

COI Focus

ALBANIË

Algemene situatie

15 juni 2020 (update)

Cedoca

Oorspronkelijke taal: Nederlands

DISCLAIMER:

Dit COI-product is geschreven door de documentatie- en researchdienst Cedoca van het CGVS en geeft informatie voor de behandeling van individuele verzoeken om internationale bescherming. Het document bevat geen beleidsrichtlijnen of opinies en oordeelt niet over de waarde van het verzoek om internationale bescherming. Het volgt de richtlijnen van de Europese Unie voor de behandeling van informatie over herkomstlanden van april 2008 en is opgesteld conform de van kracht zijnde wettelijke bepalingen. De auteur heeft de tekst gebaseerd op een zo ruim mogelijk aanbod aan zorgvuldig geselecteerde publieke informatie en heeft de bronnen aan elkaar getoetst. Het document probeert alle relevante aspecten van het onderwerp te behandelen, maar is niet noodzakelijk exhaustief. Als bepaalde gebeurtenissen, personen of organisaties niet vernoemd worden, betekent dit niet dat ze niet bestaan hebben.

Alle gebruikte bronnen staan kort vermeld in een voetnoot en uitgebreid beschreven in een bibliografie achteraan het document. Bronnen die geconsulteerd maar niet gebruikt werden, staan in een lijst van geraadpleegde bronnen. In uitzonderlijke gevallen worden bronnen niet bij naam genoemd. Wie specifieke informatie uit dit document gebruikt, moet de bronverwijzing uit de bibliografie vermelden.

Publicatie of verspreiding van dit document is alleen mogelijk na schriftelijke toestemming van het Commissariaat-generaal voor de Vluchtelingen en de Staatlozen.

This COI-product has been written by Cedoca, the Documentation and Research Department of the CGRS, and it provides information for the processing of individual applications for international protection. The document does not contain policy guidelines or opinions and does not pass judgment on the merits of the application for international protection. It follows the Common EU Guidelines for processing country of origin information (April 2008) and is written in accordance with the statutory legal provisions.

The author has based the text on a wide range of public information selected with care and with a permanent concern for crosschecking sources. Even though the document tries to cover all the relevant aspects of the subject, the text is not necessarily exhaustive. If certain events, people or organisations are not mentioned, this does not mean that they did not exist.

All the sources used are briefly mentioned in a footnote and described in detail in a bibliography at the end of the document. Sources which have been consulted but which were not used are listed as consulted sources. In exceptional cases, sources are not mentioned by name. When specific information from this document is used, the user is asked to quote the source mentioned in the bibliography.

This document can only be published or distributed with the written consent of the Office of the Commissioner General for Refugees and Stateless Persons.

Inhoudstafel

Lijst van afkortingen	3
Inleiding.....	4
1. Democratie.....	5
1.1. Het kiesstelsel	5
1.2. Het politieke bedrijf.....	9
1.3. De strijd tegen corruptie (algemeen).....	11
1.4. De strijd tegen de georganiseerde misdaad (algemeen).....	15
1.5. De weg naar het lidmaatschap van de EU	17
2. Rechtstoestand/rechtsbescherming.....	20
2.1. Algemene rechtstoestand/rechtsbescherming: justitie en veiligheidsdiensten	20
2.1.1. De hervormingen en de aanpak van de corruptie bij het gerecht: evolutie (2015-2020) en huidige stand van zaken	23
2.1.2. De hervormingen en de aanpak van de corruptie bij de politie: evolutie (2015-2020) en huidige stand van zaken	28
2.1.3. Juridische bijstand	32
2.2. Algemene rechtstoestand/rechtsbescherming: wetgeving en toepassing ervan in de praktijk	33
2.3. Systeem van daadwerkelijke rechtsmiddelen tegen schendingen van rechten en vrijheden zoals neergelegd in het EVRM, BUPO-verdrag, anti-folterverdrag, Geneefse Vluchtelingenconventie	34
2.3.1. Dienst van de ombudsman	34
2.3.2. Commissioner for Protection against Discrimination (CPD)	35
2.3.4. Ngo's en internationale mensenrechtenorganisaties	36
2.4. Detentieomstandigheden	37
3. Specifieke situaties	41
3.1. Bloedwraak.....	41
3.2. Vrijheid van meningsuiting, persvrijheid en censuur.....	43
3.4. Situatie LGBTI.....	47
3.5. Situatie RAE (Roma, Ashkali, Egyptenaren).....	52
3.6. Situatie vrouwen en kinderen	60
Bibliografie.....	65

Lijst van afkortingen

AHC: Albanian Helsinki Committee

BIRN: Balkan Investigative Reporting Network

BUPO: Internationaal Verdrag inzake Burgerrechten en Politieke rechten

CPD: Committee for Prevention against Discrimination

DP: Democratic Party

DPS: Department for Professional Standards

EASO: European Asylum Support Office

ECRI: European Commission against Racism and Intolerance

EVRM: Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens

IACS: Internal Affairs and Complaints Service

IDM: Institute for Democracy and Mediation

NAPIRE: National Action Plan for Integration of Roma and Egyptians

NBI: National Bureau of Investigation for Corruption and Organized Crime

ODAC: Overseas Security Advisory Council

OVSE: Organisatie voor Veiligheid en Samenwerking in Europa

PACE: Parliamentary Assembly of the Council of Europe

PD: Democratic Party

RAE: Roma Ashkali Egyptianen

SIAC: Service for Internal Affairs and Complaints

SMI: Socialist Movement for Integration

SP: Socialist Party

SPAK: Special Prosecution Office against Corruption and Organized Crime

TI: Transparency International

Inleiding

Deze COI Focus *Algemene situatie* biedt een overzicht van een brede waaier van relevante en actuele COI-bronnen over Albanië. Het gaat hierbij over COI-bronnen van andere lidstaten van de Europese Unie (EU), de European Asylum Support Office (EASO) en van het Amerikaanse ministerie van Buitenlandse Zaken als ook van de Hoge Commissaris van de Verenigde Naties voor de Vluchtelingen (United Nations High Commissioner for Refugees, UNHCR), van de Raad van Europa of van andere internationale organisaties (Freedom House, Amnesty International, Human Rights Watch, de Bertelsmann Stiftung, Reporters Without Borders). Ten slotte zijn ook een aantal Albanese bronnen opgenomen: het Albanian Helsinki Committee (AHC), de Dienst van de ombudsman,

Ook de relevante informatie uit de zogenoemde *Progress Reports* van de Europese Commissie (EC) maakt deel uit van dit overzicht. In deze rapporten evalueert de EC de lokale implementering van het EU-uitbreidingsbeleid voor Albanië. Dit uitbreidingsbeleid is gebaseerd op vooropgestelde criteria waarvan sommige ook relevant zijn in dit COI-overzicht.

Sinds jaren volgt de Balkandesk van Cedoca de situatie in Albanië op de voet. In maart 2017 heeft Cedoca een COI-missie uitgevoerd waarbij zowel in de hoofdstad Tirana als in noordelijk Albanië (Shkodër en Fushe-Arrez) onderzoek verricht is naar het fenomeen bloedwraak en naar het fenomeen huiselijk geweld. Dit document is dan ook gebaseerd op informatie die verworven is via rechtstreekse contacten uit het contactennetwerk van Cedoca.

Dit document is een actualisering van een eerder overzicht van de situatie in Albanië, gepubliceerd op 27 juni 2018. Het is aangevuld met informatie uit de periode van augustus 2018 tot mei 2020. De beschikbare informatie staat niet alleen thematisch maar telkens ook chronologisch geordend zodat de evolutie van elk thema gedurende de voorbije vijf jaar zichtbaar wordt.

Informatie over de jaren vóór 2015 is, voor zover niet meer relevant, niet meer opgenomen in dit overzicht. Doorgaans wordt letterlijk geciteerd uit Engelstalige bronnen. Enkel de langere citaten worden voorafgegaan door een parafrase ervan in het Nederlands.

Deze COI Focus is opgevat als een compendium en maakt bijgevolg geen synthese van de verzamelde informatie.

1. Democratie

Freedom House, een Amerikaanse ngo die research en beleidsadvies voorziet op het gebied van mensenrechten, democratie en politieke vrijheden, geeft in haar jaarlijkse *Nations in Transit Reports* een zogenoemde *democracy score*¹ aan landen die –zoals Albanië– in transitie zijn. Deze score (die de mate van democratische vooruitgang meet) houdt niet alleen rekening met het kiessysteem maar evenveel met parameters zoals *national democratic governance, civil society, independent media, local democratic governance, judicial framework and independence* en *corruption*. Volgens het *Nations in Transit*-rapport (2018) van Freedom House is de Albanese democratie gestagneerd in 2017. De algemene *democracy score* voor Albanië is in de loop van het voorbije decennium lichtjes verslechterd van 4.07 in 2010 tot 3.82 in 2020.²

In 2019 deelt Freedom House Albanië in bij de landen die gedeeltelijk vrij (*partly free*) zijn met een *freedom in the world*-score³ van (net als in 2018) 68/100.⁴ Ook in 2020 deelt Freedom House Albanië in bij de landen die gedeeltelijk vrij (*partly free*) zijn, nu met een score van 67/100.⁵

In de volgende sub-kapittels staat informatie verzameld die verband houdt met de stand van de democratie in het algemeen. Het gaat hierbij niet alleen over het kiesstelsel maar ook over de manier van politiek te bedrijven, de strijd tegen corruptie, de strijd tegen de georganiseerde misdaad en de inspanningen om zich te voegen naar de waarden en normen van de Europese Unie (EU).

1.1. Het kiesstelsel

Albanië is sinds 1991 een parlementaire democratie waar de politieke rechten en vrijheden gewaarborgd worden. Het betreft een éénkamerstelsel met de zogenoemde *Kuvendi* (het parlement) die verkozen wordt via een evenredige vertegenwoordiging uit 12 regionale districten. Alle leden van de *Kuvendi* zetelen 4 jaar. De eerste minister wordt door de meerderheid aangeduid en de president –die geen uitvoerende macht heeft maar aan het hoofd staat van het leger en ook een belangrijke rol speelt bij de aanstelling van de voornaamste rechters – wordt verkozen door het parlement voor maximaal twee ambtstermijnen van vijf jaar.⁶

Algemeen gesproken schrijft het jaarlijkse mensenrechtenrapport van het Amerikaanse ministerie van Buitenlandse Zaken (2020) “The constitution and law provide citizens the ability to choose their

¹ Freedom House introduced a Democracy Score—an average of each country’s ratings on all of the indicators covered by *Nations in Transit*—beginning with the 2004 edition. The Democracy Score is designed to simplify analysis of the countries’ overall progress or deterioration from year to year. Based on the Democracy Score and its scale of 1 to 7, Freedom House has defined the following regime types: Consolidated Authoritarian Regime (1.00–2.00), Semi-Consolidated Authoritarian Regime (2.01–3.00), Transitional/Hybrid Regime (3.01–4.00), Semi-Consolidated Democracy (4.01–5.00), Consolidated Democracy (5.01–7.00). Freedom House, 30/04/2020, [url](#)

² Freedom House, 30/04/2020, [url](#)

³ *Freedom in the World* uses a two-tier system consisting of scores and status. A country/territory is awarded 0 to 4 points on each of 25 indicators, for a maximum total of 100 points. These indicators, which take the form of questions, are grouped into the categories of Political Rights (0–40) and Civil Liberties (0–60). These two score totals are then weighted equally to determine a country/territory’s status of Free, Partly Free, or Not Free. For a more complete explanation, including the score ranges associated with each status designation, see the Methodology document here. Freedom House, 25/02/2020, [url](#)

⁴ Freedom House, 04/02/2019, [url](#)

⁵ Freedom House, 25/02/2020, [url](#)

⁶ Freedom House, 25/08/2016, [url](#)

government in free and fair periodic elections held by secret ballot and based on universal and equal suffrage.”⁷

Freedom House schrijft hierover in 2019 in het algemeen: “Albania’s multiparty system provides ample opportunity for opposition parties to participate in the political process, and elections have resulted in the rotation of power among parties.”⁸

Op 21 juni 2015 worden lokale verkiezingen gehouden. De Europese Unie (EU) ziet deze verkiezingen als een test voor de democratisering van Albanië. Zowel de EU als de Organisatie voor Veiligheid en Samenwerking (OVSE) sturen observatiemissies⁹ en deze loven de verkiezingen (en de voorafgaande campagne) als vreedevol. De OVSE-observatiemissie stelt bij de burgemeesterskandidaten van Tirana ook een verhoogd professionalisme vast. Maar, zowel de OVSE als de EU stellen zich nog vragen bij de onpartijdigheid van de verkiezingsautoriteiten en de accuraatheid van de kiezerslijsten. De OVSE-observatiemissie rapporteert ook over de wijdverspreide praktijk van het onder druk zetten van de kiezers binnen het ambtenarenapparaat, politisering van overheidsinstellingen (een hinderpaal voor de organisatie van het verkiezingsgebeuren) en onregelmatigheden zoals gevallen waarbij stemmen in groep zijn uitgebracht. Volgens de OVSE-observatiemissie hebben sommige politici ook openbare fondsen aangewend om hun campagne te financieren.¹⁰

Op 29 april 2017 heeft het Albanese parlement Ilir meta verkozen tot nieuwe president.¹¹

De recentste nationale parlementsverkiezingen hebben in juni 2017 plaatsgevonden. Een zogenoemde OVSE-observatiemissie schrijft in haar rapport dat deze verkiezingen plaatsvinden in het kader van een politieke overeenkomst (*cross party agreement*) tussen de leiders van de Socialist Party (SP van Edi Rama) en de Democratic Party (DP van Lulzim Basha). Deze overeenkomst garandeert de deelname van de oppositie, een vrije campagne voor alle deelnemers en respect voor de fundamentele vrijheden: ¹²

“This accord proved crucial to pave the way to elections. On the one hand, the agreement allowed the DP to appoint several key government positions in six ministries and in the position of deputy prime minister, ombudsman and central electoral commission, in order to observe and maintain a good conduct of free and fair elections. On the other hand, it allowed the SP to push the several legislative proposals related among others to a thorough vetting of election candidates, as the last key criteria to be fulfilled before opening EU negotiation talks.”¹³

Maar, volgens de OVSE-observatiemissie, is er opnieuw ook sprake van een selectieve en inconsistente toepassing van de wet, politisering van verkiezingsinstellingen, beweringen van het kopen van stemmen en druk op kiezers. Ook zijn belangrijke procedures niet volledig gerespecteerd in een groot aantal kiesbureaus.¹⁴

Een rapport van het Albanian Helsinki Committee (internationale ngo en *watchdog* die via juridische bijstand de menselijke waardigheid en de rechtspraak beschermt, AHC) vat de verkiezingen in juni 2017 als volgt samen:

⁷ USDoS, 11/03/2020, [url](#)

⁸ Freedom House, 04/02/2019, [url](#)

⁹ Voluit in het Engels: OSCE-ODIHR observatiemissies: International Election Observation Mission van de Office for Democratic Institutions and Human Rights

¹⁰ Freedom House, 25/08/2016, [url](#), OSCE/ODIHR, 08/09/2015, [url](#)

¹¹ European Western Balkans, 29/04/2017, [url](#)

¹² OSCE/ODIHR, 28/09/2017, [url](#)

¹³ Nottingham University – The database of who governs in Europe and beyond, 28/06/2017, [url](#)

¹⁴ OSCE/ODIHR, 28/09/2017, [url](#)

“Despite irregularities regarding some electoral standards and some isolated incidents, the parliamentary election process of 25 June 2017, did guarantee the will of the voters at all the stages, and increased their trust in the election administration.”¹⁵

Het *Albania 2018 Report* van de EC wijst op het probleemloze en ordelijke verloop van deze verkiezingen.¹⁶

De parlementsverkiezingen van 2017 zijn uiteindelijk gewonnen door de (regerende) SP met 74 zetels (48,30 %), vóór de DP met 43 zetels (28,80 %). De “Socialist Movement for Integration” (van Ilir Meta SMI) heeft 19 zetels (14,20 %) veroverd. 46 % van de stemgerechtigden heeft zijn stem uitgebracht.¹⁷

Op 27 augustus 2017 kondigt zittend premier Rama (SP) de start van zijn nieuwe kabinet aan met als sleutelwoorden “werk en voorspoed”.¹⁸

Volgens Freedom House (2018) is de “*electoral process rating*” in 2017 verbeterd van 3.75 naar 3.50.¹⁹

Het *Nations in Transit* rapport van 2018 ziet in de nieuwe, grote meerderheid van de SP in het parlement een kans om de corruptie in het gerecht (en omkoping bij de ambtenarij) te verminderen maar ook een risico dat de SP op een autoritaire manier zal beginnen te regeren.²⁰

Over het thema verkiezingen schrijft Freedom House in 2019: “Albania has a record of competitive elections, though political parties are highly polarized and often organized around leading personalities.”²¹

Volgens informatie die het Schweizerische Flüchtlingshilfe, een Zwitserse koepelorganisatie die asielzoekers en vluchtelingen bijstaat, verzameld heeft is in januari 2019 via Balkan Investigative Reporting Network (BIRN, een netwerk voor ngo’s die mensenrechten, vrijheid van meningsuiting en democratische waarden in de Balkan ondersteunen) aan het licht gekomen dat hooggeplaatste SP-politici, met de steun van actoren uit de georganiseerde misdaad, in verschillende steden stemmen zouden gekocht hebben bij de parlementsverkiezingen van 2017. In de Duitse krant BILD (geciteerd in het rapport van Schweizerische Flüchtlingshilfe) zijn in juni 2019 zelfs transcripties gepubliceerd van afgeluisterde gesprekken waarbij ook premier Rama hierover zou te horen zijn. Volgens Balkan Insight (5 juni 2019) (eveneens geciteerd in het rapport van Schweizerische Flüchtlingshilfe) tonen deze transcripties aan dat verschillende SP-politici (waaronder burgemeesters en parlementsleden) nauw verbonden zijn met criminele netwerken die actief zijn in de drugshandel. Zo is op de tapes aan het licht gekomen dat SP-politici met een zekere Astrit Aydylai (lid van een crimineel netwerk) overlegd hebben over hoe SP-kandidaten geholpen kunnen worden om de verkiezingen te winnen door druk uit te oefenen op de kiezers.²²

Het AHC merkt in 2019 op dat Albanië er vooralsnog niet in geslaagd is om wijzigingen (zoals aanbevolen door de OVSE) aan te brengen in de kieswet. Volgens het Albanian Helsinki Committee gijzelt het monopolie van de politieke partijen deze hervormingen.²³

¹⁵ AHC, 06/2017, [url](#)

¹⁶ EC, 17/04/2018, [url](#)

¹⁷ OSCE/ODIHR, 28/09/2017, [url](#)

¹⁸ Balkan Insight, 27/08/2017, [url](#)

¹⁹ Freedom House, 20/04/2018, [url](#)

²⁰ Freedom House, 20/04/2018, [url](#)

²¹ Freedom House, 04/02/2019, [url](#)

²² Schweizerische Flüchtlingshilfe (SFH-OSAR), 03/09/2019, [url](#)

²³ AHC, 03/2019, [url](#)

Het *Albania 2019 Report* van de EC schrijft hierover dat het gebrek aan engagement van de oppositiepartijen de hervorming van de kieswet in de weg staat, ondanks de inspanningen van de meerderheidspartij om op dit vlak vooruitgang te boeken:

“The main opposition parties’ disengagement has negatively affected the efforts for a bipartisan electoral reform despite the majority’s efforts to move forward. Opposition parties should constructively re-engage in the democratic institutions.”²⁴

In april 2019, in de aanloop naar de lokale verkiezingen van 30 juni 2019 beslisten de belangrijkste oppositiepartijen PD en de SMI om deze verkiezingen te boycotten.²⁵

Op 9 juni 2019 annuleert president Meta de verkiezingen in een context van aanhoudende en soms gewelddadige straatprotesten. Vervolgens dreigt premier Rama ermee om via het parlement de president te laten afzetten door het Grondwettelijk Hof. Dit hof telt echter te weinig rechters als gevolg van de “*vetting procedure*”.²⁶ Het parlement stemt op 13 juni 2019 een resolutie die stelt dat de beslissing van president Meta om de verkiezingen te annuleren ongeldig is.²⁷

De verkiezingen vinden uiteindelijk plaats maar dit gebeurt met een bijzonder lage opkomst en zonder deelname van de oppositiepartijen tegen de SP.²⁸

Het Amerikaanse ministerie van Buitenlandse Zaken (2020) schrijft hierover:

“Local elections took place on June 30. Several opposition parties boycotted the elections, claiming concern about government collusion with organized crime to commit electoral fraud.”²⁹

Volgens dit rapport is er is bij deze verkiezingen opnieuw sprake van het gebruik van publieke fondsen voor verkiezingscampagnes en van politieke beïnvloeding van de media:

“Media outlets reported allegations of the use of public resources for campaign purposes in the 2017 parliamentary and 2019 local elections, and there were reports of undue political influence on the media. There were also reports of limited access to voting for persons with disabilities.”³⁰

De OVSE-observatiemissie heeft eerder negatieve conclusies getrokken uit het verloop van de verkiezingen van juni 2019 en verwijst hiervoor naar de geringe consideratie voor het electoraat, oppositieboycot, druk, wettelijke onzekerheid. De OVSE-observatiemissie wijst er in haar voorlopige rapport op dat 31 van de 61 kandidaat-burgemeester geen tegenkandidaat hadden, dat er een klimaat van polarisatie heerste en dat de kiescommissie nog altijd niet gedepolitiseerd is:

“The 30 June local elections were held with little regard for the interests of the electorate. The opposition decided not to participate, and the government determined to hold the elections without it. In the climate of a political standoff and polarisation, voters did not have a meaningful choice between political options. In 31 of the 61 municipalities mayoral candidates ran unopposed. There were credible allegations of citizens being pressured by both sides. Political confrontation led to legal uncertainty, and many decisions of the election administration were taken with the political objective of ensuring the conduct of elections. Voting was conducted in a generally peaceful and orderly manner and counting was assessed positively overall, although several procedures were not always followed correctly. The legal framework remains largely unchanged from previous elections. It could provide a sound basis for the holding of democratic elections, but its proper implementation requires political will of electoral stakeholders. Some provisions of the law lack

²⁴ EC, 29/05/2019, [url](#)

²⁵ Balkan Insight, 12/04/2019, [url](#)

²⁶ Balkan Insight, 10/06/2019, [url](#); BBC News, 09/06/2019, [url](#)

²⁷ Balkan Insight, 14/06/2019, [url](#)

²⁸ Aljazeera, 01/07/2019, [url](#)

²⁹ USDoS, /03/2020, [url](#)

³⁰ USDoS, /03/2020, [url](#)

clarity and their interpretation and implementation by electoral stakeholders was at times perceived as biased. Many previous ODIHR recommendations remain unaddressed, including concerning the de-politicisation of election commissions, transparency of campaign finance and efficiency of election dispute resolution.”³¹

In haar eindrapport (september 2019) beklemtoont de OVSE nogmaals de negatieve effecten van het uitblijven van een akkoord over de kieshervorming:

“The absence of political agreement since the 2017 parliamentary elections prevented progress on electoral reform, leaving most prior ODIHR recommendations unaddressed, including those concerning the de-politicization of the election administration, transparency of campaign finance and effectiveness of election dispute resolution.”³²

In november 2019 hebben de co-rapporteurs van de Parliamentary Assembly of the Council of Europe (PACE) voor de monitoring van Albanië een bezoek gebracht aan Tirana en eveneens uitdrukkelijk gesteld dat een electorale hervorming cruciaal is: “electoral reform followed by elections could be key in overcoming the political crisis”.³³

In januari 2020 hebben de drie belangrijkste partijen in Albanië (waaronder de oppositiepartijen) ermee ingestemd om deel te nemen aan een werkgroep die zich zal toelagen op de uiteindelijke hervorming van het Albanese kiessysteem. Als deadline beloven de partijen een overeenkomst te bereiken tegen 15 maart 2020.³⁴ De werkgroep heeft deze deadline niet gehaald omwille van de COVID-19 pandemie maar ook de Raad van de EU heeft intussen het bereiken van een akkoord over deze hervorming expliciet als voorwaarde gesteld voor Albanië om te kunnen deelnemen aan een eerste intergouvernementele vergadering met de EU lidstaten.³⁵

Volgens het laatste *Nations in Transit Report* van Freedom House is de score voor *electoral process* in Albanië verder gedaald. Als uitleg geeft Freedom House: “*Albania’s ruling party pressed ahead with local elections despite an opposition boycott, leaving voters with no meaningful choice.*”³⁶

1.2. Het politieke bedrijf

De Albanese politieke cultuur wordt in de loop van 2015 gekenmerkt door een voortdurend klimaat van confrontatie en polarisatie tussen de twee grote partijen, de SP en de DP.³⁷ Zo blijft er in aanloop naar de lokale verkiezingen van 21 juni 2015 een diepe onenigheid bestaan over de territoriale hervorming die de regering-Rama in juli 2014 heeft doorgevoerd. Sommige leden van de DP hebben ermee bedreigd de verkiezingen te boycotten.³⁸

In 2016 erkent Freedom House (*Freedom in The World 2016*) dat de verkiezingsoverwinningen van de SP in 2013 en 2015 het vertrouwen hersteld hebben in de mogelijkheid voor een oppositiepartij om via verkiezingen de macht te grijpen. Ook de eerste gezamenlijke bijeenkomst in de Nationale Raad voor de Europese Integratie door leden van beide partijen in mei 2015 heeft de polarisatie tussen de twee partijen doen afnemen. Toch stelt dit rapport dat de twee belangrijkste politieke partijen nog

³¹ OSCE/ODHIR, 01/07/2019, [url](#)

³² ODIHR-OSCE, 05/09/2019, [url](#)

³³ Council of Europe, 07/11/2019 [url](#)

³⁴ European Western Balkans, 15/01/2020, [url](#)

³⁵ European Western Balkans, 08/04/2020, [url](#)

³⁶ Freedom House, 30/04/2020, [url](#)

³⁷ Balkan Insight, 23/12/2014, [url](#)

³⁸ Balkan Insight, 07/01/2015, [url](#)

steeds sterk gepolariseerd zijn. Ze zijn ook overgeleverd aan onderlinge rivaliteiten door bepaalde persoonlijkheden.³⁹

Het *EC Progress Report* van 2016 schrijft dat de voormalige politieke polarisatie stilaan overwonnen wordt. Dit komt onder meer doordat het Albanese parlement unaniem een aantal grondwetsherzieningen heeft aangenomen die een grondige en veelomvattende hervorming van justitie in gang zetten en die ook de mogelijkheid voorzien om veroordeelde misdadigers uit te sluiten van het openbare ambt.⁴⁰

In het voor Albanië beknopt gemaakte Freedom House-rapport over 2016 staat niets expliciet vermeld over de polarisatie in de politieke cultuur.⁴¹

In de eerste vier maanden van 2017 heeft de DP – in de aanloop naar de algemene verkiezingen – echter opnieuw een parlamentsboycot gehouden. De boycot zorgt vooral voor een vertraging van de hervorming van het gerecht.⁴²

Het *Albania 2018 Report* van de EC wijst opnieuw op de politieke polarisatie.⁴³ Ook het *Nations in Transit Report* van Freedom House (2018) noteert opnieuw dat het regeringsbeleid in 2017 gekenmerkt wordt door stagnatie als gevolg van de diepe polarisatie van het politieke debat door beide belangrijkste partijen. Verder wijst dit rapport erop dat de totale controle van premier Rama over de SP en zijn stabiele meerderheid in het parlement, gecombineerd met zijn grote controle over de regering een gevaar inhoudt dat er autoritaire tendensen zullen ontstaan en dat meer en meer overheidsinstellingen onder zijn controle gebracht zullen worden.⁴⁴

Dezelfde analyse is ook te lezen op de website van Osservatorio Balcani e Caucaso Transeuropa (een denktank en online krant die gespecialiseerd is in Zuid-Oost Europa): Het Albanese politiek bedrijf wordt niet alleen gekenmerkt door een grote polarisatie maar ook bij de grote macht die gecentraliseerd is bij beperkt aantal kopstukken en persoonlijkheden. Dit is het gevolg van een akkoord dat in 2008 tot stand is gekomen en waartegen in de loop van 2018 en 2019 een groeiende protestbeweging was ontstaan in de burgermaatschappij:

“The 2008 electoral reform, for example, was a bipartisan agreement between socialists and democrats to empower party leaders by giving them the absolute right to decide candidate lists for the national elections. Party leaders decide who makes it into Parliament, and in turn the MPs remain faithful to the leader and not accountable to the citizens who elected them. This vicious circle has led to further fragmentation and alienation of the public institutions from citizens’ needs. “The discourse taking place in Parliament is not about issues, but about people”, declared Besjan Pesha, activist of *Nisma Thurje*. This civic initiative is strongly advocating for direct democracy and open lists of party candidates in order to regain a representative Parliament and MPs accountable to those who voted for them.”⁴⁵

Vanaf eind 2018 en het voorjaar van 2019 worden in Tirana grote en aanhoudende protesten gehouden tegen de regering-Rama. De DP sluit zich bij deze protesten aan en kiest opnieuw voor een parlamentsboycot tegen de regering-Rama. Alle 65 (DP) parlamentsleden trekken zich terug uit het parlement. Ook de parlamentsleden van de Socialist Movement for Integration (SMI) sluiten zich bij de parlamentsboycot aan. Hierdoor is het politieke bestel enige tijd zonder zetelende oppositie waardoor de legitimiteit van het parlement in het gedrang komt. Vanaf maart 2019 worden de

³⁹ Freedom House, 25/08/2016, [url](#)

⁴⁰ EC, 09/11/2016, [url](#)

⁴¹ Freedom House, 01/09/2017, [url](#)

⁴² Freedom House, 20/04/2018, [url](#)

⁴³ EC, 17/04/2018, [url](#)

⁴⁴ Freedom House, 20/04/2018, [url](#)

⁴⁵ Osservatorio Balcani e Caucaso Transeuropa, 09/01/2020, [url](#)

straatprotesten ook gewelddadig. De regering-Rama kan uiteindelijk verder regeren omdat een aantal "opvolgers" binnen de twee oppositiepartijen de vrijgekomen zetels aanvaardden.⁴⁶

Ook het *Albania 2019 Report* van de EC stelt dat er in de politieke sfeer een sterke polarisatie aanhoudt. Dit rapport verwijst eveneens naar de boycot van het parlement door de oppositie en het vervangen van de parlementsleden door opvolgers om het vereiste quorum voor een functionerend parlement te kunnen bereiken.⁴⁷

In 2019 herhaalt Freedom House: "The two main parties, the PS and the PD, are sharply polarized and given to personality-driven rivalry."⁴⁸

In juni 2019 zijn er berichten dat westerse landen steeds bezorgder aan het worden zijn over de gespannen politieke sfeer in Albanië en over het geweld bij de straatprotesten in de aanloop naar de lokale verkiezingen.⁴⁹

De denktank Osservatorio Balcani e Caucaso vat de situatie op 9 januari 2020 als volgt samen:

"2019 has been a dark year for democracy in Albania. Almost three decades after the fall of communism and the energising students' protests of December 2018, the country is still lagging behind in democratic terms and clear signs of backsliding are in fact visible. The right-wing coalition's reckless move to relinquish *en bloc* their parliamentary mandates last February further fuelled the long-lasting polarisation of the political climate."⁵⁰

Ook Amnesty International (2020) onderlijnt de gespannen en gepolariseerde politieke sfeer: "The political landscape remained polarized, with opposition parties boycotting local elections in June. Regular opposition-led protests were marred by violence."⁵¹

Het *Nations in Transit Report* van Freedom House (2020) schrijft over de politieke cultuur van parlamentsboycots:

"Full or partial parliamentary boycotts by opposition parties in Albania, Bulgaria, Georgia, Montenegro, and Serbia disrupted the work of parliaments and signaled a lack of fairness and legitimacy. In some cases, a pattern of rushed lawmaking and restrictions on the opposition's participation has long made a mockery of the legislative process. Important amendments were adopted without consultation, in the dark of night,..."⁵²

1.3. De strijd tegen corruptie (algemeen)

Het Albanese Helsinki Comité (AHC) stelt in 2015 dat corruptie een chronisch probleem blijft in de Albanese maatschappij. Het AHC wijst er wel op dat er nu een online portaal bestaat waarop burgers gevallen van corruptie in overheidskantoren en -diensten kunnen melden. Meldingen van corruptie hebben geleid tot vervolging maar de straffeloosheid blijft wijdverspreid.⁵³

In 2016 heeft Transparency International (TI), een internationale watchdog die de leiding heeft genomen over de internationale anti-corruptiebeweging, een rapport over (de strijd tegen) corruptie in de westelijke Balkan gepubliceerd. Dit rapport vestigt de aandacht op het feit dat niet-statelijke

⁴⁶ DW, 21/02/2019, [url](#) ; Balkan Insight, 16/02/2019, [url](#); IBNA, 18/02/2019, [url](#)

⁴⁷ EC, 29/05/2019, [url](#)

⁴⁸ Freedom House, 04/02/2019, [url](#)

⁴⁹ Balkan Insight, 03/06/2019, [url](#)

⁵⁰ Osservatorio Balcani e Caucaso Transeuropa, 09/01/2020, [url](#)

⁵¹ AI, 16/04/2020, [url](#)

⁵² Freedom House, 30/04/2020, [url](#)

⁵³ AHC, 12/2015, [url](#)

actoren (pers, burgermaatschappij, ...) die corruptie aanklagen te maken kunnen krijgen met verschillende vormen van druk (fysieke bedreigingen, aanvallen, smeercampagnes, smaadprocessen, belastinginspecties, censuur,)⁵⁴

Volgens Freedom House (2016) blijft het fenomeen van corruptie, ondanks alle EU aanmaningen, alomtegenwoordig in Albanië. Veroordelingen van hooggeplaatste functionarissen en rechters voor corruptie of machtsmisbruik blijven zeldzaam. De huidige regering heeft wel enkele stappen ondernomen om de onschendbaarheid van politici die van misdaden beschuldigd worden af te nemen. Een aantal wetgevers van de regerende meerderheid zijn veroordeeld.⁵⁵

In juni 2016 heeft Albanië een verbeterde Wet op de klokkenluiders en de bescherming van klokkenluiders aangenomen:

“The law provides for channels to report wrongdoings in both public and private domains, procedures for investigating the reported cases, procedures and mechanisms for the protection of whistleblowers as well as the institutional structures responsible for performing these tasks.”⁵⁶

In juni 2016 wordt naast de *vetting law* nog een tweede instelling opgericht die de corruptie bij vertegenwoordigers van de overheid moet proberen tegen te gaan:

“The second initiative, SPAK (Special Anti-Corruption Structure) has a broader anticorruption goal. It aims to investigate and adjudicate all corruption and organized crime offenses by former and current senior officials, including political leaders. All SPAK magistrates will be thoroughly vetted prior to their appointment and subject thereafter to periodic financial examinations as well as inspections of their communications. The Special Prosecutions Office, including its supporting investigative unit, will be independent of the General Prosecutor. The new independent investigative unit, National Bureau of Investigation (BKH), is modeled after the American FBI, and its experts will be trained at the latter’s academy in the U.S.”⁵⁷

Het *Progress Report* van de EC (2016) maakt melding van een zekere mate van vooruitgang in de strijd tegen corruptie. Hierbij vermeldt het rapport het aannemen van de Wet op de bescherming van de klokkenluider, de Wet op het oprichten van een gespecialiseerd en onafhankelijk anti-corruptie-instituut (SPAK) en de toegenomen toegang tot digitale databases voor aanklagers en de politie. Het aantal gerechtelijke onderzoeken, vervolgingen en veroordelingen in gevallen van corruptie is blijven stijgen. Hierbij zijn ook gevallen waarbij een rechter, een aanklager en een voormalige minister veroordeeld zijn. Maar, volgens de EC, is er nog steeds geen stevige basis gelegd van gerechtelijke onderzoeken, vervolgingen en veroordelingen i.v.m. corruptie. Er zijn volgens de EC dus nog meer inspanningen nodig als ook proactief onderzoek, systematische risicoanalyses en ook meer samenwerking tussen de instituten. Corruptie blijft wijd verspreid én ook een serieus probleem.⁵⁸

Volgens het recentste rapport (november 2016) van de European Asylum Support Office (EASO), de asielerondersteuningsdienst van de EC, hebben de autoriteiten een aantal maatregelen genomen om de corruptie aan te pakken en hebben ze hierbij vooruitgang geboekt. Openbaar aanklagers hebben belangrijke vooruitgang geboekt bij het aanpakken van openbare corruptie op lagere niveaus, maar vervolging voor misdaden op hogere niveaus blijft ondoeltreffend uit schrik voor vergelding tegen wie het onderzoek leidt; omwille van een gebrek aan middelen en omwille van corruptie binnen het gerecht zelf. Het EASO-rapport vermeldt verder dat de regering nog een aantal acties heeft ondernomen om

⁵⁴ Transparency International, 10/11/2016, [url](#)

⁵⁵ Freedom House, 25/08/2016, [url](#)

⁵⁶ Southeast Europe Coalition on Whistleblower Protection, 22/02/2017, [url](#)

⁵⁷ Freedom house, 03/04/2017, [url](#)

⁵⁸ EC, 09/11/2016, [url](#)

de corruptie, belastingontduiking en de informele economie (in het bijzonder de massale cannabisproductie) aan te pakken.⁵⁹

Freedom House (4/2017) stelt dat corruptie nog steeds de economie uit balans brengt.⁶⁰

In het *Nations in Transit Report* (2018) wijst Freedom House erop dat de verkiezing van Ilir Meta, die door veel Albanezen als hét symbool van corruptie wordt gezien, afbreuk doet aan de effecten van de vooruitgang in de strijd tegen corruptie.⁶¹

Volgens het jaarlijkse mensenrechtenrapport van het ministerie van Buitenlandse zaken van de VS (2018), is corruptie nog steeds algemeen verspreid in alle afdelingen van de overheid, maar gerechtelijk onderzoek en vervolging gaan verder:

“Between January and August, the prosecutor general’s office registered 185 new corruption investigations. During the same period, 122 persons went to trial for corruption offenses and 99 were convicted. Through August, 17,752 complaints had been submitted through the online portal stopcorruption.al, approximately 8 percent of which contained information on alleged corruption practices.”⁶²

Het Albania 2018 report van de EC vermeldt dat de strafprocedurewet verbeterd is en dat het aantal veroordelingen van ambtenaren uit de lagere- en middenkaders voor corruptiefeiten gestegen is:

“Albania maintains some level of preparation in the fight against corruption. Good progress was made, notably with the adoption of amendments to the criminal procedure code. A chain of specialised anti-corruption bodies, including a special prosecutor's office, is being established. The number of final convictions involving junior or middle-ranking officials has increased compared to the previous reporting period. Convictions of high-level officials occurred mostly in the judiciary (judges and prosecutors); however, the rate of final convictions for high-ranking officials remains overall very low. Corruption remains prevalent in many areas and continues to be a serious problem.”⁶³

Volgens het *Albania Report* van de EC van mei 2019 heeft Albanië opnieuw “een zekere” vooruitgang gemaakt in de strijd tegen corruptie:

“Albania has some level of preparation in the fight against corruption. Good progress was made, notably with the adoption of the new Action Plan 2018-2020 for the implementation of the Inter-sectoral Strategy against Corruption, the amendments to the Law on the Declaration and Audit of Assets, the Law on Public Procurement as well as the adoption of the Code of Conduct for members of Parliament.”

In dit rapport wordt opnieuw verwezen naar gevallen van onderzoek, in beschuldiging stelling en veroordeling van ambtenaren omwille van corruptie (zowel lagere als hogere ambtenaren), hoewel het rapport ook nog wijst op de nood aan consolidering hiervan en het feit dat het aantal uiteindelijke veroordelingen van lagere ambtenaren lichtjes gedaald is. Ook stelt de EC ook opnieuw dat corruptie aanwezig blijft in heel veel kwetsbare domeinen (douane, taks, administratie, onderwijs, gezondheidszorg, openbare aanbestedingen,...) en dat hier nog veel verbetering nodig is.⁶⁴

In het gezamenlijke *Progress Report* van de Verenigde Naties (VN) en de Albanese overheid staat dat de regering in de loop van 2018 opnieuw een aantal stappen gezet heeft in de strijd tegen de corruptie.

⁵⁹ EASO, 11/2016, [url](#)

⁶⁰ Freedom house, 03/04/2017, [url](#)

⁶¹ Freedom House, 11/04/2018, [url](#)

⁶² EC, 29/05/2019, [url](#)

⁶³ EC, 17/04/2018, [url](#)

⁶⁴ EC, 29/05/2019, [url](#)

Zo is ook hier sprake van een nieuw actieplan (Inter-sectoral Strategy against Corruption 2018-2020), de oprichting van een Inter-Institutional Anti-Corruption Task Force en de benoeming van de minister van Justitie als National Anti-Corruption Coordinator. Om de "inter-sectoral strategy" te monitoren zijn begin 2018 een specifieke lijst van indicatoren opgesteld en zijn stijgende inspanningen gedaan om corruptiezaken aan te pakken en zelfs om high-level verantwoordelijken in staat van beschuldiging te stellen. Toch stelt ook dit rapport dat een brede perceptie aanhoudt van significante corruptie in het land.⁶⁵

In het jaarrapport over 2019 stelt het AHC echter dat de Wet op klokkenluiders en de bescherming van klokkenluiders tekort schiet en door het parlement herzien moet worden omdat er heel weinig meldingen gedaan worden. Op het einde van 2019 was slechts één (externe) melding gedaan van corruptie op een ministerie (en geen enkele interne melding). Als belangrijke redenen hiervoor haalt het AHC onder meer aan: gebrek aan info over de Wet op de klokkenluiders, gebrek aan vertrouwen in de onpartijdige en professionele afhandeling van een melding, schrik voor vergelding...⁶⁶

Verder maakt dit rapport ook melding van een ernstige bezorgdheid over de praktijk van het eisen van seksuele gunsten in ruil voor diploma's in de academische wereld. Volgens onderzoek bij 1.799 studenten in 4 universiteiten door het AHC krijgt 25% van de studenten hiermee te maken.⁶⁷

Freedom House (2019) noteert dat ook de toegang tot het hoger onderwijs onderhevig is aan corruptie.⁶⁸

Eind 2019 worden de acht openbaar aanklagers en een directeur van het SPAK Special Prosecution Office against Corruption and Organized Crime ingezworen en kan dit nieuwe anti-corruptie orgaan (voor high level cases) van start gaan. Dat is méér dan drie jaar nadat het door het parlement is opgericht (zie supra).⁶⁹

Op de Transparency International Corruption Perception Index 2015 en 2016 is Albanië weliswaar gestegen (tot plaats 88) maar sinds 2017 daalt het land telkens opnieuw.⁷⁰ Op de Corruption Perceptions Index 2019 (2020) is het land verder gezakt naar plaats 106.⁷¹

Volgens het hoofd van de OVSE is dit laatste een zorgwekkende trend:

"The lack of progress in fighting corruption remains one of the most serious problems confronted by many countries around the world, weakening democratic regimes by undermining citizen's trust in democratic process. Corruption erodes public trust and slants economic growth in newly democratized countries. Unfortunately, most of the countries of South-Eastern Europe register a regress compared with last year. The negative trend in Albania is all the more worrying as it is a reversal of a notable improvement in corruption perceptions between 2013 and 2016", said OSCE Head of Presence Bernd Borchardt."⁷²

Het jaarlijkse mensenrechtenrapport van het Amerikaanse ministerie Van Buitenlandse Zaken (2020) geeft cijfers van nieuwe geregistreerde onderzoeken door het parket naar corruptie, van definitieve gerechtelijke veroordelingen voor corruptie en ook van administratieve en disciplinaire maatregelen van personen omwille van corruptie. Enkel *high level* criminaliteit is zelden onderzocht. Toch geeft ook dit rapport een gemengd beeld van het succes in de strijd tegen corruptie in Albanië:

⁶⁵ UN Albania, , 28/05/2019, [url](#)

⁶⁶ AHC, 03/2020, [url](#)

⁶⁷ AHC, 03/2020, [url](#)

⁶⁸ Freedom House, 04/02/2019, [url](#)

⁶⁹ AHC, 03/2020, [url](#)

⁷⁰ TI, s.d., [url](#)

⁷¹ TI, s.d., [url](#)

⁷² ODIHR-OSCE, 31/01/2019, [url](#)

“The law provides criminal penalties for corruption by public officials, and the law also prohibits individuals with criminal convictions from serving as mayors, parliamentarians, or in government or state positions, but the government did not implement the law effectively. Officials frequently engaged in corrupt practices with impunity. Corruption was pervasive in all branches of government.

Several government agencies investigated corruption cases, but limited resources, investigative leaks, real and perceived political pressure, and a haphazard reassignment system hampered investigations. In selective instances involving international actors, anticorruption agencies cooperated with civil society.”⁷³

1.4 De strijd tegen de georganiseerde misdaad (algemeen)

De impact van de georganiseerde misdaad op het bedrijfsleven, de rechtsgang, het politiewerk en het politieke bedrijf wordt al jarenlang gemonitord. Wat betreft de situatie in 2016 citeert het EASO-rapport (2016) uit een academische studie getiteld *Organised crime: Threat Assessment in Albania* (januari 2015):

“Albanian organized crime groups [...]are involved mostly in trafficking of narcotics, mainly cannabis. They also are involved in drug trafficking, such as heroin and cocaine, toward neighboring countries, with European Union countries being the destination. Sporadic groups are involved in trafficking of arms with Montenegro and Kosovo. Unreported extortions as well as the use of explosives, contract killings or ‘un-authored’ ones for the elimination of opponents, ‘market rebalancing,’ or control of territory, are considered disturbing. [...]

Extortions of businesses are considered very disturbing. Sources state that fines on large businesses are not reported to the prosecutor’s office. This is explained by the lack of trust in justice bodies by businessmen and their fear of retaliation. On the other hand, it is thought that organized crime invests to corrupt the police and prosecutor’s office. We notice that many of the cases brought to court on organized crime in recent years are interpreted as simple collaborations, or even committed by separate individuals. This is a clear indicator of the low level of investigations. The increase of payments mainly by businesses, but also by powerful criminal organizations, for contract killings has led to their sophistication. [...]

The work of law enforcement bodies is made more difficult by the observance by criminal organizations of the so-called ‘code of silence’ and the use of psychological violence instead of physical violence or the use of ‘partnership with the victim’⁷⁴

Toch levert Albanië al enkele jaren ook aanzienlijke inspanningen om de georganiseerde misdaad aan te pakken. Zo heeft de Albanese politie begin februari 2015 samen met Interpol, Europol en de Duitse politie een internationaal drugsnetwerk ontmandeld met vertakkingen in Columbia en West-Europa. Experts stellen dat een dergelijke gezamenlijke politieoperatie aantoont dat Albanië over de capaciteit beschikt om grote operaties tegen de georganiseerde misdaad te leiden.⁷⁵

In december 2015 keurt het parlement de wet goed die personen die veroordeeld zijn voor zware misdaden uitsluit uit de openbare dienst (*Decriminalization Law*).⁷⁶

In het *Progress Report* van 2016 stelt de EC dat Albanië verdere vooruitgang heeft gemaakt, vooral in het identificeren en vernietigen van cannabisplantages. Maar, de EC schrijft dat politie en openbaar

⁷³ USDoS, 11/03/2020, [url](#)

⁷⁴ EASO, 11/2016, [url](#)

⁷⁵ SETimes.com, [url](#), EC, 08/10/2014, [url](#)

⁷⁶ Balkan Insight, 18/12/2015, [url](#)

aanklager er niet in slagen om de criminele bendes te identificeren die achter de drugsplantages en –handel opereren. Ook de opvolging door het gerecht in deze onderzoeken is vaak niet gegarandeerd. Verder stelt het rapport dat de politie wel gemoderniseerd is en dat internationale samenwerking met Europol verbeterd is maar de EC herhaalt dat de samenwerking tussen de politie en de openbaar aanklager versterkt moet worden zodat ze de criminele netwerken beter kunnen ontmantelen. Het aantal definitieve veroordelingen is nog steeds beperkt. Hetzelfde geldt voor financieel onderzoek naar bepaalde bendeleden en het bevriezen en confisqueren van illegaal verworven goederen.⁷⁷

In maart 2017 moet de minister van Binnenlandse Zaken (Saimir Tahiri) aftreden omdat zijn naam genoemd is in een onderzoek naar grootschalige drugshandel vanuit Albanië naar Italië. Tahiri wordt ervan verdacht een faciliterende rol gespeeld te hebben.⁷⁸

In de laatste analyse van de Overseas Security Advisory Council (OSAC) (2017) van het Amerikaanse ministerie van Buitenlandse zaken staat:

“Organized crime (drug trafficking, extortion, bribery, money laundering, prostitution, human trafficking) continues to remain a concern for most Albanians....Albania remains a significant source country for cannabis, which is distributed through the complex network of Albanian organized-crime groups. While Albanian authorities reported an increase in arrests and destruction of cannabis plantations in 2016, there were also reports of increased cannabis cultivation. The security situation in Lazarat, which was one of the largest marijuana producing regions in Europe, has improved.”⁷⁹

In het *Albania 2018 Report* van de EC staat dat er een zeker vooruitgang is in de strijd tegen cannabisteelt:

“Albania has some level of preparation in the fight against organised crime. Overall there was some progress in the reporting period, notably in the fight against cannabis cultivation. Albania needs to build on operational results in this area, intensifying confiscation of assets belonging to criminal gangs and pursuing the destruction of all existing cannabis stockpiles. Amendments to the anti-mafia law and the Criminal Procedure Code have created the conditions for increased efficiency of criminal investigations. Albania participated successfully in international police cooperation, intensifying its interactions particularly with EU Member States. At domestic level, effective police-prosecution cooperation remains to be improved. As regards the track record, there has been little progress in dismantling organised criminal groups. The number of final convictions in organised crime cases remained very low and has only marginally increased. More efforts are needed to tackle money laundering, criminal assets and unjustified wealth.”⁸⁰

In een gezamenlijk *Progress Report* van de Verenigde Naties in Albanië en de Albanese overheid (2019) staat: “Throughout 2018 an increased number of organised crime networks were investigated with some significant arrests made, even while a broad perception of significant corruption persists.”⁸¹

In het *Albania 2019 Report* van de EC (2019) is sprake van een intensifiëring van politieoperaties om criminele organisaties te ontmantelen, van arrestaties, veroordelingen en internationale samenwerkingsverbanden. Ook is er sprake van successen in de aanpak van de cannabisproductie en -handel :

“Albania has some level of preparation in the fight against organised crime. Police operations to dismantle criminal organisations have been intensified. Several police operations resulted in

⁷⁷ EC, 09/11/2016, [url](#)

⁷⁸ Reuters, 19/10/2017, [url](#)

⁷⁹ OSAC, 17/03/2017, [url](#)

⁸⁰ EC, 17/04/2018, [url](#)

⁸¹ UN Albania, 28/05/2019, [url](#)

multiple arrests, and a number of important indictments and convictions took place. These operations resulted in the arrest and prosecution of known leaders of organised criminal groups. International police cooperation, especially with EU Member States, has also intensified, leading to a number of successful large-scale law enforcement operations. Consistently for the past years, Albania showed a strong commitment to counter the production and trafficking of cannabis. Albania allows an intrusive monitoring mechanism by an EU Member State (aerial surveys by the Italian Guardia di Finanza, co-financed by the EU) to be in place. In the past two crop seasons, aerial surveillance has certified that almost no cultivation of cannabis has taken place in Albania. These steps represent tangible progress in meeting last years' recommendations on improving the track record. Efforts need to continue, in particular by tackling money laundering and confiscating assets stemming from crimes and other unjustified wealth."⁸²

In het jaarlijkse rapport van Freedom House (2019) wordt gewezen op de banden tussen netwerken van drugshandelaars en SP-politici van het allerhoogste niveau. Zo verwijst het rapport naar twee ministers van Binnenlandse Zaken die omwille van dit soort banden ontslag hebben genomen (respectievelijk in 2017 en 2018):

"A number of high-profile PS figures have been recently accused with involvement in drug-trafficking schemes. PS lawmaker and former interior minister Saimir Tahiri was charged with corruption and drug trafficking in May 2018 and temporarily placed under house arrest. He resigned from the Assembly after being charged, and proceedings against him were ongoing at year's end. In October, two former Socialist lawmakers were arrested on charges of corruption and involvement in organized crime related to drug trafficking. They were released and placed under house arrest in November.

Fatmir Xhafaj, who had succeeded Tahiri as interior minister, resigned in October amid protests by the opposition that it was inappropriate for him to lead the ministry, given his half-brother's past drug-trafficking conviction. He was not charged with any crime."⁸³

In dit rapport staat samenvattend dat drugcriminaliteit een probleem blijft aangezien Albanië een transitland is voor heroïnesmokkel en een sleutelregio voor de Europese cannabisproductie.⁸⁴

1.5. De weg naar het lidmaatschap van de EU

Sedert 15 december 2010 zijn Albanese staatsburgers vrijgesteld van de visumplicht voor de landen van de EU. Albanië heeft op dat moment immers voldaan aan de ijkpunten van het stappenplan dat was vastgelegd door de Raad, met name op het vlak van de strijd tegen de georganiseerde misdaad en de corruptie, alsook inzake de versterking van de controlecapaciteit aan de grenzen. Dit visumtraject is een belangrijke hefboom om verdere hervormingen van het rechtssysteem en rechtswezen af te dwingen en past in de brede EU-inzet ten aanzien van de rechtsstaat. Begin 2011 is ook een opvolgingsmechanisme geïnstalleerd voor deze vrijstelling van de visumplicht.⁸⁵

Op 11 december 2013 hebben het Europees Parlement en de Raad een wijziging van Verordening (EG) nr. 539/2001 aangenomen. De Europese Commissie kan aldus beslissen tot een tijdelijke schorsing van de vrijstelling van de visumplicht.⁸⁶

⁸² EC, 29/05/2019, [url](#)

⁸³ Freedom House, 04/02/2019, [url](#)

⁸⁴ Freedom House, 04/02/2019, [url](#)

⁸⁵ EC, 28/11/2013, [url](#)

⁸⁶ EC, 26/05/2014, [url](#) ; EC, 10/2014, [url](#)

In juni 2014 heeft de Europese Raad beslist om aan Albanië de status van kandidaat-lidstaat te verlenen. Het besluit van de Europese Raad vormt niet alleen de erkenning voor de doorgevoerde hervormingen maar ook een stimulans om die hervormingen voort te zetten.⁸⁷

Een academisch artikel (september 2015) op de website van het Migration Policy Institute wijst erop dat emigratie uit Albanië al decennia lang algemeen gezien wordt als de enige manier om te ontsnappen aan de chaotische economische en politieke situatie van het land. Het artikel maakt gewag van een recente stijging van het aantal Albanese asielzoekers die hun land verlaten omwille van de economische omstandigheden. De stijging wijst erop dat het land nog steeds worstelt om de economische groei in stand te houden en jobs te creëren. Het artikel wijst verder op de diepgewortelde armoede in Albanië, één van de armste landen van Europa. Er is –volgens het artikel – in 2014 zelfs een stijgende mate van armoede (17,9 %) en een jeugdwerkloosheidsgraad van 32.5 percent. Albanië heeft, volgens VN-gegevens geciteerd in het artikel, eind 2014 een van de hoogste emigratiecijfers - 3.3 migranten per 1,000 inwoners, en een totale emigratiebevolking van 1,25 miljoen Albanese.⁸⁸

De Raad stelt op 15 december 2015 in verband met de van Albanië geëiste hervormingen dat het land alvorens de toetredingsonderhandelingen kunnen worden geopend, aan vijf kernprioriteiten⁸⁹ dient te voldoen. Voorts herhaalt de Raad dat er doeltreffende wetgevings- en beleidsmaatregelen moeten worden genomen om de mensenrechten en het antidiscriminatiebeleid beter te beschermen, onder meer wat de gelijke behandeling en de rechtspositie van minderheden in heel Albanië betreft, en om de eigendomsrechten te implementeren.⁹⁰

Uit het Voortgangsrapport van 2016 van de EC blijkt alvast dat de minister voor Europese Integratie van de oprichting van deze Nationale raad voor Europese integratie een van haar beleidsprioriteiten voor 2015 heeft gemaakt. De EC stelt ook vast dat de regering sinds 2014 blijf geeft van concrete actie en aanhoudende politieke wil op het gebied van EU-gerelateerde hervormingen en dit op verschillende gebieden.⁹¹

Volgens het EASO COI rapport van 2016 is het aantal terugkeerders naar Albanië aan het stijgen. Maar EASO, dat hiervoor onder meer IOM citeert, beklemtoont dat het gebrek aan kansen voor deze terugkeerders leidt tot re-migratie. Op 25 mei 2016 heeft in Tirana een rondetafelconferentie plaatsgevonden met als thema: Reintegration of Young Asylum Seekers in the Albanian Education System. Hieraan was een *policy paper* gekoppeld met een aantal aanbevelingen voor de overheid.⁹²

Op 20 december 2017 publiceert de EC het zogenoemde *First Report under the Visa Suspension Mechanism*. Hierin staat over Albanië onder meer te lezen dat het aantal asielaanvragen door Albanese gedaald is maar dat de meeste asielzoekers uit de visumvrije landen nog steeds uit Albanië komen. De erkenningsgraad in de EU-landen is laag en het aantal bevelen tot terugkeer uit de EU stijgt. Volgens het rapport functioneert de readmissie goed en stijgen de terugkeercijfers. Het rapport besluit i.v.m. Albanië: "Overall, the visa liberalisation benchmarks continue to be fulfilled."⁹³

Begin 2018 vindt een ontmoeting plaats tussen premier Edi Rama en commissievoorzitter Jean-Claude Juncker. Tijdens deze ontmoeting bevestigde Rama het onwrikbare engagement om verder werk te maken van de hervormingsinspanningen voor een integratie in de EU.⁹⁴

⁸⁷ Council of the European Union, 15/12/2015, [url](#)

⁸⁸ MPI, 10/09/2015, [url](#)

⁸⁹ (1) Implementering van de hervorming van de openbare administratie; (2) onafhankelijkheid van het gerecht; (3) de strijd tegen corruptie; (4) de strijd tegen georganiseerde misdaad; (5) bescherming van de mensenrechten

⁹⁰ Council of the European Union, 15/12/2015, [url](#)

⁹¹ EC, 10/2014, [url](#) ; EC, 09/11/2016, [url](#)

⁹² EASO, 11/2016, [url](#)

⁹³ EC, 20/12/2017, [url](#)

⁹⁴ European Western Balkans, 25/02/2018, [url](#)

In april 2018 stelt de Europese Commissie dat de toetredingsonderhandelingen geopend mogen worden "in het licht van de bereikte vooruitgang." Een definitieve beslissing hierover moet nog volgen⁹⁵

In het *Albania 2019 Report* van de EC staat dat Albanië verder werk heeft gemaakt van de implementering van het *Stabilisation and Association Agreement* en van de voor de EU cruciale hervormingen. De toetredingsonderhandelingen kunnen voor de EC in 2019 geopend worden.⁹⁶

In mei 2019 beveelt de EC officieel aan om de toetredingsonderhandelingen te laten starten.⁹⁷ Maar de lidstaten in de Europese Raad raken het hierover niet eens waardoor de beslissing om effectief te starten wordt uitgesteld.⁹⁸

In 2019 hebben, volgens EASO, opnieuw 30.029 Albanezen in Europa (EU plus Noorwegen en Zwitserland) asiel aangevraagd. Het gaat hierbij over 27.294 eerste asielaanvragen. Het land staat hierdoor nog altijd in de top tien van herkomstlanden.⁹⁹

De EU-ministers voor Europese Zaken hebben op 24 maart 2020 een politiek akkoord bereikt om de toetredingsonderhandelingen met Albanië (en de Republiek Noord-Macedonië) te openen. Op 25 maart zijn de conclusies over de uitbreiding en het stabilisatie- en associatieproces formeel via schriftelijke procedure goedgekeurd. Op 26 maart 2020 hebben de leden van de Europese Raad de conclusies bekrachtigd.¹⁰⁰

⁹⁵ EC, 17/04/2018, [url](#)

⁹⁶ EC, 29/05/2019, [url](#)

⁹⁷ EC, 29/05/2019, [url](#)

⁹⁸ European Western Balkans, 06/06/2019, [url](#)

⁹⁹ Exit News, 29/02/2020, [url](#); EASO, s.d., [url](#)

¹⁰⁰ Europese Raad- Raad van de Europese Unie, 30/03/2020, [url](#)

2. Rechtstoestand/rechtsbescherming

Volgens de jaarlijkse mensenrechtenrapporten van het Amerikaanse ministerie van Buitenlandse Zaken (2016-2020) zijn er in Albanië geen berichten over willekeurige of onwettelijke moorden noch over verdwijningen waarvoor de regering of de autoriteiten verantwoordelijk zijn. Evenmin zijn er berichten over politieke gevangenen of gedetineerden.¹⁰¹

In het *Albania 2019 Report* staat dat er ook vrijheid van meningsuiting is:

“As regards the freedom of expression, the overall legislative environment is conducive to the exercise of freedom of expression, but implementation requires further efforts¹⁰²

Er is ook religieuze vrijheid. In het *International Religious Freedom Report* voor 2016 staat:

“The constitution guarantees freedom of conscience and religion. It stipulates there is no official religion, says the state is neutral in matters of belief, recognizes the equality and independence of religious groups, and prohibits discrimination based on religion.”¹⁰³

De rechtstoestand/rechtsbescherming wordt niettemin al jarenlang gemonitord door nationale en internationale mensenrechtenorganisaties omdat Albanië doorheen de voorbije decennia een lange weg aan het afleggen is. De volgende hoofdstukken bieden daarom gedetailleerde informatie over een aantal specifieke aspecten van de rechtstoestand/rechtsbescherming (corruptie, politisering, gebrekkige middelen,...) en de evolutie van de aanpak hiervan tijdens de voorbije vijf jaar.

2.1. Algemene rechtstoestand/rechtsbescherming: justitie en veiligheidsdiensten

Volgens het Freedom House jaarrapport (25 augustus 2016) voorziet de Albanese grondwet wel in een onafhankelijk rechtswezen maar zijn de ondergefinancierde rechtbanken blootgesteld aan politieke druk en beïnvloeding. Het algemene vertrouwen in de gerechtelijke instituten is laag omwille van de perceptie van de endemische corruptie, de beperkte aansprakelijkheid en de attitudes van de rechters en de aanklagers. De voorzitter van de parlementaire commissie inzake hervormingen van justitie heeft in augustus 2015 gesteld dat vooral het Hooggerechtshof (dat rechters benoemt en zo nodig sanctioneert) nog te gepolitiseerd is en nog te weinig effectief is tegen corruptie bij het gerecht. Maar, dit rapport maakt gewag van belangrijke positieve stappen door het parlement inzake de hervormingen van Justitie en het feit dat dit in samenspraak gebeurt met de Commissie van Venetië.¹⁰⁴

De researchdienst Lifos van de Zweedse asiendiensten heeft in 2018 een FFM naar Albanië gedaan en schrijft in maart 2019 dat het rechtssysteem in Albanië tegemoet komt aan de basisnoden van de maatschappij. Er is wel ook nog steeds sprake van corruptie en politieke beïnvloeding en een gebrek aan middelen.

“At the moment, there is a justice system in place in Albania which may meet the basic demand of society. However, the justice system experience issues within capacity and integrity which hampers its effectivity and reliability. Corruption and political influence are present integrity threats, and the lack of continuity and resources put pressure on the workload and competence of the system as a whole and of individual judges and prosecutors. Looking at the results of the vetting process so far,

¹⁰¹ USDoS, 11/03/2020, [url](#); USDoS, 14/04/2016, [url](#); USDoS, 20/04/2018 [url](#); USDoS, 14/04/2016, [url](#)

¹⁰² EC, 29/05/2019, [url](#)

¹⁰³ USDoS, 15/08/2017, [url](#)

¹⁰⁴ Freedom House, 25/08/2016, [url](#)

there will most certainly be severe a lack of personal resources within the justice system in the near future.....¹⁰⁵

In het *Freedom of the World Report* van 2019 herhaalt Freedom House de analyse van 2016. Ook stelt het dat corruptie binnen het gerecht een probleem blijft. Er zijn maar weinig toprechters die voor corruptie veroordeeld worden.

“The constitution provides for an independent judiciary, but the underfunded courts are subject to political pressure and influence, and public trust in judicial institutions is low. Corruption in the judiciary remains a serious problem, and convictions of high-ranking judges for corruption and abuse of power are rare.”¹⁰⁶

Verder stelt Freedom House nog dat de grondwettelijke rechten voor een eerlijk proces op inconsistente wijze gehandhaafd worden vermits de processen niet altijd in het openbaar gevoerd worden en vermits kosteloze juridische bijstand niet altijd voorzien is voor wie het nodig heeft.

“Constitutional guarantees of due process are upheld inconsistently. Trial procedures can be affected by corruption within the judicial system, and are sometimes closed to the public. Legal counsel is not always provided to those that cannot afford their own.”¹⁰⁷

Uit het mensenrechtenrapport van het Amerikaanse ministerie van Buitenlandse Zaken voor 2019 blijkt (net als in de voorgaande jaren¹⁰⁸) dat in de huidige rechtstoestand de gangbare rechten (onder meer vermoeden van onschuld, informatieplicht, recht op openbaar en eerlijk proces, recht op advocaat, recht op getuigen, recht om in beroep te gaan) binnen een moderne rechtstaat formeel verworven zijn en dat de regering die ook respecteert, hoewel processen niet altijd in het openbaar gevoerd worden:

“The constitution and law provide for the right to a fair and public trial without undue delay. The law presumes defendants to be innocent until proven guilty. It provides for defendants to be informed promptly and in detail of the charges against them, with free interpretation as necessary. Defendants have the right to be present at their trial and consult an attorney. If they cannot afford one, an attorney is to be provided at public expense. The law provides defendants adequate time and facilities to prepare a defense, and access to interpretation free of charge. Defendants have the right to confront witnesses against them and to present witnesses and evidence in their defense. Defendants may not be compelled to testify or confess guilt. Defendants have the right to appeal. The government generally respected these rights, although trials were not always public and access to an attorney was at times problematic. To protect the rights of defendants and their access to the evidence against them, a prosecutor must apply to a preliminary hearing judge and make a request to send the case to trial.”¹⁰⁹

Dit rapport wijst er nog op dat straffeloosheid een ernstig probleem blijft. Ambtenaren, politici, rechters en personen met grote zakenbelangen slagen er vaak in om vervolging te vermijden:

“Impunity remained a serious problem, although the government made greater efforts to address it. Prosecution, and especially conviction, of officials who committed abuses was sporadic and inconsistent. Officials, politicians, judges, and persons with powerful business interests often were able to avoid prosecution.”¹¹⁰

¹⁰⁵ LIFOS, 29/03/2019, [url](#)

¹⁰⁶ Freedom House, 04/02/2019, [url](#)

¹⁰⁷ Freedom House, 04/02/2019, [url](#)

¹⁰⁸ USDoS, 20/04/2018 [url](#) ; USDoS, 13/03/2019, [url](#)

¹⁰⁹ USDoS, 11/03/2020, [url](#)

¹¹⁰ USDoS, 11/03/2020, [url](#)

Ook worden politieke druk, intimidatie en wijdverspreide corruptie in dit rapport als factoren omschreven die een onafhankelijke en efficiënte rechtsgang in de weg staan:

“Although the constitution provides for an independent judiciary, political pressure, intimidation, widespread corruption, and limited resources sometimes prevented the judiciary from functioning independently and efficiently. Court hearings were often not open to the public. Court security officers frequently refused to admit observers to hearings and routinely telephoned the presiding judge to ask whether to admit an individual seeking to attend a hearing. Some agencies disregarded court orders.”¹¹¹

Binnenlandse veiligheid is ten slotte de verantwoordelijkheid van de politie. Hiervoor is het ministerie van Binnenlandse Zaken verantwoordelijk.¹¹²

Het aantal politieagenten is in 2016 gestegen tot 9.894 personen (232,8 per 100.000 inwoners).¹¹³

Het Zweedse Lifos heeft in 2018 een FFM naar Albanië gedaan en schrijft in maart 2019 dat de politie ter beschikking staat en in het belang van het publiek werkt, maar dat het voor een individu niet altijd mogelijk is absolute bescherming te krijgen:

“In sum, there is a functional justice- and security sector in Albania with fundamental capacities to meet the demands of society. The police is responsive and seem to mainly work in the interest of the public. However, a person may not be guaranteed justice due to the integrity issues which imbues the whole justice system Situation where interests are colliding seem to be the biggest threat to a person’s right to justice, and it is not always a possibility for a victim to get an absolute police protection – however this issue might just as well stem from lack of evidence.”¹¹⁴

Ook het *Country Report on Terrorism* van het Amerikaanse ministerie van Buitenlandse Zaken (november 2019) schrijft dat de veiligheidsdiensten op alle niveaus hinder ondervinden door corruptie, gebrekkige kennisdeling en gebrekkige coördinatie:

“Corruption and barriers to information sharing among government agencies, insufficient intra-agency coordination, and a poorly functioning judicial system continued to hinder Albania’s law enforcement efforts at all levels.”¹¹⁵

Over de politie schrijft het mensenrechtenrapport van het Amerikaanse ministerie van Buitenlandse Zaken (2020) dat deze de wet niet altijd gelijk afdwingt en dat persoonlijke, politieke of criminele connecties samen met gebrekkige infrastructuur en middelen hun invloed hebben:

“Police did not always enforce the law equitably. Personal associations, political or criminal connections, deficient infrastructure, lack of equipment, and inadequate supervision often influenced law enforcement. Poor leadership contributed to continued corruption and unprofessional behavior. Authorities continued to address these problems by renovating police facilities, upgrading vehicles, and publicly highlighting anticorruption measures. The Ministry of Interior has established a system of vetting security officials and was vetting the first tranche of 30 high-level police leaders”¹¹⁶

¹¹¹ USDoS, 11/03/2020, [url](#)

¹¹² USDoS, 11/03/2020, [url](#)

¹¹³ Pointpulse, 30/12/2016, [url](#)

¹¹⁴ Lifos, 29/03/2019, [url](#)

¹¹⁵ USDoS, 01/11/2019, [url](#)

¹¹⁶ USDoS, 11/03/2020, [url](#)

2.1.1. De hervormingen en de aanpak van de corruptie bij het gerecht: evolutie (2015-2020) en huidige stand van zaken

Het hoofd van EURALIUS, een drie jaar durend steunproject van de EC dat het Albanese gerechtswezen aan de Europese standaarden moet helpen, verklaart op 26 mei 2014 over de factor-corruptie in het Albanese justitiesysteem:

“The justice system has continued to deteriorate in this last 4 years in Albania. [...] I think that the whole judicial system in Albania is corrupt. In the Albanian judicial system, the fact that you know somebody or you pay, is understood as something normal. Lawyers give money to judges, judges demand money, and even prosecutors take money. [...] All measures taken in the last years are good, but they are just a façade. [...]”¹¹⁷

Het AHC wijst erop dat er in 2015 talloze meldingen geweest van corruptiegevallen bij rechters, aanklagers en advocaten onder wie een rechter en de districtsrechtbank van Lezha. Volgens AHC hebben deze meldingen geleid tot vervolging maar blijft de straffeloosheid wijdverspreid. Het AHC geeft in 2015 wel aan dat er goed werk is geleverd inzake het identificeren en analyseren van de noden voor institutionele en wettelijke verbeteringen bij de hervormingen van justitie. Er is nu een *draft*-versie van de nodige amendementen aan de grondwet die de weg moeten bereiden naar institutionele veranderingen bij Justitie.¹¹⁸

Op 22 juli 2016 is het Albanese parlement erin geslaagd om een reeks van 46 grondwettelijke amendementen (“the justice reform package”) goed te keuren die toelaten om het gerechtelijke systeem grondig te hervormen. De hervormingen (oa de oprichting van nieuwe gerechtelijke instellingen) zijn gericht op de aanpak van corruptie en op het versterken van de onafhankelijkheid van het gerecht ten aanzien van georganiseerde misdaad en politiek. Er komt onder meer een Special Prosecutions Office (SPAK) (zie hieronder), onafhankelijk van het algemeen parket en een National Bureau of Investigation for Corruption and Organized Crime (NBI, zie hieronder). Verder heeft het parlement de zogenoemde *vetting law* goedgekeurd.

“The vetting law is aimed at cleansing the justice system through a detailed examination of the assets, professionalism, and possible ties with organized crime of all judges, prosecutors, and candidates for posts in the new judicial system.”¹¹⁹

Achterliggende redenen om de *vetting* procedure in te voeren is dat Albanië na de val van het communistische regime enerzijds geen proces van lustratie (uitzuivering) heeft gekend in de rangen van rechters en parketmagistraten en anderzijds de grote problematiek van de corruptie, van gebrek aan integriteit en aan aansprakelijkheid in dit deel van de beroepsbevolking na de val van het regime.¹²⁰

In concreto moeten alle rechters en procureurs die in functie zijn één voor één verschijnen voor een screeningsinstituut dat bestaat uit twee instellingen en een monitoringscommissie:

“To carry out the vetting process, two special institutions have been established: a first instance Commission (“First Instance Commission”) and an appeal chamber (“Appeal Chamber”), meaning that this process will not go through the existing ordinary court system, since judges are the subject of the assessment. These institutions will be monitored by an International Monitoring Operation, composed by judges and prosecutors selected by different EU member states. According to this

¹¹⁷ Infocip, s.d., [url](#)

¹¹⁸ AHC, 12/2015, [url](#)

¹¹⁹ Freedom house, 03/04/2017, [url](#)

¹²⁰ Group for Legal and Political Studies, 06/2017, [url](#)

procedure, international observers do not hold a decision-making role in the vetting process, holding more of a monitoring and supporting role in the overall process.”¹²¹

Freedom House geeft in 2016 aan dat er belangrijke positieve stappen zijn gezet door het parlement inzake de hervormingen van Justitie en prijst het feit dat dit in samenspraak gebeurt met de Commissie van Venetië.¹²²

Volgens het EASO-rapport over Albanië (november 2016) blijft corruptie wijd verspreid in de sector van justitie. In dit rapport staat onder meer dat rechters smeergeld betalen om een rechtbank in rijkere regio's toegewezen te krijgen (met de bedoeling om daar zelf potentieel meer smeergeld op te kunnen strijken). Toch wijst ook dit rapport op de bovenvermelde hervormingen bij justitie.¹²³

In 2017 schrijft het AHC dat corruptie en straffeloosheid in Albanië in 2016 verontrustende problemen blijven voor burgers die hun vertrouwen in de gerechtelijke instanties verloren hebben.¹²⁴

In het kader van de strijd tegen corruptie binnen het gerecht blijven in 2017 en 2018 nu en dan wel artikels¹²⁵ in de pers verschijnen die arrestaties en ook vervolging rapporteren van corrupte rechters of aanklagers.

Volgens het *Nations in Transit Report* van 2018 (Freedom House) heeft de hervorming van het gerecht in 2017 stilgelegen omwille van de boycot door de oppositie in de eerste maanden van 2017 en omwille van de verkiezingen. Pas op 16 juni 2017 heeft het parlement de 27 leden van drie nieuwe gerechtelijke commissies verkozen die de doorlichting (*vetting*) moeten doen. De doorlichtingsprocedure is uiteindelijk op 26 oktober 2017 begonnen. Ook wijst dit rapport op de grote weerstand vanuit de gerechtelijke macht (Vereniging van Rechters) tegen de hervormingen onder meer in de vorm van “vragen om uitleg” bij het Grondwettelijk Hof. Ook deze weerstand heeft de hervorming van het gerecht verder vertraagd. De vertraging van de doorlichtingsprocedure (*vetting*) heeft dan weer de oprichting van een hele reeks andere maatregelen vertraagd (onder meer de oprichting van nieuwe instellingen zoals de “High Council of Prosecution”) en een hele reeks wettelijke impasses gecreëerd (vb de onmogelijkheid om een nieuwe, definitieve procureur-generaal te benoemen).¹²⁶

Uit de jaarlijkse scores door Freedom House die de evolutie¹²⁷ aangeven die het rechtssysteem in Albanië doormaakt blijkt dan ook dat de democratische vooruitgang van het rechtssysteem lichtjes vertraagt: 2008 (4.00), 2009 (4.25), 2010 (4.25), 2011 (4.25), 2012 (4.75), 2012 (4.15), 2013 (4.75), 2014 (4.75), 2015 (4.75), 2016 (4.75), 2017 (4.75).¹²⁸

In het *Albania 2018 Report* van de EC staat dat de hervorming van justitie doorgaat en in een goede vooruitgang is uitgedomd:

“Albania's judicial system has some level of preparation. The implementation of comprehensive and thorough justice reform has continued, resulting in good progress overall. The re-evaluation of all

¹²¹ Group for Legal and Political Studies, 06/2017, [url](#)

¹²² Freedom House, 25/08/2016, [url](#)

¹²³ EASO, 11/2016, [url](#)

¹²⁴ AHC, 04/2017, [url](#)

¹²⁵ Tirana Times, 03.12.2015 [url](#); Albanian Daily News, 03.05.2016 [url](#); Balkan Insight, 1/6/2018, [url](#); Balkan Insight, 23/03/2018, [url](#); Regional Anti Corruption Initiative, 13/11/2017 [url](#); Regional Anti Corruption Initiative, 19/02/2018, [url](#); Council of Europe, 3/2018, [url](#)

¹²⁶ Freedom House, 20/04/2018, [url](#)

¹²⁷ NOTE: The ratings reflect the consensus of Freedom House, its academic advisers, and the author(s) of this report. If consensus cannot be reached, Freedom House is responsible for the final ratings. The ratings are based on a scale of 1 to 7, with 1 representing the highest level of democratic progress and 7 the lowest. The Democracy Score is an average of ratings for the categories tracked in a given year. The opinions expressed in this report are those of the author(s).

¹²⁸ Freedom House, 20/04/2018, [url](#)

judges and prosecutors (vetting process) has started and is delivering first tangible results. This process has cross-party support, is carried out by an independent authority, is subject to international monitoring and its compatibility with the European Convention on Human Rights has been confirmed by the Venice Commission. Under the aegis of the European Commission, an International Monitoring Operation has been deployed to oversee the process throughout its implementation. The auxiliary institutions supporting the process have completed their first reports on the proficiency assessments, background checks and asset declarations.”¹²⁹

Verder staat er een positieve appreciatie van het zogenoemde “*vetting proces*” zelf, de uitvoering van de “*vetting law*”:

“Albania has some level of preparation. Good progress was made through continued implementation of the justice reform. The process of re-evaluating all judges and prosecutors has started and is delivering the first tangible results. Following the establishment of the vetting institutions, the first set of priority cases is being reviewed. The auxiliary institutions supporting the process have completed their first reports on the proficiency assessments, background checks and asset declarations. Appeals against the vetting law and the related underlying legislation of the judicial reform have been adjudicated by the Constitutional Court. The latter confirmed the Vetting Law’s constitutionality. A number of provisions in the laws on the governance of the judiciary and on the status of judges and prosecutors have been declared unconstitutional and were annulled, thus requiring legislative follow up. There has been no progress in carrying out the recommendations on making more effective use of the case management system, on issuing reasoned adjudications in due time and on allocating cases randomly to judges and prosecutors.”¹³⁰

De uitvoering van de “*vetting law*” wordt intussen ook nauwgezet gemonitord door het AHC.¹³¹

In december 2018 slaagt ook de hoofdrechtter van het Grondwettelijk Hof er niet om de *vetting procedure* door te komen waarna hij wordt afgezet.¹³²

In januari 2019 verklaart Genoveva Ruiz Calavera, directeur voor de Westelijke Balkan bij de EC, dat er in de voorbije weken een aantal zeer belangrijke verwezenlijkingen zijn gebeurd in de *vetting procedure* van het Albanese gerechtswezen. Het gaat ook onder meer over de oprichting van twee nieuwe, onafhankelijke gerechtelijke instituten (High Judicial Council en High Prosecutorial Council) die allebei wettelijk onontbeerlijk zijn voor de latere benoemingen bij het SPAK en de NIB (zie hieronder):

“The members of the Independent Qualification Commission, who process vetting cases in first instance, have almost reached their 100th decision in less than a year from the first vetting hearing. At the same time, the bases for the new institutions that will guarantee the independent self-governing of the judiciary have been laid and the two new High Judicial and High Prosecutorial Councils have just held their respective constitutive sessions. These achievements follow months of hard work and challenges, some of which seemed difficult to overcome at some point.”¹³³

Het jaarrapport van Amnesty International schrijft over 2017/18 dat een aantal maatregelen om de gerechtelijke onafhankelijkheid te waarborgen “gedeeltelijk geïmplementeerd zijn”.¹³⁴

¹²⁹ EC, 17/04/2018, [url](#)

¹³⁰ EC, 17/04/2018, [url](#)

¹³¹ AHC, sd, [url](#)

¹³² IBNA, 17/12/2018, [url](#)

¹³³ European western Balkans, 05/01/2019, [url](#)

¹³⁴ AI, 2019, [url](#)

Volgens een artikel in *Balkan Insight* (3/2019) moeten echter dermate veel rechters als gevolg van de *vetting procedure* ontslag nemen dat het hele gerecht onthoofd is waardoor zich een grote achterstand in de behandeling van rechtszaken aan het vormen is.¹³⁵

Het Amerikaanse ministerie van Buitenlandse Zaken stelt in 2019 in haar jaarlijkse mensenrechtenrapport over 2018 dat er door de *vetting procedure* slechts twee van de negen rechters in het Grondwettelijk Hof overblijven. Hierdoor is het vereiste quorum voor rechters bij dit hof niet langer bereikt. Bovendien zijn ook 15 van de 19 zetels in het Hooggerechtshof vacant geworden.¹³⁶

In het *Albania 2019 Report* schrijft de EC dat de aangehouden implementering van de hervorming geleid heeft tot een goede vooruitgang:

“Albania's judicial system has some level of preparation. The implementation of comprehensive and thorough justice reform has continued consistently, resulting in good progress overall. The new institutions for the self-governing of the judiciary, the High Judicial Council, the High Prosecutorial Council and the Justice Appointment Council have been established, representing a crucial step in strengthening the independence and accountability of the judiciary. The temporary re-evaluation of all judges and prosecutors (vetting process) has advanced steadily, producing tangible results.”¹³⁷

Op 26 juli 2019 moet ook hoofd van het Hooggerechtshof aftreden in het kader van de *vetting procedure*.¹³⁸

Ook het *Country Report on Terrorism* van het Amerikaanse ministerie van Buitenlandse Zaken (november 2019) schrijft over de aanpak van de corruptie bij justitie onder meer dat in december 2018 de High Prosecutorial Council en de High Judicial Council opgericht zijn. Zij zullen fungeren als basis voor het hele justitiesysteem en de oprichting van de SPAK mogelijk maken, als ook de NBI en de verkiezing van een Prosecutor General:

“Constitutional and legal reforms to the judiciary are underway, beginning with the vetting of Albania's 800 judges and prosecutors for corruption, proficiency, and ties to organized crime. As of December 2018, the vetting commission and the international monitoring operation had dismissed 30 judges, confirmed 31 new judges, and noted 16 judicial resignations that preempted the vetting process. Additionally, in December, Albania established the High Prosecutorial Council (HPC) and the High Judicial Council: bodies that will serve as pillars of an independent, quality judicial system. The HPC enables the creation of the Special Anti-Corruption and Organized Crime Structure, the National Bureau of Investigation, and the election of a Prosecutor General.”¹³⁹

In november 2019 bezoeken twee vertegenwoordigers van de Raad van Europa Albanië. Na afloop van hun bezoek wijzen ze erop dat er nog steeds geen Hooggerechtshof, Grondwettelijk Hof en Special Anti-Corruption Court is:

“In terms of the vetting process, they noted the high number of dismissals and resignations but expressed concern that there is still no High Court, Constitutional Court, Special Anti-Corruption Court, or applicable prosecutors.”¹⁴⁰

In november 2019 bedraagt de achterstand van het Albanese gerecht 28.863 zaken en is ze verdubbeld in vergelijking met 2015. Dit wordt als kritiek ingeschat voor het hervormingsproces.¹⁴¹

¹³⁵ *Balkan Insight*, 07/03/2019, [url](#)

¹³⁶ USDoS, 03/2019, [url](#)

¹³⁷ EC, 29/05/2019, [url](#)

¹³⁸ IBNA, 26/07/2019, [url](#)

¹³⁹ USDoS, 01/11/2019, [url](#)

¹⁴⁰ *Exit News*, 08/11/2019, [url](#)

¹⁴¹ *BFM*, 25/11/2019, [url](#)

Eind 2019 worden de acht openbaar aanklagers en een directeur van het SPAK ingezworen en kan dit nieuwe anti-corruptie orgaan (voor *high level cases*) van start gaan. Dat is méér dan drie jaar nadat het door het parlement is opgericht.¹⁴²

Op 5 december 2019 wordt, zoals voorzien in de justice reform package (zie hierboven), uiteindelijk ook de *prosecutor general* aangesteld: Olsian Cela.¹⁴³

Begin 2020 heeft de regering-Rama een pakket nieuwe noodwetten voorgesteld waarbij de politie uitgebreide bevoegdheden krijgt om corruptie bij rechters en hun eventuele banden met criminele netwerken te onderzoeken. Mensenrechtenorganisaties hebben hiertegen geprotesteerd en wijzen op het gevaar dat de scheiding der machten hierdoor vervaagt.¹⁴⁴

In januari 2020 wordt ook de High Inspector of Justice aangesteld. De oppositie heeft ook hiertegen geprotesteerd door te stellen dat de regering het gerecht controleert.

“Albania’s two main opposition parties protested the Socialist-controlled parliament’s appointment of Artur Metani as High Inspector of Justice, claiming that it shows that the ruling administration controls the justice system.”¹⁴⁵

Het laatste mensenrechtenrapport van het Amerikaanse ministerie van Buitenlandse Zaken stelt dat er vooruitgang is in de aanpak van corruptiegevallen op lagere niveaus (onder meer bij rechters en procureurs)¹⁴⁶

Amnesty International wijst er wel op dat de *vetting procedure* een negatieve impact heeft op de het gerecht door het grote aantal ontslagen en de hierdoor ontstane achterstand.

“A vetting process for judges and prosecutors negatively impacted on the functioning of the judiciary. While it continued to be crucial to ensure its independence from political interference and organized crime, the process undermined the functioning of the judicial system owing to widespread dismissals and a backlog of cases.”¹⁴⁷

Op 5 mei 2020 zijn volgens de website die de *vetting procedure* monitort 86 rechter en procureurs bevestigd in hun functie na screening. 100 rechters en procureurs hebben ontslag moeten nemen en 39 onder hen hebben ervoor gekozen zich niet te laten screenen waardoor ook zij niet langer in functie zijn¹⁴⁸. Aan dit ritme zal de hele oefening, volgens onafhankelijke waarnemers, afgerond zijn in 2027, méér dan zes jaar na de oorspronkelijke vooropgestelde datum.

In januari 2020 is een negende (van de 15) *Special Prosecutors* bij het SPAK ingezworen als ook het hoofd ervan:

“In December 2019, first eight out of fifteen Special Prosecutors were sworn in, while the ninth, Doloreza Musabelliu, was sworn in on 31 January 2020. The Head of the Special Prosecution Office was also elected.”¹⁴⁹

De definitieve installatie van het SPAK zal ten slotte ook de benoeming mogelijk maken van een directeur van het NBI, de laatste instelling die nog moet opgericht worden in het kader van de *justice reform package* van 2016 (zie hierboven). Deze instelling zal onderzoek voeren naar misdrijven die onder de bevoegdheid van het SPAK vallen:

¹⁴² AHC, 03/2019, [url](#)

¹⁴³ EURACTIV MEDIA NETWORK, 06/12/2019, [url](#)

¹⁴⁴ Balkan Insight, 01/02/2020, [url](#)

¹⁴⁵ Balkan Insight, 21/01/2020, [url](#)

¹⁴⁶ USDoS, 11/03/2020, [url](#)

¹⁴⁷ AI, 16/04/2020, [url](#)

¹⁴⁸ Reporter.al, 22/05/2020, [url](#)

¹⁴⁹ European Western Balkans, 08/04/2020, [url](#)

“Known as the “Albanian FBI”, the National Bureau of Investigation (NBI) is an independent structure foreseen in the Constitution of Albania, responsible for the investigation of criminal offenses in the criminal jurisdiction of the Special Prosecution Office. The NBI is a part of the Special Anti-Corruption Structure (SPAK) together with the Special Prosecutor Office responsible to investigate and prosecute acts of corruption and other crimes related to it. As an independent investigative body, NBI will serve as a contact point with the investigative authorities of other nations regarding crimes of corruption.”¹⁵⁰

In april 2020 telt het Grondwettelijk Hof vier van de negen rechters, waardoor een plenaire zitting nog steeds niet mogelijk is. Achtergrond voor deze situatie is een aanslepend conflict tussen de president en de regering rond eerder door de president benoemde rechters voor dit hof. Het Hoogerechtshof telt momenteel maar vier van de 19 rechters.¹⁵¹

2.1.2. De hervormingen en de aanpak van de corruptie bij de politie: evolutie (2015-2020) en huidige stand van zaken

De Albanese overheid levert al jarenlang inspanningen om corruptie binnen de politie tegen te gaan. Een Pointpulse-rapport (*Assessment of Police Integrity in Albania*) uit 2016 gepubliceerd door het Institute for Democracy and Mediation (IDM) geeft een gedetailleerde kijk op alle maatregelen die de overheid heeft genomen in de strijd tegen corruptie binnen de politie. Zo heeft het Albanese parlement de laatste jaren een heel reeks van nieuwe wetten goedgekeurd die onder meer gericht zijn op de preventie van corruptie binnen de politiemacht: de Law on State Police (2014), de State Police Regulation (2015), de Strategy on Public Order (2015-2020) met bijhorend Action Plan (2015-2017).¹⁵²

Een OVSE-rapport (2019) over de samenwerking tussen het parket en de gerechtelijke politie wijst nog op een hele reeks andere nieuwe of vernieuwde wetten in de periode 2016-2017 die de werking van de politie (aanpak corruptie maar ook verbetering van samenwerking tussen gerechtelijke politie en parketmagistraten) proberen te verbeteren:

“Some major legislative developments marked the launch of the justice reform in Albania. Further to the Constitutional amendments in 2016, and the amendments to the Criminal Procedure Code in 2017, new laws¹⁵³ on the status of judges and prosecutors and on organisation and functioning of the prosecution office provided strong legal guarantees for prosecutorial independence and asserted the leading role of prosecutors in criminal investigations. The recent law on the

¹⁵⁰ urlGroup for Legal and Political Studies, 02/05/2018, [url](#)

¹⁵¹ European Western Balkans, 08/04/2020, [url](#)

¹⁵² Pointpulse, 30/12/2016, [url](#)

¹⁵³ The process of the justice reform in Albania commenced in 2016 with adopting amendments to the Constitution of Albania (hereafter “The Constitution”) aiming to establish an independent and self-governing judiciary and to strengthen the legislative framework to fight corruption more effectively. The so-called “justice reform package” following the Constitutional amendments, included *inter alia* Law No 95/2016 on the Organization and Functioning of Institutions for Combating Corruption and Organized Crime, Law No 96/2016 on the Status of Judges and Prosecutors in the Republic of Albania, (hereafter referred to as “Law on the Status of Judges and Prosecutors”), Law No. 97/2016 on the Organisation and Functioning of the Prosecution office in the Republic of Albania (hereafter referred to as “Law on the Organisation and Functioning of the Prosecution office”). In 2017 amendments were introduced to the Code of Criminal Procedure of Albania (CCP) increasing the autonomy of prosecutors and strengthening their leading role in the investigative stage of criminal proceedings. The adoption of Law No.25/2019 on the Organization and Functioning of the Judicial Police (hereafter “Law on Judicial Police”) in 2019 further aimed to improve the structural and functional organisation of judicial police and reaffirmed the role of the prosecutor as the leader of preliminary investigation.

organisation and functioning of the judicial police introduced major organisational changes to improve the investigative role of judicial police officers and affirm prosecutors' leadership."¹⁵⁴

Belangrijke, concrete maatregelen op het terrein die het probleem aanpakken van corruptie binnen de politie zijn onder meer de oprichting van *one-stop-shops*¹⁵⁵ op de politiecommissariaten, het installeren van camera's in patrouillevoertuigen en van *bodycamera's* bij de verkeerspolitieagenten (met de bedoeling om kleinschalige corruptie tegen te gaan) en de invoering van nieuwe kanalen voor de burger om corruptie te melden of om klacht neer te leggen over politiegedrag.¹⁵⁶

Bovendien is er sinds 2014 ook de Law on Internal Affairs and Complaints Service (IACS), het belangrijkste interne mechanisme om het werk van de politie te controleren. Deze wet is volledig geïmplementeerd in 2015. De IACS heeft in de periode september 2014-september 2016 via verschillende kanalen (het "groene nummer", emails, enz...) 1.769 klachten ontvangen van burgers. Na administratief onderzoek van de IACS zijn 20 politieagenten doorverwezen voor strafrechtelijke vervolging en 115 politieagenten doorverwezen voor disciplinaire maatregelen door de Department for Professional Standards (DPS). In de periode van januari tot oktober 2016 heeft IACS 657 klachten behandeld. 9 politieagenten zijn hierdoor strafrechtelijk vervolgd. 79 politieagenten zijn doorverwezen voor disciplinaire maatregelen door de DPS.¹⁵⁷

In het Pointpulse-rapport (2016) staan ook de verschillende soorten (interne) disciplinaire maatregelen die het DPS in de periode van 1 januari 2016 tot 6 september 2016 heeft genomen tegen leden van de politie (46 verwijderingen uit de politie, 2 gevallen van ontheffing van een opdracht, 5 gevallen van degradatie voor 6 maand, 114 gevallen van uitstel van promotie voor twee jaar, 2 gevallen van intrekking van loon tot 5 dagen) omwille van misdrijven en onethisch gedrag.¹⁵⁸

Sinds 2010 is er, nog altijd volgens dit rapport, een groeiende trend van gerechtelijke onderzoeken, vervolgingen en veroordelingen in de strijd tegen corruptie van lagere en middenkaderpolitieagenten. Maar, wanneer het over ambtenaren van een hoog niveau gaat blijven de corruptiezaken uit.¹⁵⁹

Nog altijd volgens dit rapport zijn er sinds 2015 1.530 klachten tegen de politie gemeld via een (extern) online portaal dat de regering in 2015 gelanceerd heeft. Het aantal klachten tegen de politie dat is ingediend bij de (externe) Ombudsman is in de periode 2012-2015 gedaald van 234 naar 146.¹⁶⁰

Ook volgens een andere studie uit 2016 door het IDM zelf ("Police Integrity and Corruption in Albania") spant de regering zich onvoorwaardelijk in om politiecorruptie aan te pakken. Het verwijst naar dezelfde maatregelen uit het Pointpulse-rapport maar toont in detail ook aan dat corruptie endemisch blijft in Albanië en dat de politie de meest blootgestelde instelling is aan het fenomeen. Politiecorruptie blijft wijdverspreid en is zelfs lichtjes gestegen in vergelijking met 2014.¹⁶¹

Dit rapport geeft aan dat omkoping (geld in ruil voor een dienst) de meest courante vorm van corruptie is bij de politie in Albanië. Het aantal burgers die verklaren dat politieagenten samenwerken met criminelen of met mensen die in staat van beschuldiging zijn gesteld is gestegen sinds 2014. Tegelijk blijkt uit dit rapport dat het hoofdzakelijk de verkeerspolitie is die in het dagelijkse leven van de burgers met corruptie in verband gebracht wordt. Wanneer het gaat over politiediensten die zich bezig

¹⁵⁴ OSCE, 2019, [url](#)

¹⁵⁵ Plaats waar verschillende diensten tegelijk verleend worden (en die tussenkomst van meerdere ambtenaren vermijdt)

¹⁵⁶ Pointpulse, 30/12/2016, [url](#)

¹⁵⁷ Pointpulse, 30/12/2016, [url](#)

¹⁵⁸ Pointpulse, 30/12/2016, [url](#)

¹⁵⁹ Pointpulse, 30/12/2016, [url](#)

¹⁶⁰ Pointpulse, 30/12/2016, [url](#)

¹⁶¹ IDM, 2016, [url](#)

houden met ernstige misdrijven (Police Sector against Serious Crimes) blijkt uit een nationale enquête dat

- 0 % van de bevroegden in het voorbije jaar expliciet om geld/gunst is gevraagd in ruil voor een dienst
- 0 % van de bevroegden geld/gunst aangeboden heeft voor een politiedienst¹⁶²

De deelnemers aan de nationale enquête is ook gevraagd om de reikwijdte van corruptie in de Sector for Crime Investigation and Prevention, de Sector Public Order and Safety de Sector against serious Crimes te evalueren op een schaal van 1 tot 5. Het resultaat is dat respectievelijk 43 %, 56 %, 48% aangeeft dat er bij deze afdelingen geen corruptie bestaat; respectievelijk 35 %, 29 %, 31% aangeeft dat er weinig corruptie bestaat (in geïsoleerde gevallen); respectievelijk 16 %, 10 %, 14 % aangeeft dat corruptie bestaat maar niet in ernstige mate; respectievelijk 2 %, 1 %, 4 % aangeeft dat corruptie redelijk vaak voorkomt en respectievelijk 3 %, 4 %, 3 % aangeeft dat corruptie wijdverspreid én ernstig is.¹⁶³

In het kader van de strijd tegen corruptie is, volgens informatie uit 2018, Albanië intussen ook gestart met een *vetting procedure* van de politie. De 13.000 agenten zullen in de loop van een periode van twee jaar allemaal gescreend worden in verband met hun competentie en integriteit. In 2017 zijn overigens al 128 agenten gestraft omwille van hun betrokkenheid in cannabissmokkel.¹⁶⁴

Op 26 februari wordt een wetsvoorstel goedgekeurd in het parlement waardoor 13.000 politieagenten gescreend kunnen worden naar hun integriteit en professionalisme

“On 26 February 2018, a draft law was approved by parliament for the vetting of Albania’s 13,000 police officers. Sources from Albanian Ministry of Interior said that authorities want to look at the officers’ professional and personal backgrounds in order “to fire some individuals ... elements involved in crime, corruption or not being professional.”¹⁶⁵

Ook het *Nations in Transit Report* (2018) bevestigt dat de politie in Tirana nu is uitgerust met een *bodycamera* om corruptiesituaties tegen te gaan. Ook dit rapport stelt dat omkoping een vooral bij de verkeerspolitie aanhoudende bezorgdheid is in Albanië.¹⁶⁶

Ook in het jaarlijkse mensenrechtenrapport van het Amerikaanse ministerie van Buitenlandse Zaken over 2017 staat dat corruptie bij de politie een probleem blijft:

“The service for Internal Affairs and Complaints received 3.811 telephone complaints via the anticorruption “green line” through July 31. The majority of the complaints involved “inaction of police officers,” “unjust fine/ticket” or “violation of standard operating procedures.” The office filed 43 administrative violations, recommending 57 police officers for disciplinary proceedings. The cases of five officers were forwarded to the Prosecution Office.”¹⁶⁷

Volgens een nationale opiniepeiling in juni 2018 is 63 % van de Albanesezenvredenen over de nationale politie. Het aantal deelnemers dat een positief beeld heeft van het politiewerk is verdubbeld sinds 2013. Het aantal deelnemers is ook verdubbeld dat van oordeel is dat de nationale politie de burger met respect behandelt en dat de nationale politie criminaliteit verhindert. Volgens deze opiniepeiling blijft de bereidheid om samen te werken met de politie wel laag.¹⁶⁸

¹⁶² IDM, 2016, [url](#)

¹⁶³ IDM, 2016, [url](#)

¹⁶⁴ Regional Anti Corruption Initiative, 21/02/2018, [url](#) Regional Anti Corruption Initiative, 28/02/2018, [url](#)

¹⁶⁵ Pointpulse, 06/03/2018, [url](#)

¹⁶⁶ Freedom House, *Nations in Transit 2018*, 20/04/2018, [url](#)

¹⁶⁷ USDoS, Human Rights Report, Albania 2017, 20/04/2018 [url](#)

¹⁶⁸ IBNA, 11/06/2018, [url](#)

Volgens een OVSE-rapport uit 2019 is de *vetting* van de politie aan de gang.¹⁶⁹ In de schoot van de politie is intussen een groter en concreter bewustzijn gegroeid over wat corruptie allemaal kan inhouden:

“The vetting process in the State Police and the difficulty to go through procedures of providing legal justification for incomes may have helped to enhance understanding of the classical concept of corruption, such as bribery, to equalize it with other forms, including gifts, favors, or remunerations.”¹⁷⁰

Volgens het Albania Report van de EC hadden in 2019 al 250 agenten ontslag genomen vooraleer de *vetting procedure* goed en wel begonnen was:

“The Law on re-evaluating (vetting) officers of the ASP, Republican Guard, and Service for Internal Affairs and Complaints at the Ministry of Interior was approved in March 2018 and amended in March 2019. The evaluation will be based on personal integrity, professional capacity and verification of officers’ assets, and will affect around 12 000 officials. Approximately 250 officers of all ranks have already resigned before this vetting began.”¹⁷¹

Ook in het mensenrechtenrapport van het Amerikaanse ministerie van Buitenlandse zaken (2020) wordt verwezen naar het aanhoudende probleem van corruptie maar ook naar de klachten die hierover overgemaakt worden aan de Service for Internal Affairs and Complaints (SIAC).

“Police corruption remained a problem. The Service for Internal Affairs and Complaints (SIAC) received 1,211 written complaints through August, compared with 1,978 in all of 2018. Most of the complaints alleged a failure to act, arbitrary action, abuse of office, or a violation of standard operating procedures. Through August, SIAC filed 70 administrative violations, recommending 116 police officers for disciplinary proceedings. SIAC referred two cases for prosecution in relation to three officers accused of arbitrary actions and forgery of official documents.”¹⁷²

Volgens dit rapport blijven de autoriteiten deze problemen aanpakken door allerhande maatregelen en investeringen. De eerste tranche van 30 hoge politieagenten wordt momenteel gescreend door het screening (*vetting*)-systeem van het ministerie van Binnenlandse Zaken.

“Police did not always enforce the law equitably. Personal associations, political or criminal connections, deficient infrastructure, lack of equipment, and inadequate supervision often influenced law enforcement. Poor leadership contributed to continued corruption and unprofessional behavior. Authorities continued to address these problems by renovating police facilities, upgrading vehicles, and publicly highlighting anticorruption measures. The Ministry of Interior has established a system of vetting security officials and was vetting the first tranche of 30 high-level police leaders.”¹⁷³

Straffeloosheid bij de politie wordt sterker aangepakt door het gebruik van camera’s en door vervolging van daders.

“Impunity for police misconduct also remained a problem, although the government made greater efforts to address it, by increasing the use of camera evidence to document and prosecute police misconduct.”¹⁷⁴

¹⁶⁹ OSCE, 2019, [url](#)

¹⁷⁰ IDM, 06/2019, [url](#)

¹⁷¹ EC, 9/05/2019, [url](#)

¹⁷² USDoS, 11/03/2020, [url](#)

¹⁷³ USDoS, 11/03/2020, [url](#)

¹⁷⁴ USDoS, 11/03/2020, [url](#)

Volgens het OVSE-rapport over de samenwerking tussen parket en gerechtelijke politie (12/2019) wordt ondertussen erkend dat Albanië vooruitgang heeft gemaakt in het succesvol vervolgen van corruptie op laag en medium niveau, maar is er nog geen substantiële vooruitgang in de vervolging van de hoge ambtenaren.¹⁷⁵

2.1.3. Juridische bijstand

Kosteloze juridische bijstand, voorzien door het ministerie van Justitie, is volgens het AHC-rapport van 2015, nog steeds onvoldoende voor wie het nodig heeft.¹⁷⁶

Op 9 januari 2018 is wet nr 111/2017 *On State Guaranteed Legal Aid* gepubliceerd. Zodoende is het pad geëffend voor de inwerkingtreding van een wet die vanaf juni 2018 de organisatie, administratie en functionering van een systeem van juridische bijstand zal verzekeren. Deze wet zal een geheel nieuw schema voorzien voor kosteloze juridische bijstand dat effectief en op een gelijkwaardige wijze zal werken voor iedereen die in nood is, of toegang tot het gerecht nodig heeft.¹⁷⁷

Volgens een aantal rapporten van Europese instellingen, willen ngo's verdere aanpassingen aan de nieuwe wet zodat iedereen beroep kan doen op gratis juridische bijstand. Toch voorziet de nieuwe wet in de oprichting van een departement kosteloze rechtsbijstand en verschillende centra voor juridische eerstelijnsbijstand. Onder de nieuwe wet zullen meer categorieën van mensen kunnen genieten van gratis rechtsbijstand van de staat. Kwetsbare groepen zoals kinderen, jongeren, Roma's en mensen die het financieel moeilijk hebben, maken intussen voornamelijk gebruik van kosteloze rechtsbijstand aangeboden door ngo's. Het departement in het ministerie van Justitie moest, nog steeds volgens deze rapporten, tegen oktober 2018 zijn opgericht, maar dat is niet gelukt.¹⁷⁸

Sinds 2018 bestaat er ook een hulplijn waar kinderen en jongeren naar kunnen telefoneren voor gratis rechtsbijstand.¹⁷⁹

Ook volgens het jaarlijkse mensenrechtenrapport van het Amerikaanse ministerie van Buitenlandse Zaken over 2019 hebben nog steeds weinig mensen gebruik gemaakt van de kosteloze juridische bijstand:

“Despite the statutory right to free legal aid in civil cases, NGOs reported that very few individuals benefitted from this during the year.”

In 2020 schrijft het AHC dat de er nog steeds maar één centrum voor (kosteloze) juridische bijstand actief is (in de gemeente Elbasan), onder meer als gevolg van vertragingen in de implementering van de het wettelijke kader en financieringstekorten:

“Approved in the context of justice system reform, the law no. 111/2017 “On juridical aid guaranteed by state” aims among others at creating a system for providing free juridical aid, ensuring equal access of all individuals to the justice system. Although the law entered into force on June 1, 2018 (one year and a half ago), AHC finds that the process of its implementation has been accompanied by considerable delays in terms of the drafting and approval of its bylaws. During the period December 2018 – October 2019, AHC monitored the functioning of the scheme for offering primary free legal aid.

Law no. 111/2017 envisages as part of the mechanism for providing primary legal aid: a) centers for the provision of primary legal aid services, b) legal clinics at higher education institutions, and

¹⁷⁵ OSCE, 2019, [url](#)

¹⁷⁶ AHC, 12/2015, [url](#);

¹⁷⁷ Euralius, 12/01/2018, [url](#)

¹⁷⁸ EEAS, 18/04/2018, [url](#), EC, 29/05/2019, p. 30, [url](#); EEAS, 15/10/2018, [url](#); Council of Europe, 13/09/2018, [url](#)

¹⁷⁹ CRCA, 2018, [url](#)

c) non-profit organizations (NPOs) authorized by the Minister of Justice. Our monitoring highlighted that only the Primary Free Legal Aid Services Center at Elbasan Municipality began functioning. With regard to NPOs, they are yet to be authorized by the Ministry of Justice although the by-laws and regulations for authorization procedures have already been approved. As a result, the financing scheme from the state budget for NPOs is yet to start. Legal clinics that are functional since before the law entered into force are placed at universities and do not have financial support from the state.”¹⁸⁰

Volgens een gezamenlijk *Progress Report* van de VN en van de Albanese overheid (2019) is er een dringende nood om een aantal zwaktes in het systeem van de gratis juridische bijstand aan te pakken:

“Additionally, there is an urgent need to address weaknesses identified in the free legal aid (FLA) system and the lack of equality in access to justice. According to UNDP’s Access to Justice Survey 2017, almost half of the interviewed population had experienced legal problems in the previous five years and nearly three-quarters believed the national justice system did not protect their rights adequately. The FLA scheme covered only a fraction of the needs of low-income and other disadvantaged groups. The adoption of the Law on Free Legal Aid (2017) provided timely momentum for the building of a modern and comprehensive FLA scheme.”¹⁸¹

In dit rapport is sprake van 4 gemeentelijke *legal aid clinics*:

“The Free Legal Aid Law was supplemented with by-laws for implementation, and four municipal NGO-run Legal Aid Clinics were opened. (Support from UNDP.)”¹⁸²

2.2. Algemene rechtstoestand/rechtsbescherming: wetgeving en toepassing ervan in de praktijk

In het *Albania 2019 Report* van de EC staat hierover:

“On fundamental rights, Albania complies overall with international human rights instruments and developed its legal framework in line with European standards. During the reporting period, Albania has made efforts to meet obligations that arise from international legal instruments. The overall implementation of those instruments remains, however, to be strengthened. Legal framework was improved in the areas of child’s rights and domestic violence. A new law on social housing was approved by the parliament in May 2018, which aims to strengthen the protection of the right to housing of the most vulnerable members of the Roma and Egyptian communities. Further efforts are needed in relation to the consolidation of property rights. As regards the freedom of expression, the overall legislative environment is conducive to the exercise of freedom of expression, but implementation requires further efforts.”

“On non-discrimination, the policy and legal framework is generally aligned with EU standards. The Law on protection against discrimination does not address the concept of multiple discriminations. The implementation of the anti-discrimination legal framework needs to be strengthened by the continuous provision of specialised training to judges and prosecutors.”¹⁸³

¹⁸⁰ AHC, 03/2019, [url](#)

¹⁸¹ UN Albania, 28/05/2019, [url](#)

¹⁸² UN Albania, 28/05/2019, [url](#)

¹⁸³ EC, 9/05/2019, [url](#)

2.3. Systeem van daadwerkelijke rechtsmiddelen tegen schendingen van rechten en vrijheden zoals neergelegd in het EVRM, BUPO-verdrag, anti-folterverdrag, Geneefse Vluchtelingenconventie

Volgens het jaarlijkse mensenrechtenrapport van het Amerikaanse ministerie van Buitenlandse zaken over 2019 kunnen individuen en organisaties burgerlijke zaken aanhangig maken in verband met de mensenrechten. Wie alle beroepsmogelijkheden heeft uitgeput bij de rechtbanken in Albanië kan nog beroep aantekenen bij de Europees Hof voor de Rechten van de Mens. Dit rapport haalt wel aan dat de regering geen gevolg geeft aan de uitspraken van deze instelling.

“While individuals and organizations may seek civil remedies for human rights violations, courts were susceptible to corruption, inefficiency, intimidation, and political tampering. Judges held many court hearings in their offices, demonstrating a lack of transparency and professionalism and providing opportunities for corruption. These factors undermined the judiciary’s authority, contributed to controversial court decisions, and led to an inconsistent application of civil law. Despite the statutory right to free legal aid in civil cases, NGOs reported that very few individuals benefitted from this during the year. Persons who had exhausted remedies in domestic courts could appeal to the European Court of Human Rights (ECHR). In many cases, authorities did not enforce ECHR rulings, especially those concerning the right to a fair trial. The Office of the Ombudsman expressed its concern about the increasing caseload of the ECHR and the low rate of compliance with judicial decisions in the country.”¹⁸⁴

Nog volgens het jaarlijkse mensenrechtenrapport van het Amerikaanse ministerie van Buitenlandse Zaken over 2019 zijn willekeurige arrestaties en detenties verboden en kan iedereen de onwettelijkheid van zijn of haar arrestatie bij de rechtbank aanklagen:

“The law and constitution prohibit arbitrary arrest and detention and provide for the right of any person to challenge the lawfulness of his or her arrest or detention in court. The government generally observed these prohibitions.”¹⁸⁵

2.3.1. Dienst van de ombudsman

Naast de wettelijke voorzieningen binnen de gewone rechtsgang zijn er ook onafhankelijke instellingen zoals de Dienst van de ombudsman, de Commissaris voor Bescherming tegen Discriminatie (CPD) en een aantal ngo’s tot wie burgers zich kunnen wenden. Het jaarlijkse mensenrechtenrapport van het Amerikaanse ministerie van Buitenlandse zaken stelt in 2020 over de ombudsman dat deze de belangrijkste onafhankelijke instelling is die de mensenrechten bevordert en afdwingt:

“The Office of the Ombudsman is the main independent institution for promoting and enforcing human rights. It is authorized by law to monitor and report on prisons and detention centers. The office may initiate an investigation based on complaints or on its own authority. Although the Office of the Ombudsman lacked the power to enforce decisions, it acted as a monitor of human rights violations. The Office of the Ombudsman was underfunded and understaffed.”¹⁸⁶

In 2016 heeft de Dienst van de ombudsman 1.300 meer klachten ontvangen dan in 2015 (namelijk 5.512).¹⁸⁷ In april is Errinda Ballanca aangesteld als nieuwe ombudsman.¹⁸⁸

¹⁸⁴ USDoS, 11/03/2020, [url](#)

¹⁸⁵ USDoS, 11/03/2020, [url](#)

¹⁸⁶ USDoS, 11/03/2020, [url](#)

¹⁸⁷ Republic of Albania People's Advocate, 04/2017, [url](#)

¹⁸⁸ Avokati i Popullit, [url](#)

In zijn jaarrapport over 2018 noteert de ombudsman dat steeds meer mensen hun weg vinden naar de regionale kantoren om klacht in te dienen of juridische bijstand te vragen. Daarnaast bestaat de mogelijkheid om online of met de post een klacht in te dienen. In 2018 ontving de ombudsman 5.516 klachten. Hiervan klasseerde de ombudsman 2.915 klachten onder de categorie “adviseren en oriënteren”, wat betekent dat burgers geïnformeerd worden over de wettelijke stappen die zij moeten ondernemen om hun klacht te behandelen. De overige 2.601 klachten die wel onder de juridische bevoegdheid van de Ombudsman vallen, nam de ombudsman in behandeling. In 2018 sloot de ombudsman 1.831 zaken af. Hiervan zijn 743 klachten afgehandeld in het voordeel van de burger, waren 556 klachten ongegrond, vielen 173 klachten buiten de jurisdictie en 290 buiten de bevoegdheden van de ombudsman, werden er 14 geweigerd en deden 55 personen afstand van hun klacht.¹⁸⁹

Het *Albania 2019 Report* van de EC schrijft dat de Dienst van de ombudsman sinds 2014 een A-status krijgt van de Global Alliance of National Human Rights Institutions en dat alle nog vacante posities binnen deze dienst intussen opgenomen zijn. Het EC-rapport wijst er wel op dat de aanbevelingen van de Ombudsman door de overheid beter kunnen worden opgevolgd.

“On the promotion and enforcement of human rights, the Ombudsman has been awarded ‘A’ status by the Global Alliance of National Human Rights Institutions since 2014. During the reporting period, all five vacant positions for Commissioners have been filled. In 2018, the Ombudsman submitted a total of 171 recommendations, of which 93 were accepted, 17 were rejected, five went without response, and 56 remain in process. Effective implementation of the Ombudsman’s recommendations by the public administration remains to be strengthened and made more systematic. In October 2018, the Ombudsman launched an online mobile application to which citizens can submit complaints about human rights violations and corruption.

A comprehensive targeted approach is necessary to strengthen the capacities of the Ombudsman and of the Commissioner for Protection from Discrimination in handling cases of human rights violations. This will include ensuring an appropriate budget for the former. In this regard, guidance is provided by the European Commission’s Recommendation on standards for equality bodies, adopted on 22 June 2018.”

The People’s Advocate developed a new Strategic Plan for 2018–2022. (Support from the UN family.)¹⁹⁰

2.3.2. Commissioner for Protection against Discrimination (CPD)

Albanië heeft het voorbije decennium een aantal belangrijke stappen gezet op het gebied van antidiscriminatiebeleid. De Commissaris voor Bescherming tegen Discriminatie (CPD) is in 2010 van start gegaan. Ze hield zich in het begin vooral bezig met bewustmaking en personeelsversterking. De EC stelt in haar *Progress Report* van 2015 dat het aantal gevallen dat behandeld wordt door de Commissaris voor bescherming tegen discriminatie stelselmatig is toegenomen. De Commissaris heeft zijn participatie in gerechtelijke procedures aanzienlijk verhoogd.¹⁹¹

Het Europees Parlement prijst in haar resolutie van 30 april 2015 het werk van de CPD voor zijn bijdrage aan de strijd tegen discriminatie, onder meer die op grond van geslacht, in het bijzonder op de arbeidsmarkt, in het onderwijs en in de toegang tot maatschappelijke diensten.¹⁹²

¹⁸⁹ The People’s Advocate, 24/05/2019, [url](#)

¹⁹⁰ UN Albania, 28/05/2019, [url](#)

¹⁹¹ EC, 10/11/2015, [url](#)

¹⁹² European Western Balkans, 11/05/2015, [url](#)

Volgens het AHC heeft de CPD haar activiteiten verhoogd in 2015 maar het Comité stelt ook vast dat de Albanezen meer en meer bewust worden van de problematiek. Meerdere ngo's staan kwetsbare bevolkingsgroepen bij wat betreft discriminatie bij het zoeken van bescherming of juridisch verhaal.¹⁹³

Volgens het 2016 *Progress Report* van de EC heeft de CPD zijn betrokkenheid bij gerechtelijke processen verdubbeld in vergelijking met 2014.¹⁹⁴

Volgens het EASO-rapport van November 2016 behandelt de CPD een stijgend aantal klachten. De CPD voert ook bewustzijns- en mediacampagnes en geeft ook opleidingen en trainingen.¹⁹⁵

In het *Albania 2019 Report* van de EC staat dat de CPD 205 zaken heeft behandeld in 2018 (173 in 2017); betrokken partij is geweest in 66 rechtszaken (53 in 2017) en 7 straffen heeft opgelegd (11 in 2017). Er zijn ook lokale kantoren geopend en de slagkracht is verhoogd.

“On non-discrimination, the policy and legal framework is generally aligned with EU standards. The Law on protection against discrimination does not address the concept of multiple discriminations. The implementation of the anti-discrimination legal framework needs to be strengthened by the continuous provision of specialised training to judges and prosecutors. In 2018, the Commissioner for Protection against Discrimination (CPD) handled an increased number of cases of alleged discrimination (205 cases handled in 2018, against 173 in 2017), out of which 179 complaints and eight ex-officio. The Commissioner participated in 66 judicial proceedings (53 in 2017) and imposed seven penalties (against 11 in 2017). The local offices of the CPD, opened in three main cities, are now fully operational. The capacity of the CPD has been strengthened with additional staff and with an increased budget. Laws on hate speech are in line with international standards.”¹⁹⁶

Ook het Progress Report van de VN en de Albanese overheid verwijst naar nieuwe antennes van de CPD op het terrein:

“The Commission for Protection from Discrimination was able to install three new field offices, with guaranteed follow-on funding from the state. (Support from UNICEF.)”¹⁹⁷

2.3.4. Ngo's en internationale mensenrechtenorganisaties

In 2015 stelt het AHC, een belangrijke organisatie in het veld, dat burgermaatschappij-organisaties wijdverspreid actief zijn in Albanië en rond thema's werken als jeugd, vrouwen, kinderen, problemen rond cultuur en onderwijs, milieu, gezondheid, versterking van de democratie, wet en orde. Al deze organisaties zijn wel nog steeds ondergefinancierd en hangen meestal af van buitenlandse donoren.¹⁹⁸

Het AHC herhaalt deze stelling in 2017. Volgens het rapport van het AHC over 2016 kunnen ngo's en internationale organisaties vrij werken in Albanië. Er zijn een aantal burgerrechtenorganisaties die opkomen voor de bescherming van vrouwen, personen met een handicap en van Roma en Egyptenaren actief betrokken geweest bij het van start gaan van de CPD, en dit door hun aandringen op aandacht voor een aantal gevallen van discriminatie.¹⁹⁹

In de loop van 2018 heeft het AHC zelf ook een aantal zaken ingeleid bij de CPD, bij verschillende binnenlandse gerechtshoven en zelf bij het gerechtshof in Straatsburg.²⁰⁰

¹⁹³ AHC, 12/2015, [url](#)

¹⁹⁴ EC, 09/11/2016, [url](#)

¹⁹⁵ EASO, 11/2016, [url](#)

¹⁹⁶ EC, 29/05/2019, [url](#)

¹⁹⁷ UN Albania, 28/05/2019, [url](#)

¹⁹⁸ AHC, 12/2015, [url](#)

¹⁹⁹ AHC, 04/2017, [url](#)

²⁰⁰ AHC, 03/2019, [url](#)

Ook Freedom House (2019) bevestigt de aanwezigheid en de vrijheid van functioneren van ngo's op het terrein: "NGOs generally function without restriction, but have limited funding and policy influence."²⁰¹

Ook in het jaarlijkse mensenrechtenrapport van het Amerikaanse ministerie van Buitenlandse Zaken over 2019 wordt de werking van ngo's bevestigd en ook dat deze door de overheid positief onthaald worden:

"Domestic and international human rights groups generally operated without government restriction, investigating, and publishing their findings on human rights cases. Government officials generally were cooperative and responsive to their views."²⁰²

Een belangrijke organisatie in het veld van de ngo's is het AHC. Deze organisatie heeft in de loop van 2019 onder meer gewerkt ten behoeve van journalisten:

"AHC continued to engage and collaborate with journalists and their associations also for the respect of their labor rights. In the context of the awareness campaign that AHC undertook regarding this issue, about 50 journalists benefited free legal counsel and 3 journalists are being represented in court for violations of their rights in labor relations"²⁰³.

2.4. Detentieomstandigheden

In het rapport van het AHC (2015) staat genoteerd dat de situatie in de gevangenissen verontrustend blijft. In sommige gevangenissen moedende gedetineerden in *shifts* slapen en zijn de cellen "vergeven van vochtigheid en insecten".²⁰⁴

In het *EC Progress Report* van 2016 staat dat overbevolking een probleem blijft en een risico vormt voor onmenselijke en vernederende behandeling maar de vrijlating van 968 gevangenen als gevolg van een amnestiewet in januari 2016 heeft het aantal gevangenen gevoelig doen dalen. De gevangenisautoriteiten hebben ook een beleidsverklaring uitgegeven over het terugbrengen van de overbevolking. Er zijn twee nieuwe gevangenissen gebouwd en de gevangenis van Tirana wordt gerenoveerd.²⁰⁵

Ook het jaarlijkse mensenrechtenrapport van het Amerikaanse ministerie van Buitenlandse zaken schrijft hierover dat de omstandigheden in de gevangenissen in 2017 zo armzalig zijn dat ze een onmenselijke situatie inhouden:

"Poor physical conditions and a lack of medical treatment, particularly for mental health issues, were serious problems, as were overcrowded facilities and corruption. The AHC and the ombudsman reported that conditions in certain detention facilities were so poor as to constitute inhuman treatment. Conditions remained substandard in police detention facilities outside of Tirana and other major urban centers."²⁰⁶

In 2019 schrijft het AHC over de problematische zaak van de overbevolking waardoor gedetineerden en gevangenen in isoleercellen moeten verblijven. Het AHC schrijft ook over een tekort aan medisch personeel en medicatie. Verder schrijft het AHC over gevallen van passieve corruptie door het

²⁰¹ Freedom House, 04/02/2019, [url](#)

²⁰² USDoS, 11/03/2020, [url](#)

²⁰³ AHC, 03/2020, [url](#)

²⁰⁴ AHC, 12/2015, [url](#)

²⁰⁵ EC, 09/11/2016, [url](#)

²⁰⁶ USDoS, 20/04/2018 [url](#)

gevangenispersoneel. Positief is, volgens het AHC, dat de nieuwe strafwet voor minderjarigen geleid heeft tot een reductie van het aantal minderjarigen in het penitentiair systeem.²⁰⁷

Het jaarlijkse mensenrechtenrapport van het Amerikaanse ministerie van Buitenlandse Zaken over 2019 noteert dat de Albanese autoriteiten het gevangeniswezen verder proberen te moderniseren:

“The CPT notes that efforts continue to be made by the Albanian authorities to expand and modernise the prison estate. Reference is made to the newly-constructed accommodation blocks at Prison No. 313 in Tirana as well as to a new prison near Shkodra which has contributed significantly to addressing the problem of overcrowding throughout the prison system.

Moreover, many complaints were received from detainees about insufficient heating and the shortage of personal hygiene products. The CPT recommends that these shortcomings be remedied without delay.”²⁰⁸

Volgens het EASO-rapport van november 2016 heeft de ombudsman ook in 2015 klachten ontvangen die onder meer te maken hebben met overdreven inzet van geweld door politieagenten en gevangenisdiscipliniers. Vooral agenten in de politiecommissariaten nummer 2 en 5 van Tirana en de commissariaten van Pogradec en Shkoder komen in opspraak.²⁰⁹

In een rapport van het Britse Home Office wordt het antifolterrapport van de Europese Raad uit 2016 geciteerd. Hierin beweren een aantal gedetineerden (waaronder minderjarigen) dat ze door politieagenten zijn mishandeld. Andere gedetineerden verklaren in dit rapport correct behandeld te worden.²¹⁰

De Unit on Prevention of Torture van de Dienst van de ombudsman ontving 116 klachten in 2016. Deze zijn rigoureus opgevolgd.²¹¹

Het jaarlijkse mensenrechtenrapport van het Amerikaanse ministerie van Buitenlandse zaken (2017) schrijft hierover:

“Other human rights problems included significantly substandard prison and detention center conditions, notably overcrowded, aged infrastructure, with a lack of medical treatment for inmates. Reportedly, police and prison guards sometimes beat and abused suspects and detainees and occasionally held persons in prolonged detention without charge.”²¹²

In 2019 schrijft Freedom House dat mishandeling door de politie van gedetineerden aanhoudt:

“Reports of police abuse of detainees continues. Prison inmates suffer from poor living conditions and a lack of adequate medical treatment.”²¹³

In het jaarlijkse mensenrechtenrapport van het Amerikaanse ministerie van Buitenlandse Zaken staat dat de Dienst van de ombudsman actief mistoestanden in de gevangenissen opvolgt door identificaties, inspecties, rapporteringen, klachtenverwerking,²¹⁴

Verder staat in dit rapport nog dat volgens het Committee for the Prevention of Torture (Raad van Europa) de Albanese autoriteiten strafrechtelijke en disciplinaire maatregelen genomen hebben in de gevallen van vermeend geweld bij verhoren door politie-agenten.

²⁰⁷ AHC, 03/2019, [url](#)

²⁰⁸ Council of Europe, 17/09/2019, [url](#)

²⁰⁹ EASO, 11/2016, [url](#)

²¹⁰ Home Office, 07/2017, [url](#)

²¹¹ Republic of Albania People's Advocate, 04/2017, [url](#)

²¹² USDoS, 03/03/2017, [url](#)

²¹³ Freedom House, 04/02/2019, [url](#)

²¹⁴ USDoS, 03/2019, [url](#)

“In May the Council of Europe’s Committee for the Prevention of Torture (CPT) released a report on its February 2017 visit to the country. The report noted that in Durres, the CPT received reports of recent physical mistreatment of several persons by police, notably of severe beatings combined with blows with a truncheon or baseball bat to the soles of the feet, which the report stated “could easily be considered to amount to torture.” In all cases, the alleged mistreatment took place during questioning by officers of the crime investigation unit at Durres Police Station, and including one particular senior officer. The CPT report noted that authorities had initiated criminal and disciplinary investigations into the allegations.”²¹⁵

Ook het AHC is in 2019 klachten blijven ontvangen in verband met geweld door de politie op gedetineerden.

“During 2019, AHC processed 10 complaints by detainees/convicts who claimed that they were physically violated by the staff in uniform of the state police or prison police. In some cases, AHC (forensic) observer experts found marks of violence on the bodies of inmates. AHC expresses its concern about the increase in the number of referred complaints about the use of violence inside closed institutions compared to 3 complaints processed during 2018.”²¹⁶

Ook in het laatste mensenrechtenrapport van het Amerikaanse ministerie van Buitenlandse Zaken (2020) staat dat de Service for Internal Affairs and Complaints (SIAC) opnieuw klachten over politiewangedrag en –corruptie heeft ontvangen en dat die klachten tot onderzoek hebben geleid.

“The Service for Internal Affairs and Complaints (SIAC) received complaints of police abuse and corruption that led to investigations of police actions. The Office of the Ombudsman, an independent, constitutional entity that serves as a watchdog over the government, reported that most cases of alleged physical or psychological abuse occurred during arrest and interrogation.....The AHC sent its findings to the General Directorate of the Albanian State Police, the General Directorate for Prisons (GDP), and the Korca District Prosecutor’s Office. The Prison Internal Control Service Board and the Internal Affairs and Complaints Service investigated the allegations, but the prosecution elected not to press charges.”²¹⁷

Ook in het laatste mensenrechtenrapport van het Amerikaanse ministerie van Buitenlandse Zaken (2020) wordt verwezen naar gevallen van mishandeling en excessief gebruik van geweld op gevangenen:

“The majority of them indicated that they had been treated correctly by the police. However, the delegation received a significant number of allegations of recent physical ill-treatment of criminal suspects by police officers. Most of these allegations concerned use of excessive force at the time of or immediately following apprehension.

While the constitution and law prohibit such actions, there were allegations that police and prison guards sometimes beat and abused suspects and prisoners, usually in police stations. In a September 17 report on its most recent visit to a number of the country’s prisons and detention center, the Council of Europe’s Committee for the Prevention of Torture (CPT) reported receiving a significant number of allegations of mistreatment of criminal suspects by police officers, most involving use of excessive force at the time or immediately following apprehension. Several allegations also concerned mistreatment during transport or initial questioning, apparently to extract a confession, obtain information, or as punishment. The alleged mistreatment consisted of slaps, punches, kicks, blows with a hard object, and excessively tight handcuffing.²¹⁸

²¹⁵ USDoS, 03/2019, [url](#)

²¹⁶ AHC, 03/2020, [url](#)

²¹⁷ USDoS, 11/03/2020, [url](#)

²¹⁸ USDoS, 11/03/2020, [url](#)

Poor physical conditions and a lack of medical care, particularly for mental health conditions, were serious problems, as were overcrowded facilities and corruption. Conditions remained substandard in some police detention facilities outside of Tirana and other major urban centers.....The government generally allowed local and international human rights groups, the media, and international bodies such as the CPT to monitor prisons and detention facilities. The Office of the Ombudsman reported, however, that the Albanian State Police hindered its investigation into allegations of the excessive use of force at opposition protests during the year. The Office of the Ombudsman also reported that the government did not respond to its questions during the investigation within the period required by law....The Office of the Ombudsman informally reported a decrease in overcrowding due to new infrastructure and amnesties.”²¹⁹

²¹⁹ USDoS, 11/03/2020, [url](#)

3. Specifieke situaties

3.1. Bloedwraak

Het fenomeen bloedwraak blijft volgens de Europese Commissie (2015) een probleem, zij het op beperkte schaal.²²⁰ De voorbije jaren werden verschillende stappen ondernomen om dit fenomeen te bestrijden. In september 2012 besliste de Albanese overheid om de strafwet aan te passen en om strengere minimumstraffen te voorzien voor onder meer bloedwraak, huiselijk geweld en de moord op politieagenten.²²¹ Op 21 mei 2013 werd de strafwet vervolgens geamendeerd.²²² Een van de wijzigingen betrof dat gevallen van bloedwraak opnieuw zullen behandeld worden door de Rechtbank voor Zware Misdrijven (Albanees: *Gjykata e Krimeve të Rënda*).²²³ Ook wordt de strafmaat voor moorden omwille van bloedwraak verhoogd van minimum 30 jaar tot levenslang.²²⁴ De Albanese politie heeft een eerste stap ondernomen in de bestrijding van het fenomeen bloedwraak via de ontwikkeling van een databank in juni 2012. Ze hoopte om zo een zicht te krijgen van de personen en families die in een bloedwraak verwickeld zijn. Volgens informatie die aan de speciale verslaggever van de VN werd verschaft, blijkt dat de databank zowel informatie bevat over zaken die voor de rechtbank werden gebracht als over zaken die niet door de officiële kanalen worden gevolgd. De databank wordt regelmatig geactualiseerd en bestrijkt het volledige land. De Albanese politie, het parket, vertegenwoordigers van de rechtbanken en de ombudsman hebben toegang tot deze databank.²²⁵ De regering-Rama ondernam stappen om het probleem van de valse bloedwraakattesten aan te pakken. In 2014 werden verschillende personen die hierbij betrokken waren gearresteerd.²²⁶ In maart 2015 heeft het parlement een resolutie aangenomen met aanbevelingen over bloedwraak, gebaseerd op de bevindingen van het speciaal verslag van de ombudsman.²²⁷ De resolutie vraagt de activatie van de in 2005 opgerichte coördinerende raad voor de bestrijding van bloedwraak en voor de uitvoering van educatieve en sociale programma's op het platteland. De resolutie dringt erop aan dat zowel het openbaar ministerie als de politie hun inspanningen opdrijven om zaken te onderzoeken en om daders te vervolgen. Er wordt ook gevraagd om meer te investeren in het voorkomen van conflicten.²²⁸

In maart 2017 heeft Cedoca een onderzoeksmis­sie uitgevoerd naar Tirana en noordelijk Albanië waar bloedwraak in het verleden het vaakst is voorgevallen. Het rapport van deze mis­sie bevestigde bovenvermelde inspanning van de autoriteiten om het fenomeen uit te roeien en vatte de aard en prevalentie van het fenomeen als volgt samen:

“Contemporary blood feud killings have little but the name in common with traditional blood feud. The main change is that the practice has been reduced from an integral social obligation, accepted by the totality of a local community, to a much less integral social obligation. The practice still may be instigated by a mental or emotional attachment to a tradition that belongs to the past but it has lost all but a few of the tradition’s formal aspects. The practice seems to be continued as a mere justification for acts of violence that have little to do with cleansing or restoring one’s honour. Instead, it appears that these acts are mostly related to the consequences of – depending on the case - political instability, social unrest, poverty, property issues or to the myriad forms of

²²⁰ EC, 10/11/2015, [url](#)

²²¹ Courrier International, 27/06/2012, [url](#); Top Channel, 19/06/2012, [url](#)

²²² Journal Officiel de la République d'Albanie, 20/05/2013, [url](#)

²²³ Gevallen van bloedwraak vielen tot september 2004 reeds onder de bevoegdheid van deze rechtbank (Top Channel, 08/06/2013, [url](#))

²²⁴ MAPO, 05/06/2013, [url](#)

²²⁵ Human Rights Council, 23/04/2013, [url](#)

²²⁶ Home Office, 06/07/2016, [url](#)

²²⁷ Top Channel, 25/02/2015, [url](#)

²²⁸ Ikub.al, [url](#)

criminality that have been omnipresent in Albania, especially in the 1990s. Therefore, this report argues that, although they are formally inspired by an attachment to a traditional mentality, contemporary blood feud killings are mostly about ordinary revenge killings that could happen anywhere in the world. Since there is very little correlation with customary law motivations and prescriptions, they appear nowadays as hybrid forms of ordinary revenge killing.

Both desk-based research and a fact-finding mission have not revealed a definition of the blood feud phenomenon in contemporary Albania that is broadly accepted and used in juridical, sociological, and political contexts. The phenomenon has transformed and the transformation appears to be difficult to define. Even the Albanian penal code does not provide a legal definition. Nevertheless, research has made it possible to enumerate a number of characteristics in this COI Focus that can variably be observed in contemporary blood feud cases: self-confinement, threats, killings, negotiations, mediations, reconciliations, role of the elderly, importance of the family, interventions by the authorities, socio-economic support initiatives, latency, vulnerable position of women, etc. These characteristics are not always present in each case of contemporary blood feud (and the list is not exhaustive). However they can be used as tools to assess both the credibility and seriousness of a given case.

Furthermore, this COI Focus also provides the most recent official data about the prevalence of contemporary blood feuds. In 2013 three murders were attributed to blood feud and ever since there was annually either one (2014, 2016) or none (2015, 2017) killing attributed to blood feud. The data also show that there are still families that are affected and that there are still citizens (even children) that live in confinement. It seems that the data about the affected persons and families are quite divergent, depending on the source (state or non-state). Yet, it is generally agreed that these phenomena have strongly decreased in the last ten years.

This COI Focus also describes the strategies that the Albanian authorities have applied in order to curb the phenomenon. It appears that, especially in the years 2012-2014 a lot has been done to identify the families that are affected and to mitigate their situations. Ever since it seems that these families are being monitored closely. New murder cases are always investigated with special attention to potential characteristics of contemporary blood feuds. Annually a number of court proceedings are started and continued against accused perpetrators of such crimes. However, it also seems that those who recur to or who are affected by contemporary blood feud violence or threats, still do everything to avoid interventions by the authorities. The mentality of some Albanians remains stronger than all the possible efforts by the state. This COI Focus also pays attention to the authorities' strategy to halt the production of attestations that are wrongly endorsing a blood feud case.²²⁹

In april 2018 wordt in Tirana een man (Mario Majollari) doodgeschoten. Vermoed wordt dat deze moord gebeurd is als vergelding voor een dubbele moord die zijn vader heeft begaan. De vader (Avni Majollari) zit hiervoor aan levenslange celstraf uit. De vermoedelijke dader van de moord (Kastriot Gjuzi) wordt enkele dagen later gearresteerd in Kosovo. In 2015 had het slachtoffer een asielaanvraag ingediend in Zweden maar die is niet ingewilligd.²³⁰

De ngo Operazione Colombo heeft in 2019 een studie gepubliceerd waaruit blijkt dat er in 2018 vijf moorden zijn gebeurd die als bloedwraak beschreven worden. Eén van die moorden is in de Albanese diaspora in Spanje gepleegd. Ook in 2019 maakt deze organisatie regelmatig gewag van situaties op het terrein (moorden, opsluiting, emigratie) die ze in verband brengen met het fenomeen bloedwraak. Operazione Colombo baseert zich enkel op persartikels.²³¹

²²⁹ Cedoca - CGVS/CGRA, 29/06/2017, [url](#)

²³⁰ Shqip, 19/04/2018, [url](#)

²³¹ Operazione Colomba, 04/03/2019, [url](#); Operazione Colomba, 20/01/2020, [url](#)

Freedom House schrijft in haar laatste jaarrapport (2019):

“Traditional tribal law is practiced in parts of northern Albania, and sometimes involves revenge killings.”²³²

Het AHC en Amnesty International maken in hun laatste jaarrapporten (2020) geen melding meer van bloedwraak of van de aanpak van de autoriteiten van dit fenomeen. Ook in het *2019 Report* van de EC wordt hier niet meer over geschreven.²³³

Een UK Home Office rapport over bloedwraak (2020) noteert het volgende in verband met het luik “bescherming” tegen het fenomeen:

“In July 2019, the United Nations Universal Periodic Review for Albania stated that several measures had been taken by the authorities to deal with blood feuds, and that the Directorate of State Police had compiled a database of all affected families. Effective protection for a person in blood feud is available in general.”²³⁴

In het jaarlijkse mensenrechtenrapport van het Amerikaanse ministerie van Buitenlandse Zaken over 2019 is sprake van een aantal kinderen in Shkoder die nog steeds in zelfopsluiting leven in de context van een bloedwraak.

“Some children, particularly those located in the city of Shkoder, were unable to attend school due to their families’ involvement in blood feuds based on the Kanun, a set of traditional Albanian laws. Children were confined to their homes due to fear of revenge attacks.”²³⁵

3.2. Vrijheid van meningsuiting, persvrijheid en censuur

In het *Albania 2018 Report* van de EC staat dat Albanië gematigd voorbereid is op het gebied van vrijheid van meningsuiting:

“The country has some level of preparation/is moderately prepared in the area of freedom of expression. There has been some progress in strengthening the independence of the regulatory authority and the public broadcaster. The overall legislative environment is conducive to the exercise of freedom of expression, but implementation remains a challenge. Legislation on public advertising, intended to improve transparency in line with international best practices, needs to be introduced.”²³⁶

In 2019 stelt Freedom House dat er geen belangrijke restricties zijn op de vrijheid van meningsuiting, noch in de privé, noch in de publieke sfeer:

“There are no significant restrictions on free and open private discussion, including for online blogs and social media.”²³⁷

Volgens Reporters Without Borders is de persvrijheid tussen 2014 en 2017 opmerkelijk verbeterd. Er is vrije meningsuiting, en in het algemeen kunnen burgers zonder vergelding kritiek uiten op de autoriteiten. Er is persvrijheid en de onafhankelijke media zijn actief en dit grotendeels zonder beperkingen. In de index van de organisatie Reporters without Borders van 2014 stijgt Albanië van

²³² Freedom House, 04/02/2019, [url](#)

²³³ AHC, 03/2020, [url](#); AI, 16/04/2020, [url](#); Freedom House, 04/02/2019, [url](#); EC, 29/05/2019, [url](#)

²³⁴ UK Home Office, 02/2020, [url](#)

²³⁵ USDoS, 11/03/2020, [url](#)

²³⁶ EC, 17/04/2018, [url](#)

²³⁷ Freedom House, 04/02/2019, [url](#)

plaats 102 naar 85.²³⁸ Sindsdien blijft de score stelselmatig verbeteren. In 2016 staat Albanië op plaats 82.²³⁹ In 2017 staat Albanië op plaats 76 en in 2018 op plaats 75.²⁴⁰

Over geweld op journalisten staat het *EC Report van 2018* dat fysiek geweld op journalisten alvast zelden voorkomt. Er is wel sprake van het stopzetten van een televisieprogramma en van rechtszaken tegen journalisten omwille van smaad:

“Physical assaults on journalists remain very rare. A case was reported in March 2017 and was swiftly condemned by the authorities. Investigations were launched and led to the perpetrator’s arrest. The case reached appeal level and is still ongoing. A TV programme was closed down and two journalists were dismissed following an investigative story involving a local official in October 2016, no official complaints were submitted. Three defamation court cases against nine journalists were registered. Cases are still ongoing and no convictions have been issued so far.”²⁴¹

Volgens het jaarlijkse mensenrechtenrapport van het Amerikaanse ministerie van Buitenlandse Zaken over 2017 passen journalisten wel vaak zelfcensuur toe om geweld en pesterijen te vermijden en als antwoord op de druk van uitgevers en redacteurs die hun economische en politieke belangen naar voor willen schuiven.²⁴²

In het Albania Report van de EC (2019) staat dat de wetgeving de persvrijheid mogelijk maakt maar dat de toepassing ervan een uitdaging is. Bedreigingen en intimidaties van journalisten zijn gestegen. Deze gevallen worden evenwel onderzocht door het gerecht. Een belangrijk probleem blijft dat veel audio-visuele media in privé-bezit blijven en dat de wetgeving hieromtrent niet transparant is

“Threats and intimidating language against journalists have increased, although these acts have been systematically condemned. There have been some convictions on past and current cases. During the reporting period, financial resources and staff levels at the audio-visual media regulator were reinforced. The new Code of Ethics for journalists was launched in March 2018 and incorporates ethical guidelines for online media. The overall legislative environment is conducive to the exercise of freedom of expression, but implementation of this legislation remains a challenge. Ownership of audio-visual media and the transparency of media funding and public advertising remain key issues. Self-regulation in online media needs to be ensured. Legislation on public advertising needs to be introduced to improve transparency in line with international best practices.”²⁴³

During the reporting period, there were two cases of physical assaults against journalists, reported respectively in June and September 2018. In addition, in August bullets were fired on the parental home of an investigative journalist, while a television programme moderator received a threat in December. Media associations and public authorities resolutely condemned these attacks. Investigations were launched, but there have been no arrests on these cases so far.”²⁴⁴

In 2019 waarschuwt Freedom House ervoor dat de meeste media in handen zijn van ofwel de PS ofwel de PD. Machtige spelers uit de zakenwereld hebben eveneens hun invloed. Hier is ook sprake van de impact van zogenoemde anti-smaadmaatregelen op de vrijheid van de pers:

“While the constitution guarantees freedom of expression, the intermingling of powerful business, political, and media interests inhibits the development of independent news outlets; most are seen as biased toward either the PS or the PD. Reporters have little job security and remain subject to

²³⁸ RWB-RSF, [url](#)

²³⁹ RWB-RSF, [url](#)

²⁴⁰ RWB-RSF, [url](#)

²⁴¹ EC, 17/04/2018, [url](#)

²⁴² USDoS, 20/04/2018 [url](#)

²⁴³ EC, 29/05/2019, [url](#)

²⁴⁴ EC, 29/05/2019, [url](#)

lawsuits, intimidation, and occasional physical attacks by those facing media scrutiny. Print media has continued to experience declining revenue, which has driven down journalists' salaries.

The OSCE and international media organizations criticized an October 2018 announcement by Rama that news websites must register with the tax authority, as well as the Communications Authority's subsequent publication of a list of noncompliant sites, which it threatened with closure. Many of the outlets claimed they were already registered as businesses or nongovernmental organizations (NGOs). Rama claimed that registration requirement was part of antidefamation campaign."²⁴⁵

In de zomer van 2019 komt premier Rama met een wetsvoorstel om smaad in de media tegen te gaan (antidefamation legal package). Volgens het mensenrechtenrapport van het Amerikaanse ministerie van Buitenlandse Zaken, een groep van 10 Albanese mensenrechtenorganisaties, het AHC (in deze aangelegenheid ook woordvoerder voor het Civic Solidarity Platform) strookt de inhoud van het wetsvoorstel van premier Rama niet met internationale standaarden en principes van de mediavrijheid en vrijheid van meningsuiting. Pijnpunten zijn een gepolitiseerd controle-orgaan, de excessief hoge boetes, strafrechtelijke aanklachten en het vermelden van een eventuele veroordeling in het strafblad voor journalisten die de anti-smaad wetten zullen overtreden.²⁴⁶

Ook internationale journalistenorganisaties en de Council of Europe's Commissioner for Human Rights hebben de Albanese regering opgeroepen het wetsvoorstel niet door te voeren.

"Concerns have also been expressed at the international level, on the occasion of a mission last June, during which the European Centre for Press and Media Freedom – ECPMF, Article 19, the Committee for the Protection of Journalists – CPJ, and the Federation of European Journalists – EFJ met to verify the compliance of the previous draft of the package with the standards defined by the Albanian law and by instruments such as the European Convention on Human Rights.

More recent is the declaration of the European Centre ECPMF, which joined Reporters without Borders – RSF, the International Press Institute – IPI, Article 19, and the Media Organization of South-Eastern Europe – SEEMO in "calling the Albanian government to withdraw the two bills". As we read in the joint statement, "instead of seeking further administrative regulations on defamation, the government should seek its complete decriminalization, as suggested by international best practices".²⁴⁷

"Controversial anti-defamation legislation widening the powers of the regulator of audio-visual media threatened the freedom of online media. The Council of Europe's Commissioner for Human Rights had urged the parliament to review the draft laws of the so-called "anti-defamation package" and bring them in line with international human rights standards."²⁴⁸

In december 2019 keurt het parlement het wetsvoorstel goed maar de Albanese president Meta stuurt de nieuwe wet in januari 2020 terug naar het parlement. Momenteel is het geheel van de wetten nog steeds hangende maar premier Rama heeft in mei 2020 verklaard dat hij van plan is de wetten door te voeren.²⁴⁹

Een rapport van de Konrad Adenauer Stiftung over de persvrijheid in Albanië (2019) concludeert dat de nationale en internationale beoordelingen van de persvrijheid in Albanië sinds de tweede helft van 2019 een negatieve wending genomen hebben. Dit rapport wijst enerzijds nog steeds op de verschillende wettelijke garanties voor een effectieve persvrijheid maar vooral ook op de gebrekkige toepassing ervan:

²⁴⁵ Freedom House, 04/02/2019, [url](#)

²⁴⁶ USDoS, 11/03/2020, [url](#); AHC, 03/2020, [url](#); Balkan Insight, /07/2019, [url](#)

²⁴⁷ Osservatorio Balcani e Caucaso Transeuropa, 06/08/2019, [url](#)

²⁴⁸ AI, 16/04/2020, [url](#)

²⁴⁹ Balkan Insight, 13/01/2020, [url](#)

“The recent Reporters Without Borders (RWB) report on freedom of the press reveals that media freedom in Albania has receded compared to the past. Currently, Albania is ranked position 82 among 180 countries regarding press freedom. In 2018, the country held position 75..... Free speech as such is constitutionally protected in Albania and uniformly recognised by politicians. A press law, a law on audio-visual media as well as the law on access to information serve as further guarantees for media freedom, “but implementation of this legislation remains a challenge”, finds the European Commission’s 2019 Progress Report for Albania. Providing transparency regarding the ownership and funding of media outlets remains a key issue. Authorities regularly try to undermine laws protecting freedom of speech and expression in order to control online media, the IREX Media Sustainability Index Albania 2019 has found out. Albanian journalists report that the freedom of speech has “clearly declined”. Overall, the legal framework is in favour of media outlets, but lacks in practical implementation.”²⁵⁰

Ook het jaarlijkse mensenrechtenrapport van het Amerikaanse ministerie van Buitenlandse Zaken stelt over 2019 dat restricties op de vrijheid van meningsuiting en de pers een mensenrechtenprobleem is geworden:

“Significant human rights issues included restrictions on free expression and the press, including the existence of criminal libel laws

The constitution provides for freedom of expression, including for the press, and the government usually respected these rights, although defamation is a criminal offense. There were reports that the government, business, and criminal groups sought to influence the media in inappropriate ways.”

Independent media were active and expressed a wide variety of views, although there were efforts to exert direct and indirect political and economic pressure on the media, including by threats and violence against journalists who tried to investigate crime and corruption.”²⁵¹

Ook in dit rapport is sprake van intimidatie en geweld op leden van de media en van politici die journalisten voor de rechter dagen omwille van smaad:

“The AJU reported 14 cases of violence and intimidation against members of the media, and political and business interests subjected journalists to pressure. The union also denounced violent acts toward reporters by opposition protesters in May.”²⁵²

“The AJU expressed concern that during the first four months of the year, judges and politicians had initiated more than 16 lawsuits against journalists, mainly for defamation.”²⁵³

De verslechtering van de persvrijheid komt ook aan bod in het AHC-rapport (2020):

“During 2019, there were instances of the use of discriminating, intimidating, offensive, and unethical language by representatives of the Assembly, although the latter approved the MPs’ Code of Conduct. AHC reacted publicly on the intimidating and offensive language used by one of the Assembly MPs toward the People’s Advocate due to the latter’s reaction for the protection of the rights of children with the Down syndrome.”²⁵⁴

Volgens Amnesty International (2020) maakt melding van gepolariseerde media en een geval waarbij een journalist aangevallen is door politieagenten. Tegen de agenten is naderhand niets ondernomen:

²⁵⁰ Konrad-Adenauer-Stiftung, s.d., [url](#)

²⁵¹ USDoS, 11/03/2020, [url](#)

²⁵² USDoS, 11/03/2020, [url](#)

²⁵³ USDoS, 11/03/2020, [url](#)

²⁵⁴ AHC, 03/2020, [url](#)

“The media remained diverse but polarized, depending on the owner’s political alignment and interests. This led to selective coverage of issues. According to a local NGO, one in three journalists reported being physically or verbally assaulted because of their work. Journalist Enver Doçi was attacked by police officers while filming the arrest of demonstrators in the wake of the June local elections. The police issued an apology for their actions, but no further disciplinary or other appropriate proceedings were taken against the officers concerned.”²⁵⁵

3.4. Situatie LGBTI

Homoseksualiteit is niet strafbaar, maar er is wel een hoge mate van homofobie. Het eerste vluchthuis voor LGBTI-personen is in december 2014 geopend in Tirana.²⁵⁶

In mei 2015 heeft het parlement een resolutie aangenomen over de bescherming van de rechten en vrijheden van personen die tot de LGBTI-gemeenschap behoren. In de resolutie wordt opgeroepen tot een actieplan, wetwijzigingen en andere maatregelen ter ondersteuning van de LGBTI-personen. De ombudsman is verantwoordelijk voor de implementatie van de resolutie. De tweede Tirana “Pride”-manifestatie werd in juni 2015 zonder grote incidenten gehouden.²⁵⁷

Op dat moment (2015) heeft een bron, geciteerd in het UK Home Office rapport over LGBTI in Albanië (2019), het over de progressiefste wettelijke beschermingsmogelijkheden in de regio:

“..., the Albanian government has passed some of the most progressive LGBTI protections in the Western Balkans, and its public officials have demonstrated a unique willingness and ability to partner with LGBTI activists to pass reforms. In 2013, Albania became the first of the four Western Balkans countries in this study to reform its criminal code to incorporate sexual orientation and gender identity into existing hate crime and hate-speech laws. The CSOs Aleanca LGBT (Alliance Against LGBT Discrimination) and Pro LGBT lobbied for the reforms and helped draft the amendment to the criminal code. Today, these LGBTI organizations are working with the Albanian public to monitor the debate on partnerships between same-sex couples.”²⁵⁸

Ook voor 2016 meldt het AHC geen gevallen van geweld tegen personen uit de LGBTI-gemeenschap. Er is nu ook sprake van het nationaal actieplan 2016-2020 door de regering voor de verbetering van de rechten van de leden van deze gemeenschap maar het AHC stelt hierover dat de implementatie ervan nog af te wachten is.²⁵⁹

Een Albanese LGBTI-ngo heeft positief gereageerd op het nationale actieplan 2016-2020:

“Albania marks another milestone towards advancing the rights of LGBTI community. Today the Albanian Government approved the National Action Plan for LGBTI people in the Republic of Albania for the years 2016 - 2020. The adoption of this document is a tremendous victory for the LGBTI community since the adoption of the Law on Protection from Discrimination, in early 2010, as the government had not passed many political initiatives in support of human rights of every LGBTI individual in Albania. ‘The national plan foresees a model of change, including measures for legislation, social policy, public administration and services, in order to create a culture of inclusion and openness to diversity and contribute further to the strengthening of the LGBTI community. ‘PINK Embassy welcomes the adoption of the National Action Plan and wishes to exceptionally thank the Ministry of Social Welfare and Youth, which lobbied and supported this initiative from the first day. ‘To achieve the goals and objectives of the Plan interventions at several levels are foreseen

²⁵⁵ AI, 16/04/2020, [url](#)

²⁵⁶ Historia IME, 11/12/2014, [url](#)

²⁵⁷ EC, 10/11/2015, [url](#)

²⁵⁸ UK Home Office, 12/2019, [url](#)

²⁵⁹ AHC, 04/2017, [url](#)

including legislative developments, policies, aligning with other policies and strategies of inclusion, programming and provision of standardized training of professional staff and service providers.”²⁶⁰

Volgens het Amerikaanse ministerie van Buitenlandse Zaken (2016) blijven homofobe opvattingen bestaan ondanks de formele steun van de wet en de regering voor de LGBTI-rechten. Ngo’s rapporteren een stijging in het aantal families die LGBTI personen uit hun huizen verjagen.²⁶¹

Ook het EASO-rapport (2016) vermeldt de resolutie over de bescherming van personen die behoren tot de LGBTI-gemeenschap. De resolutie brengt een nationaal actieplan met wetgevende amendementen met zich mee, alsook beleidshervormingen, en andere maatregelen zoals *awareness trainings* voor leraars en politieagenten.²⁶²

Igli Totozani, de toenmalige ombudsman, schrijft in mei 2016 op de Internationale Dag Tegen Homofobie en Transfobie dat,

“amongst other things: ‘... violence against the LGBT community is still a present phenomenon. Members of this community in many cases face violence in domestic and public environments. Albania does not yet collect data on violence related to sexual orientation and this remains a problem.’”²⁶³

In 2017 schrijft het UK Home Office dat politieagenten in Tirana sedert 2014 training ivm LGBTI-issues krijgen:

“The LGBTI-organisations believe that the police in Tirana have become more professional, but there is no data available on the situation outside Tirana. The signs are mixed: there is great sporadic collaboration in some southern municipalities, but also a report of a transphobic incident with the police in Shkodra, a northern city in early 2016. Police officers there harassed a group of LGBTI activists and one transgender woman in particular.”²⁶⁴

In 2017 worden in een rapport van de raad van Europa (geciteerd in het UK Home Office rapport) maatregelen aangekondigd om het bewustzijn rond LGBTI-rechten in de maatschappij te verbeteren:

“The EU/CoE Joint Programme “Enhancing the Effectiveness of the Albanian System of Human Rights protection and Anti-discrimination” is preparing a nation-wide public awareness campaign against discrimination and on the existing complaints procedure. The awareness campaign represents one of the three main pillars of the joint programme action and an international consultant visited Tirana to this end on 9 and 10 March 2017. The aim of the consultant’s first mission was to collect relevant information with a view to conceptualising the detailed awareness campaign, identify relevant activities and stakeholders to be involved in the awareness raising activities and also main channels of communication in order to get across relevant messages. ‘Several meetings with the programme’s stakeholders, i.e. representatives of the Commissioner for Protection from Discrimination, the People’s Advocate, the Ministry of Social Welfare and Youth and the Albanian Audio-visual Media Authority (AMA) took place during this visit, along with several focus groups with the School of Magistrates, the Albanian School of Public Administration, the Police Academy, the NGOs active in the area, students and professors of the Social Sciences Faculty.’”²⁶⁵

Verder wordt in dit rapport gewag gemaakt van ngo’s die in het onderwijsnet de kans gekregen hebben om informatie over LGBTI te verspreiden:

²⁶⁰ UK Home Office, 12/2019, [url](#)

²⁶¹ USDoS, 10/08/2016, [url](#)

²⁶² EASO, 11/2016, [url](#)

²⁶³ UK Home Office, 05/2017, [url](#)

²⁶⁴ UK Home Office, 05/2017, [url](#)

²⁶⁵ UK Home Office, 12/2019, [url](#)

"LGBTI organizations have travelled across country and have held lectures with high schools teachers, university and high schools students. Experiences with these lectures have been mostly positive. 'Reports reveal that the use of homophobic slurs in addition to bullying against LGBT students is frequent in Albania.'²⁶⁶

Volgens een rapport van United Nations Development Programme (UNDP) uit 2017 zijn er substantiële wettelijke beschermingsmogelijkheden. De Grondwet steunt gelijkheid zonder discriminatie; relaties tussen mensen van hetzelfde geslacht en de uitdrukking van LGBTI-identiteiten zijn niet langer strafbaar, en de anti-discriminatie wetgeving erkent seksuele oriëntering en genderidentiteit als gronden voor discriminatie. Ook in andere wetgeving (rond arbeid, onderwijs, ...) wordt expliciet verwezen naar de LGBTI. LGBTI-slachtoffers van huiselijk geweld hebben recht op gratis juridische bijstand. Toch blijft discriminatie aanwezig. Onder meer het ontzeggen van het recht op huwelijk en het hebben van een gezin worden in dit verband genoemd. Doorheen het rapport komen gevallen van geweld op leden van de LGBTI-gemeenschap (vooral in de familie en op school) uitvoerig aan bod:

"Albania has achieved significant progress in the protection of rights of LGBTI people, at legal and policy levels. The National Action Plan on LGBTI People 2016-2020, commissioned by parliament and adopted by the government in 2016, constitutes the main policy document for protecting the human rights of LGBTI people. It aims to improve the rights of LGBTI people in several areas, including in education, employment, health and housing. The Constitution of Albania establishes comprehensive rights for citizens, and promotes equality without discrimination. Same-sex relations and the expression of LGBTI identities are no longer a criminal offence. The Anti-discrimination Law includes SOGI as a prohibited grounds of discrimination. Hate crimes, where these are motivated by prejudices in relation to SOGI, are prohibited by the Penal Code. Discrimination in employment, moral and sexual harassment and derogatory comments against the employee on the grounds of SOGI are prohibited by the Labour Law. The Code of Administrative Procedures prohibits discrimination and shifts the burden of proof to the alleged perpetrator. The Law on Pre-University Education also prohibits discrimination on the basis of SOGI. Free legal aid is provided to LGBTI people who are victims of domestic violence.

All these improvements constitute the implementation of substantial legal protections in the area of anti-discrimination. However, discrimination against LGBTI people persists in other areas. These include denial of the right to marry and have a family; the right of reassigned gender surgery for transgender people; and the right to self-determination in relation to bodily integrity for intersex people. The human rights of LGBTI people need further effective protection, enforcement of existing laws and amendment of discriminatory laws. LGBTI people face sexual harassment and discrimination in recruitment and employment. Challenges include difficulties in finding work for people who are open about their sexual orientation, or stress caused by others finding out their sexual orientation. Transgender people, who cannot easily hide their identities, suffer the most employment discrimination. They are often limited to working in the sex industry, which is illegal. They cannot obtain documents showing their preferred gender which would then enable them to seek employment elsewhere. The rights of LGBTI people are also not included in formal sex education or the general national curriculum for pre-university education. Teachers are not trained on the human rights of LGBTI people or on issues related to SOGI. Where sex education is available, teaching is based on a hetero-normative framework. This can lead to an unsafe educational environment for young LGBTI people. In educational institutions, LGBTI people are often subject to discrimination, bullying and abuse. There is a need for training on anti-discrimination law for

²⁶⁶ UK Home Office, 12/2019, [url](#)

teachers and students to ensure the physical safety and mental well-being of LGBTI young people."²⁶⁷

Volgens dit rapport stelt 92 % van de Albanezen liever geen interactie te hebben met LGBTI-persoonen. 48 % gelooft dat homoseksualiteit een ziekte is. 50 % denkt dat homoseksualiteit door het Westen is opgelegd. 76 % van de LGBTI-persoonen is al psychologisch of verbaal aangevallen.²⁶⁸

In 2018 start het gemeentebestuur van Tirana samen met vertegenwoordigers uit de LGBTI gemeenschap een campagne tegen pesten en voor bewustmaking in de openbare scholen. Deze campagnes hebben veel homofobe ophef gemaakt in de media.²⁶⁹

In het *Albania 2018 report* van de EC staat dat er een interministerieel team functioneel is dat verantwoordelijk is voor de monitoring van het 2016-2020 Nationaal Actieplan. Volgens LGBTI-organisaties is de houding en het bewustzijn van de politie opmerkelijk verbeterd. Niettemin zijn er geen gerechtelijke uitspraken geweest in verband met inbreuken omwille van seksuele oriëntering en genderidentiteit:

"An inter-ministerial team responsible for the monitoring of the 2016-2020 National Action Plan for LGBTI Persons in Albania is functional. Police officers, prosecutors and gender focal points of line ministries have been given training on preventing discrimination on the basis of sexual orientation and gender identity. According to LGBTI organisations, the attitude and awareness of the police has improved significantly in recent years. The donor-funded shelter for LGBTI persons has continued to provide care, support and advocacy to homeless LGBTI individuals. During the reporting period, no court rulings in cases related to sexual orientation and gender identity have been made. In addition, public awareness and acceptance of LGBTI persons remain low, particularly in rural areas. Hate speech and discriminatory language continue to be a problem in the media, especially online media. On a positive note, the sixth edition of Tirana Gay Pride took place without any incident."²⁷⁰

In 2018 verschijnt een uitgebreid rapport over de situatie van LGBTI-persoonen in Albanië. De belangrijkste LGBTI-ngo's in Albanië zijn Streha, Aleanca LGBT en Pro LGBT. Uit dit rapport blijkt dat de belangrijkste reden waarom LGBTI-persoonen contact zoeken met deze organisaties is dat zij door hun familie en omgeving verstoten worden. Deze organisaties bieden daarom allerlei vormen van ondersteuning (onder meer online raadgeving) en ook medische en psychosociale bijstandsmogelijkheden. Verder zijn zij betrokken bij kunsttherapie, poëzieavonden, filmavonden, gay pride, opvolging van schooluitval door LGBTI-jongeren, arbeidsbemiddeling, monitoring van haataal, noodopvang, juridische bijstand, bewustwordingscampagnes in de samenleving (jaarlijkse prides, festivals, ...)²⁷¹

Historia Ime is in 2018 de belangrijkste mediabron die inspanningen levert om het bewustzijn rond LGBTI in de samenleving probeert te verbeteren

"Regarding the second pillar on community-based approach and awareness raising campaigns,, it is worth noting that the online portal, Historia Ime , remains the main source of information for the media and the general public in relation to the LGBTI community. This year, Pro LGBT transformed Historia Ime into an important promotional platform for the transgender community, including the publication of the first two editions of the only magazine for transgender in Albania, "Trans Magazine". Additional details of this initiative are highlighted in the report as part of a public

²⁶⁷ UNDP, [url](#)

²⁶⁸ UNDP, [url](#)

²⁶⁹ Prishtina Insight, 18/04/2018, [url](#)

²⁷⁰ EC, 17/04/2018, [url](#)

²⁷¹ IREX EUROPE, 23/05/2019, [url](#)

campaign to educate the media on LGBTI issues, monitoring of hate speech and the impact of Albanian language portals in covering LGBTI matters.”²⁷²

In het jaarlijkse mensenrechtenrapport van het Amerikaanse ministerie van Buitenlandse Zaken (2018) staat onder meer dat seksuele oriëntering en genderidentiteit als gronden opgenomen zijn in de Wet op haatmisdrijven.

“The law prohibits discrimination based on sexual orientation, including in employment. Enforcement of the law was generally weak. Sexual orientation and gender identity are among the classes protected by the country’s hate-crime law. Despite the law and the government’s formal support for lesbian, gay, bisexual, transgender, and intersex (LGBTI) rights public officials sometimes made homophobic statements. The NGO Streha reported that many young LGBTI individuals had experienced domestic violence upon coming out.

As of August, the Commission for Protection from Discrimination (CPD) had received three complaints alleging discrimination based on sexual orientation and gender identity during the year. The CPD ruled in favor of one of the cases.”²⁷³

In 2018 verschijnt een nieuwe gids ten behoeve van de Albanese politie met het oog op een verbeterde aanpak van haatcriminaliteit tegen LGBTI. 150 agenten uit het hele land hebben een twee maanden durende opleiding gevolgd.²⁷⁴

In het jaarrapport van Amnesty International over 2017/18 is sprake van wijdverspreide discriminatie ten aanzien van LGBTI op het gebied van werkgelegenheid:

“In February two NGOs filed a complaint with the European Court of Human Rights, requesting an amendment to the Family Code which prohibits cohabitation rights for same-sex couples. An August survey found widespread discrimination in employment in both the public and private sectors.”²⁷⁵

In februari 2019 verklaart de International Lesbian, Gay, Bisexual, Trans and Intersex Association (ILGA) dat een aantal gedocumenteerde gevallen van haatmisdrijven tegen LGBTI-personen niet door de politie zijn vervolgd.

“During 2018, Aleanca documented 45 cases of hate crimes against LGBT people. None of these cases were prosecuted by the police”²⁷⁶

In *het Albania 2019 Report* van de EC staat dat politieagenten, parketmagistraten en zogenoemde *gender focal points* trainingen hebben gekregen in verband met de preventie van discriminatie op basis van genderidentiteit en seksuele oriëntering. Maar ook in dit rapport staat dat er geen gerechtelijke uitspraken geweest zijn in verband met inbreuken omwille van seksuele oriëntering en genderidentiteit:

“Despite the fact that the Constitution does not include references to sexual orientation and gender identity, Albania's anti-discrimination legislation prohibits discrimination against lesbian, gay, bisexual, transgender and intersex (LGBTI) persons. However, more efforts are needed to protect LGBTI persons from discrimination when it comes to access to health care, education, justice, employment and housing. In 2018, 10 members of the transgender community sought asylum abroad due to severe discrimination. The national action plan for LGBTI persons (2016-2020) lacks a budget and is yet to produce visible results. An interministerial team responsible for monitoring the action plan in Albania is operational and held its last meeting in January 2019 to take stock of

²⁷² IREX EUROPE, 23/05/2019, [url](#)

²⁷³ USDoS, 20/04/2018 [url](#)

²⁷⁴ Council of Europe, 03/04/2018, [url](#)

²⁷⁵ AI, 2019, [url](#)

²⁷⁶ ILGA Europe, 2019, [url](#)

implementation. Police officers, prosecutors and gender 'focal points' in line ministries have been given training on preventing discrimination on the basis of sexual orientation and gender identity. The donor-funded shelter for LGBTI persons has continued to provide care, support and advocacy to homeless LGBTI individuals. During the reporting period, there were no court rulings in cases related to sexual orientation and gender identity."²⁷⁷

Op 18 mei 2019 heeft in Tirana de grootste viering van LGBTI rechten ooit in Albanië plaatsgevonden.²⁷⁸

Het AHC heeft in de loop van 2019 klachten vanuit de LGBTI-gemeenschap ontvangen en ook doorverwezen naar de hiervoor bevoegde instanties:

"AHC has received and handled complaints about violation of rights from persons belonging to the LGBTIQ community and has referred them to responsible institutions."²⁷⁹

In het jaarlijkse mensenrechtenrapport van het Amerikaanse ministerie van Buitenlandse Zaken over 2019 wordt in verband met LGBTI-personen verwezen naar de activiteiten van Aleanca. Deze ngo heeft 421 gevallen gedocumenteerd van geweld op LGBTI en ook een aantal gevallen van discriminatie gemeld bij de CPD. In één van die gevallen is het gekomen tot een boete voor een politiekantoor. Verder staat in dit rapport dat Streha, de organisatie verantwoordelijk voor het enige vluchthuis in Albanië, van fondsen voorzien is door de overheid.

"In March the Ministry of Health and Social Protection initiated a fund of 287,450 leks (\$2,600) to cover approximately 25 percent of the yearly operating costs for Streha, the only shelter for LGBTI people in the country. Through August, Streha had assisted 16 persons who faced violence or discrimination due to their sexual orientation or gender identity."²⁸⁰

In mei 2020 wordt Albanië het derde land in Europa dat psychologen een officieel verbod oplegt om LGBTI-jongeren via therapie van seksuele geaardheid te "converteren".²⁸¹

3.5. Situatie RAE (Roma, Ashkali, Egyptenaren)

De EC is in 2015 van oordeel dat er over het algemeen goede interetnische betrekkingen in Albanië bestaan.²⁸² De EC is tegelijk van oordeel dat de Albanese overheid op het gebied van de integratie van de Roma onvoldoende daadkrachtig optreedt. De bescherming van Roma-kinderen is eveneens onvoldoende. Kinderarbeid blijft een probleem. Albanië moet zich toelagen op uitvoeringsmaatregelen om de integratie van Roma te verbeteren en kwetsbare groepen te beschermen.²⁸³

Het Europees Parlement moedigt in haar resolutie van 30 april 2015 verdere maatregelen aan ter verbetering van de leefomstandigheden van de Roma door hun beter toegang te verschaffen tot inschrijving in de bevolkingsregisters, huisvesting, onderwijs, werk en maatschappelijke en gezondheidsdiensten. Het Europees Parlement onderstreept in haar resolutie dat de

²⁷⁷ EC, 29/05/2019, [url](#)

²⁷⁸ IREX EUROPE, 07/06/2019, [url](#)

²⁷⁹ AHC, 03/2020, [url](#)

²⁸⁰ USDoS, 11/03/2020, [url](#)

²⁸¹ France24, 16/05/2020, [url](#)

²⁸² EC, 10/11/2015, [url](#)

²⁸³ EC, 10/11/2015, [url](#)

leefomstandigheden van de Roma moeten worden verbeterd via betere coördinatie tussen de centrale en de lokale overheden en via samenwerking tussen ministeries.²⁸⁴

Volgens de ombudsman, geciteerd in een rapport van het AHC, zijn de rechten van de Egyptenaren en de Roma in Albanië in 2015 opnieuw geschonden. Het probleem van de integratie van de Roma in de maatschappij is onopgelost gebleven. In werkelijkheid is er geen gelijkheid met de rest van de bevolking.²⁸⁵ In het AHC rapport over 2016 staat dat de Roma en Egyptenaren een sterk gemarginaliseerde bevolkingsgroep blijven:

“There is a need to increase measures for the prohibition of discrimination and the integration of marginalized society groups. Citizens of the Roma and Egyptian communities living in the municipalities of Tirana, Durrës, Fier, Berat, Shkodra, and Kruja do not possess minimal information about their rights and the tools to seek them. Part of the Roma children does not follow compulsory education or drop out of school. A considerable number of persons from among these communities collect urban waste as the only way to generate some incomes. Possibilities of employment and vocational training for these citizens are scarce. Social housing programs offered for vulnerable families of the Roma community, whose unlegalized houses were demolished, have failed to effectively and sustainably guarantee a calm family living. The lack of a definition for the subsistence level through legal and sub-legal acts has influenced the reduction of the quality of life of these communities and has led to an avoidance of full responsibilities by the state for providing sufficient aid for families in need.”²⁸⁶

In december 2015 heeft Albanië dan het National Action Plan for the Integration of Roma and Egyptians 2016-2020 aangenomen, met duidelijke en concrete aandacht hiervoor in de begrotingen van bevoegde ministeries:

“ECRI is pleased to note that the authorities adopted, in December 2015, the new National Action Plan for the Integration of Roma and Egyptians 2016-2020. The Action Plan is a follow-up to the earlier National Strategy “For the improvement of the living conditions of the Roma minority” and the Action Plan of the “Decade of Roma Inclusion” (2005-2015).⁴⁵ The new Action Plan (2016-2020) focuses in particular on objectives and activities in education (in conjunction with the promotion of intercultural dialogue), employment and vocational training, health care and social protection, housing and urban integration, as well as civil registration and access to justice. The Action Plan, which involves the engagement of Roma and Egyptian community organisations in its design, implementation and monitoring, includes a set of indicators for measuring progress and takes into account the gender dimension of social inclusion, for example by providing genderdisaggregated data – which ECRI highly appreciates. The relevant ministries have identified budgets for the implementation of the respective measures. In cases where public funding is insufficient, the ministries also identified funding gaps for which the financial assistance of international/foreign donors is requested.”²⁸⁷

Volgens het *Progress Report* van de EC uit 2016 moeten de leefomstandigheden van de Roma verbeteren. Er moeten extra maatregelen genomen worden.²⁸⁸

De Albanese politie beschikt, volgens een rapport van de UK Home Office (2017) wel over goede contacten en samenwerkingsmogelijkheden in de gemeenschap om diverse problemen tegemoet te treden:

²⁸⁴ European Western Balkans, 11/05/2015, [url](#)

²⁸⁵ AHC, 12/2015, [url](#)

²⁸⁶ AHC, 04/2017, [url](#)

²⁸⁷ ECRI, 02/06/2020, [url](#)

²⁸⁸ EC, 09/11/2016, [url](#)

“At local level the police have established links and cooperation with minority groups such as the Roma and Egyptians to, amongst other things, exchange information about problems about human rights violations and discrimination; to assist with resolution of conflicts within the communities or with other residents; and address any ill-treatment by the police personnel against members of the communities”²⁸⁹

Bijgevolg stelt dit rapport ook dat doeltreffende overheidsbescherming (algemeen gesproken) beschikbaar is:

“Effective state protection is, in general, likely to be available for members of ethnic minority groups who face discriminatory societal treatment or from rogue state actors.”²⁹⁰

Op 13 oktober 2017 keurt het Albanese parlement de nieuwe wet op de bescherming van nationale minderheden goed. Voortaan behoren Roma tot één van de erkende minderheden wat hun beschermingsmogelijkheden verhoogt. De Raad van Europa schrijft hierover dat de nieuwe formele erkenning een heel belangrijke vooruitgang inhoudt voor de Albanese Roma met onder meer een verhoging van hun bescherming en een aantal andere, nieuwe rechten die de gelijke behandeling van Roma in de maatschappij (onder meer recht op onderwijs in de Romataal) moet bevorderen. Discriminatie op basis van culturele, etnische en linguïstische gronden is voortaan verboden:

“Roma in Albania are officially recognized as a national minority according to law No.96/2017 on the “Protection of National Minorities in the Republic of Albania”, which was adopted on 13 October 2017 by the Albanian parliament. Following several advocacy initiatives, debates, public hearings and senior expert advice provided by the EU/Council of Europe Horizontal Facility Project “Strengthening the Protection of National Minorities in Albania” to the Parliamentary Committee of Legal Issues, Public Administration and Human Rights, Roma are currently entitled to the rights deriving from this recognition as one of the nine national minorities in the country (Article 3; paragraph 2).

This new formal recognition marks a very important achievement for Roma in Albania, granting them rights guaranteed by this law, which raises the level of their protection in comparison to their previous legal status as ethno-linguistic minority. Several positive rights emanate from this recent legal development directly affecting the lives of Roma in Albania. Roma shall be entitled to equal and effective participation in public, cultural, social and economic life and to the preservation of their cultural identity; they have the right to education in the minority language and to freedom of expression, thought and information (Articles 11, 12, 13 and 14). Discrimination on cultural, ethnic, or linguistic grounds is prohibited. Roma are now in a better position to continue their efforts for the promotion and protection of Romani culture as an integral part of the Albanian society.

Roma will henceforth be represented in the Committee for National Minorities, the national body reporting to the Prime Minister, with a specific mandate on the promotion of policies targeting national minorities and management responsibilities of the fund for national minorities supported by the state budget. It is expected that the Committee for National Minorities will be fully functional upon entry into force of the law and endorsement of infra-statutory legislation.²⁹¹

In 2018 schrijft de EC in haar *Albania report 2018* dat het beleid en wettelijk kader in verband met non-discriminatie algemeen gesproken in lijn is met de Europese standaarden. Ook is er de vaststelling dat er vooruitgang geboekt is in het lager onderwijs voor Romakinderen en in de toegangsmogelijkheden voor Roma tot de gezondheidszorg en de arbeidsmarkt:

²⁸⁹ UK Home Office, 05/2017, [url](#)

²⁹⁰ UK Home Office, 05/2017, [url](#)

²⁹¹ Council of Europe, 11/11/201, [url](#)

“The policy and legal framework on non-discrimination is broadly in line with European standards. Important steps have been taken to improve the legal framework on the protection of minorities, for which secondary legislation is now under preparation, as well as juvenile justice, child protection and property rights (financial means have been earmarked to implement ECtHR rulings). As for the integration of Roma and Egyptians, progress was achieved in early childhood and primary education, as well as access to healthcare and the labour market. The housing budget has also increased.”²⁹²

In het *Albania 2018 Report* van de EC staat ook nog dat de implementering van het 2016-2020 nationaal actieplan bezig is. De scholingsgraad van RAE blijft problematisch.

“The implementation of the 2016-2020 national action plan for the integration of Roma and Egyptians is ongoing. The 2017 report on its implementation noted progress in early childhood and primary education and in access to healthcare and labour market. Albania does not have a central interdisciplinary body coordinating the Roma integration policy. However, informal employment continues to be very high in the Roma community and unemployment rates have continued rising in recent years, reaching 55 % (the second highest rate in the Western Balkans). The enrolment of Roma and Egyptian boys and girls in pre-school and basic education has increased considerably (from 4 996 in 2015 to 12 801 in 2016) but the gap between Roma and not Roma enrolment increased. Despite this progress, Albania has one of the lowest completion rates of compulsory education in the region (44 %). The limited number of enrolments in secondary education among Roma children also remains a challenge. Roma children benefit from free textbooks and transportation to remote schools. However, segregation in schools remains widespread.”²⁹³

Albanië is in 2019 nog steeds bezig met de uitvoering van het nationale actieplan 2016-2020 voor de integratie van Roma en Egyptenaren. In haar rapport van mei 2019 noteert de EC dat er vooruitgang is op het gebied van onderwijs. Toch blijft de kloof tussen Roma en niet-Romakinderen groot. De tewerkstellingsgraad van Roma is zeer laag. Meer dan de helft van de Roma op actieve leeftijd is werkloos. Het EC stelt dat de aanpak om Roma tewerk te stellen moet worden gewijzigd. In verhouding tot de rest van de Albanese bevolking hebben weinig Roma een ziektekostenverzekering. Een nieuwe wet rond sociale huisvesting dateert van mei 2018 en bepaalt dat 5 % van de sociale woningen gereserveerd moeten worden voor de kwetsbaarste leden van de Roma en Egyptenaren gemeenschap. Toegang tot openbare diensten blijft voornamelijk in landelijke gebieden moeilijk voor de Roma. Weinig Roma in Albanië hebben toegang tot leidingwater (46 %) en elektriciteit (84 %).²⁹⁴ In het *Albania 2019 Report* van de EC staat verder nog:

“There continue to be reports of obstacles to access to justice and a lack of access to legal aid for vulnerable groups, including Roma, Egyptians, persons with disabilities, and persons with economic difficulties. The vast majority of cases involving vulnerable groups are still handled by civil society groups with donor support.”²⁹⁵

Om de implementering en de efficiëntie van de beleidsplannen i.v.m de RAE in de westelijke Balkan als ook de principes van goed bestuur en lokale participatie hierbij te ondersteunen hebben de Raad van Europa en de EU samen het zogenoemde ROMACTED-steunprogramma opgezet.

“One of the leading guidelines in the methodology of the programme is that participation in local governance can only be effective if it is context-appropriate. Thus, a preliminary mapping,

²⁹² EC, 17/04/2018, [url](#)

²⁹³ EC, 17/04/2018, [url](#)

²⁹⁴ EC, 29/05/2019, [url](#)

²⁹⁵ EC, 29/05/2019, [url](#)

assessment, baseline survey and research are done in each selected municipality so as to facilitate the adaptation of the programme and its support and monitoring of the process.”²⁹⁶

In de loop van 2018 en 2019 heeft ROMACTED als drijvende kracht gefungeerd bij het opzetten van workshops met als doel de implementatie van het nationale actieplan lokaal beter te implementeren:

“The second national workshop “Developing Joint Action Plans for Roma Integration at Local Level” was organised on 12 February 2019 in Tirana. It aimed at building the capacity of local authorities and Roma communities to prepare and implement plans and projects for Roma inclusion.”²⁹⁷

Concreet betekent dit ook dat in de periode 2018-2019 aan groot aantal lokale initiatieven, samenwerkingsverbanden en synergieën op poten zijn gezet. Onder meer initiatieven in verband met huisvesting, energievoorzieningen (Roskovec), onderwijs (Roskovec), lokale samenwerking met de CPD (Korça, Pogradec, Vlora), verkiezing van de Roma-vriendelijkste burgemeester van Albanië, ondersteuning van toegang tot arbeidsmarkt (Vlora), versterking van onderwijscapaciteiten voor Romakinderen (Elbasan),²⁹⁸

Ngo’s in Albanië die zich inzetten voor de RAE krijgen brede ondersteuning vanuit het Ergo netwerk in Brussel dat zelf netwerking onderneemt binnen de Europese instellingen. De antenne van Ergo in Albanië is Roma Active Albania.²⁹⁹

Het gezamenlijke *Progress Report* van de VN en de Albanese overheid (2019) stelt dat de sociale en economische inclusie van RAE verbeterd is door het coachen van 200 ambtenaren en ook door de Roma Focal Points. Een aantal grote gemeentes hebben een actieplan aangenomen om de toegang tot de openbare diensten te verbeteren:

“The social and economic inclusion of Roma and Egyptians advanced through the coaching of 200 officials and Roma focal points to implement and monitor the national Action Plan for the Integration of Roma and Egyptians. Implementation took place of employment measures to break the cycle of poverty (with 359 employed or having started up businesses), while community upgrading infrastructure projects were undertaken to benefit more than 1,200 families. Access of R&E to local public services improved through preparing four R&E Local Action Plans and ensuring adoption by municipalities of Berat, Durres, Shkoder and Tirane. (Support from UNDP.)”³⁰⁰

In juni 2019 publiceert de Albanese regering ook een tussentijds rapport dat een overzicht biedt van de stand van zaken wat betreft de implementering van het 2016-2020 nationaal actieplan (National Action Plan For Integration of Roma and Egyptians, NAPIRE). Hierbij wordt in de eerste plaats verwezen naar implementeringen op het vlak van registratie bij de burgerlijke stand, maar ook naar tal van verwezenlijkingen qua bijstand in verschillende domeinen (onderwijs, tewerkstelling, huisvesting, ...) en concrete opvolging ervan via het online systeem ROMALB:

“During the three years of the implementation of the action plan, the mechanisms that ease the access to the civil registration service and to the education for members of Roma and Egyptian minority have been improved and the capacities for identification of Roma and Egyptians at risk of trafficking were strengthened; More opportunities for the equal use of civil registration services and justice for Roma and Egyptians were facilitated; More Roma and Egyptians have full access and inclusion in qualitative education without being subject to segregation; Equal opportunities in formal employment for Roma and Egyptians have been provided; Accessible, affordable and equitable healthcare was ensured to Roma and Egyptians; Housing conditions for Roma and

²⁹⁶ Council of Europe, s.d., [url](#)

²⁹⁷ Council of Europe, 01/2020, [url](#); Council of Europe, 13/02/2019, [url](#)

²⁹⁸ Council of Europe, 01/2020, [url](#)

²⁹⁹ Ergo Network, 22/10/2018, [url](#); ternYpe International Roma Youth Network, s.d., [url](#)

³⁰⁰ UN Albania, 28/05/2019, [url](#)

Egyptians were improved. For 2018, the figures reported by the responsible institutions show an increase in the benefits of the Roma and Egyptian minorities in all the priority areas of NAPIRE (National Action Plan for Integration of Roma and Egyptian), which is evidenced by the positive trend of the number of beneficiaries compared to the annual target and baseline data. This could be the result of the following reasons: improving data reporting system through its online system ROMALB, which enabled MoHSP to have a better picture of reality through the data generated in the source; improving the legal framework which has consequently increased the accountability of implementing / monitoring the institutions' relevant measures in each field and strengthening the roles and responsibilities of the Local Government Units toward providing services for both communities. The most recent changes in respect of Composition of the Government of Albania and delegation of functions and added responsibility of the implementing institutions of this action plan was accompanied with the changes on the reporting's structures based on increased responsibilities as well as better define of the monitoring institutions."³⁰¹

In de bijhorende *policy brief* staat een overzicht van de concrete vooruitgang van het Albanese Romabeleid in deze verschillende domeinen (onderwijs, interculturele dialoog, tewerkstelling, beroepsonderwijs, gezondheidszorg, stedelijke integratie, registratie bij de burgerlijke stand, justitie, sociale bescherming) en in het ROMALB-systeem van opvolging. Per domein staan concrete verwezenlijkingen en ook een *roadmap* voor de verdere ontwikkeling ervan.³⁰²

In augustus 2019 publiceert UNDP het rapport over het Economic and Social Empowerment for Roma and Egyptians - a booster for social inclusion -project. In dit rapport wordt gedetailleerd uit de doeken gedaan hoe lokale gemeenschappen ondersteund zullen worden:

"Economic and Social Empowerment for Roma and Egyptians- a booster for social inclusion" project, aims to promote the economic and social empowerment of Roma and Egyptian communities in Albania focusing in the regions of Tirana, Durres, Shkodra and Berat. The project relies on the Roma and Egyptian community led development as well close co-operation with central and local authorities in the targeted regions. The project supports the Government of Albania in its efforts to achieve the objectives set forth in the National Action Plan for the Integration of Roma and Egyptians, 2016-2020, while promoting respect for human rights, gender mainstreaming and intercultural dialogue, as prerequisites for the country's EU integration. The project empowers Roma and Egyptian communities to participate in local planning processes and prioritization of infrastructure development of Roma and Egyptian neighborhoods through Area-Based-Approach. It works to build capacities of Roma and Egyptian civil society organizations to be able to implement small scale projects in response to community needs. The project also supports Roma and Egyptian individuals through skills, employment and entrepreneurship. The government is supported for delivering inclusive integrated family based social services and to implement and monitor the National Action Plan for the Integration of Roma and Egyptians, 2016-2020."³⁰³

Een rapport van de World Bank over de reïntegratie van teruggekeerde Roma-asielzoekers naar de westelijke Balkan (2019) wijst niet alleen naar het actieplan (NAPIRE) maar ook nog op drie andere beleidsdocumenten die aandacht schenken aan Roma als kwetsbare groep:

"The Roma receive attention as a vulnerable group in the National Strategy for Employment and Skills and its action plan, the National Health Strategy (Ministry of Health 2017), and the Social

³⁰¹ Government of Albania, 13/06/2019, [url](#)

³⁰² RCC, 07/06/2019, [url](#)

³⁰³ UNDP, 08/2019, [url](#)

Housing Strategy (Ministry of Urban Development 2016), as well as in the National Action Plan for the Integration of Roma and Egyptians (Government of Albania 2015).³⁰⁴

Verder bevat dit rapport een voorbeeldoverzicht van ngo's die momenteel op het terrein actief zijn ten behoeve van de RAE-gemeenschap:

"Union for Development and Integration of Roma Minority in Albania; Roma Women's Rights Centre; Institute of Romani Culture in Albania; Romani Baxt Albania; Romano Khan; Disutni Albania; Voice of Roma; National Association Education for Life; Tirana Legal Aid Society; Help for Children Foundation; Roma—Egyptian Youth Movement; Social Organisation for the Support for the Youth; Roma Gate to Integration; Roma Versitas Albania; USHTEN; TREJA en Romano Sezi."³⁰⁵

In 2020 stelt het AHC dat RAE nog altijd met discriminatie worden geconfronteerd. Ondanks de vernieuwde wetgeving kunnen veel RAE-families niet rekenen op steunmaatregelen qua sociale woningen.

"Marginalized groups continue to face different forms of discrimination. Among those most affected are representatives of the Roma and Egyptian minorities In spite of changes in legislation, many Roma and Egyptian families, as well as other families in need, those that do not have adequate housing and continue to not get effective benefits from social housing programs."³⁰⁶

Ook het jaarlijkse mensenrechtenrapport van het Amerikaanse ministerie van Buitenlandse Zaken over 2019 wijst erop dat discriminatie nog steeds voorvalt. De CPD behandelt wel klachten in verband hiermee en in sommige gevallen leidt dit tot boetes voor de discriminerende overheden. Verder staat in dit rapport dat de reguleringen met implementeringen van de minderhedenwet uit 2017 nog allemaal moeten goedgekeurd worden:

"There were allegations of discrimination against members of the Romani and Balkan-Egyptian communities, including in housing, employment, health care, and education. Some schools resisted accepting Romani and Balkan-Egyptian students, particularly if the students appeared to be poor. Many schools that accepted Romani students marginalized them in the classroom, sometimes by physically setting them apart from other students. As of July the CPD had received 25 complaints of discrimination on grounds of race and ethnicity and opened two additional investigations on its own initiative, ruling in favor of the complainant in nine cases. In one case, the CPD ruled against Fier municipality and its water and sewage utility for discriminating against several Romani households. The CPD ordered the municipality and utility to supply running water to the families. When the municipality and utility did not respond, the CPD imposed fines on them. The government adopted legislation on official minorities in 2017 but had yet to pass all the implementing regulations."³⁰⁷

In dit rapport wordt ook nog verwezen naar (praktische) moeilijkheden voor RAE om zich te registreren bij de gemeente.

"Other citizens, particularly Roma and Balkan-Egyptians, lacked formal registration in the communities where they resided. The law does not prohibit their registration, but it was often difficult to complete. Many Roma and Balkan-Egyptians lacked the financial means to register, and many lacked the motivation to go through the process."³⁰⁸

In februari 2020 heeft in Elbasan een tweedaagse workshop plaatsgevonden met de bedoeling om de deelnemers (lokale coördinatoren, *focal points*, begrotingsverantwoordelijken, specialisten en

³⁰⁴ The World Bank, 2019, [url](#)

³⁰⁵ The World Bank, 2019, [url](#)

³⁰⁶ AHC, 03/2020, [url](#)

³⁰⁷ USDoS, 11/03/2020, [url](#)

³⁰⁸ USDoS, 11/03/2020, [url](#)

ROMACTED facilitators) beter wegwijs te maken in het budgetteren van lokale projecten volgens het Local Action Plan for Integration of Roma and Egyptian Minorities 2019-2022.

“The aim of this workshop was to share and consult the preliminary Guideline on Roma Responsible Budgeting at Local Level with the representatives of the seven partner municipalities of the ROMACTED Programme in Albania and pilot practically 3 local Roma Responsible financial programmes as per the Local Action Plans for Integration of Roma and Egyptian Minorities 2019-2022. The work developed by the ROMACTED Programme in this field results as a follow up to the publication of the “Guidelines for Roma Responsive Budgeting” developed by the Regional Cooperation Council Roma Integration 2020 Action Team”.³⁰⁹

In het laatste gezamenlijke *Progress Report* van de UN en de Albanese overheid (2020) staat beschreven hoe geïntegreerde tewerkstellingsmaatregelen voor R&E lokaal effectief gerealiseerd zijn in Berat Durres, Shkoder en Tirana. Ook effectieve verwezenlijkingen op het gebied van andere doelstellingen (schoolcurricula, burgerlijke registratie, gezondheid, sociale zorg, infrastructuur) staan hier opgenoemd:

“UNDP, through the project ‘Economic and Social Empowerment for Roma and Egyptians’, supported government in its efforts to achieve the objectives set forth in the National Action Plan for the Integration of Roma and Egyptians (NAPIRE) for the year 2019, while promoting respect for human rights, gender mainstreaming and inter-cultural dialogue, prerequisites for Albania’s EU integration. As a result, the Romalb system is functional; coaching was provided to more than 200 public officials and R&E focal points to implement and report progress on NAPIRE; integrated employment measures were implemented in Berat, Durres, Shkoder and Tirane to break the cycle of poverty for R&E women and men, while 163 R&E obtained work or started up a business during the year, and more than 400 managed to sustain the economic activities they had previously initiated; a training book and course curriculum on life skills and basic literacy was designed by UNDP and endorsed in 2019 by three ministries— MoHSP, MoESY and MoFE—to become part of the curricula in schools, vocational education training (VET) and community centres of Albania; 368 R&E enjoyed improved access to the services of civil registration, education, health and social care provided through a pilot model of integrated community-based social services; and the living conditions of more than 1,000 R&E families (approximately 4,500 inhabitants) were improved through of a wide variety of community upgrading infrastructure projects: construction of sewage systems, water supply, lighting, reconstruction of kindergarten crèches, and other interventions in line with the needs and priorities of communities.”³¹⁰

De European Commission against Racism and Intolerance (ECRI), de onafhankelijke mensenrechtenorganisatie van de Raad van Europa, plaatst in zijn laatste rapport over Albanië echter wel nog kanttekeningen bij het succes van de lokale implementering van het nationale actieplan (2016-2020). Het lokale niveau heeft weliswaar een hoofdrol te spelen bij de implementeringen maar dient hiervoor wel over de vereiste middelen te kunnen beschikken. De targets worden dan ook soms niet gehaald:

“With regard to the responsibility for the implementation of the National Action Plan (2016-2020) for the integration of Roma and Egyptians, it cannot be overlooked that an increasing number of tasks are allocated to local or regional authorities. This is especially the case in the areas of service provisions, such as facilitating pre-school and school education, vocational training for employment and better access to healthcare services. The government reporting on the implementation of the Action Plan indicates that several of the measures that were to be implemented by local authorities have fallen short of the expected targets. This pattern corresponds to the information ECRI has

³⁰⁹ Council of Europe, 02/2020, [url](#)

³¹⁰ United Nations (Albania), 06/2020, [url](#)

received from the authorities and different civil society organisation, including Roma NGOs, during its visits. While ECRI agrees that decentralising responsibilities for integration activities to the local level is generally desirable, notably because the local authorities should be in a position to react with a greater degree of flexibility to a given situation instead of imposing a “one-size fits all” approach, this must go hand-in-hand with building the necessary capacities at local level for increased service delivery to vulnerable groups. Through the LNB programme, UNFPA continued to scale up the community-based model to increase demand of the vulnerable for quality integrated SRH services. In the municipalities of Malesi e Madhe and Puke, and in the remote parts of Berat, Elbasan and Korçe, a total of 90 awareness-raising sessions were organised, with the participation of more than 2,000 Roma community members; capacities of 335 activists from R&E community were enhanced through learning sessions on SRHR, enabling them to contribute as health mediators in the monitoring of implementation of social services at the local level and to intensify the work in the field for this community, while a training toolkit was designed and developed, tailored to the specifics of R&E; and three advocacy meetings were organised with representatives of MoHSP, focusing on the importance of recognising the role of the health mediator in the health system as an important element for implementation of the Action Plan of the R&E Strategy 2016–2020.”³¹¹

3.6. Situatie vrouwen en kinderen

Het Albanese parlement heeft de eerste wet over huiselijk geweld (On measures against Violence in Family Relations) gestemd in 2006. Deze wet is sinds 1 juni 2007 van kracht.³¹²

In het jaarlijkse mensenrechtenrapport van het Amerikaanse ministerie van Binnenlandse Zaken (2017) staat dat de wet gelijke rechten voor man en vrouw voorziet maar dat vrouwen in veel gemeenschappen met maatschappelijke discriminatie geconfronteerd worden:

“The law provides for the same legal status and rights for women as for men. Women were not excluded from any occupation in either law or practice, but in many fields, they were underrepresented at the highest levels. The law mandates equal pay for equal work, although many private employers did not fully implement this provision. In many communities, women experienced societal discrimination based on traditional social norms depicting women as subordinate to men. There were reports of discrimination in employment.”³¹³

Huiselijk geweld blijft een acuut sociaal probleem maar de overheid levert inspanningen om bescherming te bieden en huiselijk geweld te bestrijden. In maart 2012 is de strafwet aangepast waarna gevangenisstraffen tot vijf jaar mogelijk zijn op het misdrijf huiselijk geweld.³¹⁴

De regering-Rama startte met bewustwordingscampagnes tegen huiselijk geweld en werkte aan de economische zelfredzaamheid van vrouwen door het creëren van mogelijkheden om professionele opleidingen te volgen en door het creëren van werkgelegenheid. De OVSE hield een reeks van bewustmakingsforums voor jongeren over huiselijk geweld. De OVSE werkte tevens samen met de parlementaire subcommissie huiselijk geweld aan de implementatie van het relevante juridische kader. Daarnaast organiseerde de OVSE, in samenwerking met de nationale Politie en de gemeente Korça, de “Dagen tegen huiselijk geweld”. Dit was een reeks van evenementen om het publiek bewust te maken van het probleem van huiselijk geweld. De nadruk lag op de jeugd en op het aanmoedigen van nauwere samenwerking tussen de betrokken overheden. Volgens de Europese Commissie in haar voortgangsrapport van 2015 is het aantal meldingen van ernstige misdrijven en gevallen van huiselijk

³¹¹ ECRI, 02/06/2020, [url](#)

³¹² Council of Europe, 19/01/2017, [url](#)

³¹³ USDoS, 03/03/2017, [url](#)

³¹⁴ Balkan Insight, 03/12/2013, [url](#)

geweld verhoogd. Deze verhoogde melding wijst op meer vertrouwen in het systeem, ook al blijven de meeste gevallen nog onaangemeld. De rechtbanken -en in het bijzonder de rechtbanken in Tirana- zijn begonnen om gevallen van huiselijk geweld effectiever te vervolgen.³¹⁵

Het Amerikaanse ministerie van Binnenlandse Zaken ziet huiselijk geweld als een ernstig probleem in Albanië.

“Domestic violence against women, including spousal abuse, remained a serious problem. Police often did not have the training or capacity to deal effectively with domestic violence cases. Through August a government shelter for domestic violence survivors in Tirana assisted 24 women and 40 children, but it could not accept individuals without a court order. The government operated one shelter to protect survivors of domestic violence and NGOs operated four others. In addition, three NGO shelters provided protection and shelter to victims of trafficking as well as victims of abuse.”³¹⁶

In het AHC-rapport over 2016 staat dat het gebruik van geweld op vrouwen verontrustend is:

“Domestic violence also remains disturbing in terms of its spread in society. Women, minor children, the elderly or marginalized groups are the most frequent victims of this phenomenon. The use of violence toward women still appears very disturbing, with some cases leading the death of the victim as a result. Often times, violated women do not report the violence used on them to competent authorities or withdraw their referrals due to the economic insufficiency to make a living or due to social mentality.”³¹⁷

In mei 2018 wordt de nieuwe wet op sociale woningen aangenomen. Deze wet geeft slachtoffers van huiselijk geweld voorrang.³¹⁸ Het jaarlijkse mensenrechtenrapport van het Amerikaanse ministerie van Buitenlandse zaken (2019) schrijft dat het parlement in juli 2018 de wet tegen huiselijk geweld heeft aangepast waardoor voortaan ook de kinderen van slachtoffers wettelijke bescherming moeten genieten:

“On July 23, the Assembly amended the law on domestic violence to extend protection to victims in an active relationship or civil union. The amendments created a protective order that automatically protects children as well. Domestic violence against women remained a serious problem. For example, in August 2017, Judge Fildez Kasemi was fatally shot by her ex-husband in Shkoder, even as she was seeking a protection order for abuse. As of December, the exhusband, Fadi Kasemi, was on trial for murder. A 2017 UN Development Program (UNDP) and state statistical agency (INSTAT) report estimated that more than 53 percent of women and girls in the country had been victims of domestic violence during the previous year and stated that more than 60 percent reported they had been victims of violence at some point in their lives. Police often did not have the training or capacity to deal effectively with domestic violence cases. The government operated one shelter to protect survivors of domestic violence and three shelters for victims of human trafficking that accommodated victims of domestic violence as well.”³¹⁹

In het *Albania 2018 Report* van de EC staat dat huiselijk geweld een pijnpunt blijft

“Domestic violence remains a serious concern. During 2017, 3 243 cases were reported (against 3 700 in 2016) and 2 593 protection orders were issued (against 2 207 in 2016). For 2017, 129 of these protection orders were not respected (against 119 in 2016). Furthermore, 1 950 cases of domestic violence against women and children were registered as criminal offences in 2016. While the number of local mechanisms for reporting gender-based violence has increased, efforts should

³¹⁵ EC, 10/11/2015, [url](#)

³¹⁶ USDoS, 03/03/2017, [url](#)

³¹⁷ AHC, 04/2017, [url](#)

³¹⁸ UN Women, 05/03/2019, [url](#)

³¹⁹ USDOS, 03/2019, [url](#), EC, 17/04/2018, [url](#)

be stepped up to establish them in all municipalities. The Ministry of Justice established a new office to coordinate efforts against domestic violence. There is also a need to ensure cross-sectoral coordination with child protection and anti-trafficking mechanisms at local and regional level. Since December 2016, a donor-funded national emergency number for victims of domestic violence has been operational. Overall, more work is needed to ensure that women have access to justice.”³²⁰

In 2019 verschijnt een OVSE-studie over geweld op vrouwen in Albanië. Hieruit blijkt dat het aantal rechtszaken in verband met geweld op vrouwen gestegen is sinds de verstrenging en aanpassing van de wet. Dit rapport vermeldt ook de inspanningen die geleverd worden op het vlak van mentaliteitsverandering bij de betrokken autoriteiten (politie, rechters, parketmagistraten):

“The most important form of prevention is challenging attitudes about gender roles that perpetuate inequalities between women and men. A variety of training has been provided for professionals who deal with violence against women. Introductory training at the School of Magistrates and the State Police Academy is mandatory for the police, judges and prosecutors, as well as staff in other related professions. In-service training is also mandatory for these groups and for social workers, psychologists, counsellors, psychotherapists, shelter staff and local co-ordinators. The experts interviewed for this study reported that a manual on how to respond to domestic violence was prepared for police officers as well as criminal justice professionals. Training on these topics has also helped prosecutors and judges overcome their own cultural biases. The interviewed experts said that they regretted the fact that systematic evaluations were not carried out for training programmes to assess their impact, a problem exacerbated by continuous staff turnover in public institutions: every new government reportedly brings in its own new staff, who have not received training and do not know how to deal with violence against women. An academic expert interviewed for this study reported that healthcare workers and psychologists receive much less training than other professionals. Medical doctors need more specialized training on how to handle cases of violence, as evidenced by the fact that they do not always report cases of violence against women. Women survivors of violence and those at risk of violence also need access to protection and basic services. There are nine women’s shelters in Albania, four dedicated to survivors of human trafficking and five to survivors of domestic violence. Two are state-run and seven are managed by women’s NGOs. They face a lack of financial resources and are only located in major cities. The 2017 GREVIO report on Albania congratulated the authorities for entering into an agreement with the Counselling Centre for Women and Girls, an NGO, to launch a single national hotline (116 117) that operates free of charge and around the clock in 2016. However, GREVIO also urged the authorities to ensure the financial sustainability of the national SOS hotline. In recent years, local helplines have also been established, though most are not available 24/7 and are not free of charge.”³²¹

Uit de studie blijkt dat bijna de helft van de bevroagde vrouwen op de hoogte is van wie ze kunnen contacteren wanneer ze met geweld worden geconfronteerd. Hierbij spelen opleidingsgraad, leeftijd en woonplaats een rol:

“Women over 60 are more likely than average to say they do not feel well informed or do not know what to do (37%), as are those who have no formal or only primary education (42%) and those who live in rural areas (35%). In the survey, women were asked if they had heard of three organizations that offer support to victims of violence. Awareness of the Counselling Line for Girls and Women was highest, with 65% of women having heard of it. Around two-fifths had heard of the Gender Alliance for Development Centre (GADC) (44%) and the Centre for Legal Civic Initiatives (CLCI) (41%). Awareness of all three organizations is lower among women over 60, women with

³²⁰ EC, 17/04/2018, [url](#)

³²¹ ODIHR-OSCE, 2019, [url](#)

only primary education and women who are fulfilling domestic responsibilities, and it is higher among women with at least some tertiary education and women who are in paid employment. Awareness of the GADC is particularly high among 18–29-year-olds (50%), while the CLCI is not as well known in the central region of the country (35%). Awareness of the Counselling Line for Girls and Women is higher in urban areas than in rural areas (72% versus 57%). While over two-thirds of women have heard of at least one of these organizations, they are not generally a woman's first port of call after experiencing incidents of violence or sexual harassment, regardless of the perpetrator. Sixty-six per cent have seen campaigns about violence against women, with awareness particularly high among women with at least some tertiary education (78%) and in paid employment (77%), while women with only primary education (57%), women living in rural areas (60%) and women who are retired (57%) are less likely to recall seeing such campaigns"³²²

Eind 2019 is het *national referral mechanism* (een preventie- en doorverwijzingsmechanisme van contactpunten rond potentiële slachtoffers) ingevoerd in 39 van de 61 gemeentes in Albanië.³²³

Op de website van UNDP wordt in december 2019 verwezen naar een *safehouse* in de buurt van Tirana waar slachtoffers naast bescherming ook mogelijkheden krijgen om zich bij te scholen. Deze bron wijst nog op een aantal stappen van de overheid om het probleem in de brede samenleving aan te pakken:

"To respond to the widespread violence, the Government with UNDP support, made rapid progress in criminalizing violence against women, expanding a multi-disciplinary response approach in several municipalities across the country, strengthening law enforcement and establishing shelter services.

To ensure better follow-up in all the cases, the Ministry of Social Welfare and Youth, supported by UNDP, has set up an innovative online system to track domestic violence cases nation-wide, In addition, a hotline encourage survivors to report their domestic violence cases.

These interventions are part of a joint UN programme on gender equality and against gender-based violence supported by the Government of Sweden."³²⁴

Volgens het AHC (2020) blijft huiselijk geweld nog steeds problematisch. Het AHC stelt ook dat e preventie- en doorverwijzingsmechanismes niet altijd gewerkt hebben:

"The phenomenon of domestic violence continues to claim the lives of many innocent girls and women and to violate their physical and mental integrity. Domestic violence referral mechanisms have not functioned properly while the denunciations by girls and women to state police bodies are not always given proper importance."³²⁵

Het jaarlijkse rapport van het Amerikaanse ministerie van Buitenlandse Zaken over 2019 meldt dat verkrachting binnen het huwelijk strafbaar is maar dat vervolging uitblijft. Dit rapport verwijst verder naar verbeteringen in de Wet op huiselijk geweld. Er is ook sprake van een Police Case Management System dat toelaat om *protective orders* sneller uit te vaardigen

"The law includes provisions on sexual assault and criminalizes spousal rape. The government did not enforce the law effectively, and authorities did not prosecute spousal rape. The concept of spousal rape was not well understood, and authorities often did not consider it a crime. In July 2018 the Assembly amended the law on domestic violence to extend protection to victims in an active relationship or civil union. The amendments created a protective order that automatically protects children as well. Police implemented automated application issuance processes within the

³²² ODIHR-OSCE, 2019, [url](#)

³²³ UN Women, 20/12/2019, [url](#)

³²⁴ UNDP, s.d., [url](#)

³²⁵ AHC, 03/2020, [url](#)

Police Case Management System, which allow for rapid issuance of protective orders and produces a historical record of orders issued. Through August the system generated more than 1,600 protective orders. NGOs reported high levels of domestic violence against women. According to a 2018 survey of women between the ages of 18 and 74 that the UN Development Program released in March, 52.9 percent of women surveyed reported having been subjected to violence or sexual harassment during their lifetimes. The Albanian State Police reported 11 domestic violence-related murders through July. The government operated one shelter to protect survivors of domestic violence and three shelters for victims of human trafficking that also accommodated victims of domestic violence. In December 2018 the government began operating a crisis management center for victims of sexual assault, at the Tirana University Hospital Center. The Ministry of Health and Social Welfare reported that as of September the center had treated 23 victims.”³²⁶

Wat betreft de bescherming van kinderen in kwetsbare situaties, voorziet de Wet over de bescherming van de kinderrechten (4 november 2010) dat er in elke gemeente een Child Protection Unit operationeel is die instaat voor de coördinatie van de bescherming en het doorverwijzen en analyseren van concrete gevallen:

“The Law No. 10347 date 4.11.2010 “On the Protection of Children’s Rights” (hereinafter Child Rights Protection Law) foresees the establishment of a Child Protection Unit (CPU) within the structure of every administrative unit (municipality or commune) in Albania to coordinate the protection, referral and analysis of cases in its territory. The establishment of the CPUs to manage child protection cases and raise awareness on the need to protect children in the municipal level, has been one of the significant steps the country has made in the area of child rights.”³²⁷

Over het hele grondgebied van Albanië is ook een ngo aanwezig die specifieke aandacht heeft met kinderen in kwetsbare situaties (Terre des Hommes³²⁸) en er is ook de nationale hulplijn voor kinderen (alo 116) die altijd ter beschikking is

“ALO 116 is a nation-wide free of charge counseling and referral service for children. We talk to children in some of their most difficult moments in life. We aim to protect them and their well-being by counseling and advising, referring and publicly defending their individual rights. We believe that children and young people have rights and they can identify their problems and ALO 116 makes possible child and youth participation. When a child calls we always listen.”³²⁹

³²⁶ USDoS, 11/03/2020, [url](#)

³²⁷ Council of Europe, 06/2016, [url](#)

³²⁸ Terre Des Hommes [website], *Albania*, s.d., [url](#)

³²⁹ Alo 116 [website], [url](#)

Bibliografie

Geschreven en audiovisuele bronnen

- Albanian Daily News, *Judge and His Son Arrested on Corruption Charges*, 03.05.2016
<http://www.albaniannews.com/index.php?idm=5763&mod=2> ; <http://www.balkaninsight.com/en/article/tirana-court-dismisses-judge-s-defamation-claim-against-birn-06-01-2018> [geraadpleegd op 14/06/2018]
- Albanian Helsinki Committee (AHC), *Report on the situation of respect for human rights and freedoms in Albania during 2016*, 04/2017, <http://www.ahc.org.al/wp-content/uploads/2017/07/AHCAnnualReportEngPrint.pdf> [geraadpleegd op 14/06/2018]
- Albanian Helsinki Committee (AHC), *Report on the situation of respect for human rights in Albania during 2015*, 12/2015, http://www.ahc.org.al/wp-content/uploads/2016/12/Report_on_the_human_rights.pdf [geraadpleegd op 14/06/2018]
- Albanian Helsinki Committee (AHC), *Report on the situation of respect for human rights and freedoms in Albania during 2018*, 03/2019, <http://www.ahc.org.al/wp-content/uploads/2019/04/REPORT-ON-THE-SITUATION-OF-RESPECT-FOR-HUMAN-RIGHTS-AND-FREEDOMS-IN-ALBANIA-FOR-2018.pdf> [Geraadpleegd op 14/05/2020]
- Albanian Helsinki Committee (AHC), *Report on the situation of respect for human rights and freedoms in Albania during 2019*, 03/2020, <https://ahc.org.al/wp-content/uploads/2020/03/AHC-Report-on-HR-2019-En-Version.pdf> [Geraadpleegd op 14/05/2020]
- Albanian Helsinki Committee (AHC), *Vetting under the observation of the Albanian Helsinki Committee*, sd, <http://www.ahc.org.al/8985/?lang=en> [geraadpleegd op 14/06/2018]
- Aljazeera, *A disputed election leaves Albania's democracy in tatters*, 01/07/2019, <https://www.aljazeera.com/news/2019/07/disputed-election-leaves-albania-democracy-tatters-190701195743565.html> [Geraadpleegd op 14/05/2020]
- Alo 116, *Alo 116 Albania National Child Help Line* [website], <https://www.alo116.al/en> [geraadpleegd op 12 juni 2020]
- Amnesty International (AI), *Human rights in Europe. Review of 2019 – Albania*, 16/04/2020, <https://www.amnesty.org/en/countries/europe-and-central-asia/albania/report-albania/> [Geraadpleegd op 14/05/2020]
- Avokati i Popullit, website, <http://www.avokatipopullit.gov.al/en> [geraadpleegd op 14/06/2018]
- Balkan Insight, *Albania Anti-Defamation Laws Condemned as 'Censorship Package'*, 19/07/2019, <https://balkaninsight.com/2019/07/19/censorship-bill-albania-rights-organizations-slams-anti-defamation-package/> [Geraadpleegd op 14/05/2020]
- Balkan Insight, *Albania commission fires top judge over unjustified assets*, 23/03/2018, <http://www.balkaninsight.com/en/article/albania-commission-fires-top-judge-over-unjustified-assets-03-23-2018> [geraadpleegd op 14/06/2018]
- Balkan Insight, *Albania 'Failing' Women Victims of Violence*, 03/12/2013, <http://www.balkaninsight.com/en/article/albania-sees-hike-in-gender-based-violence> [geraadpleegd op 14/06/2018]
- Balkan Insight, *Albania in 2015: EU Path Dogged by Political Feuds*, 07/01/2015, http://www.balkaninsight.com/en/article/albania-in-2015-eu-path-dogged-by-political-feuds?utm_medium=twitter&utm_source=twitterfeed [geraadpleegd op 14/06/2018]
- Balkan Insight, *Albania Opposition Claims New Justice Inspector is 'PM's Servant'*, 21/01/2020, <https://balkaninsight.com/2020/01/21/albania-opposition-cry-foul-over-election-of-sp-connected-person-as-justice-inspector> [Geraadpleegd op 14/05/2020]

- Balkan Insight, *Albania Opposition Urges Protesters to Topple 'Illegitimate' PM*, 12/04/2019, <https://balkaninsight.com/2019/04/12/albania-opposition-wows-to-take-down-government-in-a-major-protest/> [Geraadpleegd op 14/05/2020]
- Balkan Insight, *Albania Parliament Bans Criminals From Politics*, 18/12/2015, <http://www.balkaninsight.com/en/article/albania-adopts-decriminalization-of-politics-law-12-18-2015> [geraadpleegd op 14/06/2018]
- Balkan Insight, *Albania Parliament Declares Decree Scrapping Local Elections Invalid*, 14/06/2019, <https://balkaninsight.com/2019/06/14/albania-parliament-votes-down-meta-election-canceling-in-test-vote/> [Geraadpleegd op 14/05/2020]
- Balkan Insight, *Albania's Kafkaesque Justice Reform is Undermining Public Trust*, 07/03/2019, <https://balkaninsight.com/2019/03/07/albanias-kafkaesque-justice-reform-is-undermining-public-trust?nocache=1> [Geraadpleegd op 14/05/2020]
- Balkan Insight, *Albanian MP's Criminal Past Revealed*, 14/07/2014, <http://www.balkaninsight.com/en/article/albanian-mp-s-criminal-past-revealed> [geraadpleegd op 14/06/2018]
- Balkan Insight, *Albanian Package of Emergency Laws Alarms Rights Groups*, 01/02/2020, <https://balkaninsight.com/2020/02/01/albania-emergency-laws-criticized-as-non-constitutional/> [Geraadpleegd op 14/05/2020]
- Balkan Insight, *Albanian PM reveals new cabinet*, 27/08/2017, <http://www.balkaninsight.com/en/article/albania-pm-reveals-new-cabinet-08-27-2017> [geraadpleegd op 14/06/2018]
- Balkan Insight, *Albanian President Blocks PM's Anti-Defamation Laws*, 13/01/2020, <https://balkaninsight.com/2020/01/13/president-turns-down-albania-controversial-anti-defamation-law/> [Geraadpleegd op 14/05/2020]
- Balkan Insight, *Corruption, Justice Top Agenda in Commission Report*, 10/11/2015, <http://www.balkaninsight.com/en/article/corruption-justice-top-agenda-in-commission-report-11-10-2015> [geraadpleegd op 14/06/2018]
- Balkan Insight, *Dutch vote for visa reintroduction*, 17/04/2019, <https://balkaninsight.com/2019/04/17/albania-and-eu-delegation-downplays-dutch-vote-for-visa-reintroduction/> [geraadpleegd op 30/08/2019]
- Balkan Insight, *Feuding Albania Parties Reach Deal to End Boycott*, 23/12/2014, <http://www.balkaninsight.com/en/article/albania-quarreling-parties-reach-deal-to-end-boycott> [geraadpleegd op 14/06/2018]
- Balkan Insight, *Feuding Albania Parties Reach Deal to End Boycott*, 23/12/2014, <http://www.balkaninsight.com/en/article/albania-quarreling-parties-reach-deal-to-end-boycott> [geraadpleegd op 14/06/2018]
- Balkan Insight, *Protests Against Rama's Government Turn Violent in Albania*, 16/02/2019, <https://balkaninsight.com/2019/02/16/protesters-attack-the-prime-minister-office-in-albania/> [Geraadpleegd op 14/05/2020]
- Balkan Insight, *Rama threatens to dismiss president from office after election cancelation*, 10/06/2019, <https://balkaninsight.com/2019/06/10/rama-threatens-to-dismiss-president-from-office-after-election-cancelation/> [geraadpleegd op 30/08/2019]
- Balkan Insight, *Violence Flares in Albania Opposition Protest*, 03/06/2019, <https://balkaninsight.com/2019/06/03/violence-flares-up-in-albania-opposition-protest/> [Geraadpleegd op 14/05/2020]
- BBC, *Albania president cancels local elections amid protests*, 09/06/2019, <https://www.bbc.com/news/world-europe-48571159> [Geraadpleegd op 14/05/2020]
- Berghof Foundation, *Community Perspectives on preventing violent extremism in Albania*, 17/10/2018, https://www.berghof-foundation.org/fileadmin/redaktion/Publications/Other_Resources/WB_PVE/CTR_CaseStudy4_Albania_e.pdf [geraadpleegd op 30/08/2019]

Bundesamt für Migration (BFM), *Gruppe 62 - Informationszentrum Asyl und Migration Briefing Notes*, 25/11/2019, <https://www.ecoi.net/en/file/local/2022098/briefingnotes-kw48-2019.pdf> [Geraadpleegd op 14/05/2020]

Cedoca - CGVS/CGRA, *Blood Feuds in contemporary Albania: Characterization, Prevalence and Response by the State*, 29/06/2017, <http://www.cgrs.be/en/country-information/blood-feuds-contemporary-albania-characterisation-prevalence-and-response-state> [geraadpleegd op 14/06/2018]

Children's Human Rights Center of Albania (CRCA), *National free legal aid helpline for children and young people*, 2018, <https://www.crca.al/en/free-legal-aid-news/national-free-legal-aid-helpline-children-and-young-people> [Geraadpleegd op 14/05/2020]

Council of Europe (CoE), *Report by Dunja Mijatovic, Commissioner for Human Rights of the Council of Europe following her visit to Albania from 21 to 25 May 2018*, 13/09/2018, <https://rm.coe.int/report-on-the-visit-to-albania-from-21-to-25-may-2018-by-dunja-mijatov/16808d2e22> [geraadpleegd op 30/09/2019]

Council of Europe, "Roma responsible budgeting at local level" in Albania", 02/2020, <https://pjp-eu.coe.int/en/web/roma-local-governance/-/romacted-workshop-on-roma-responsible-budgeting-at-local-level-in-albania> [geraadpleegd op 12 juni 2020]

Council of Europe, *About ROMACTED Programme*, s.d., <https://pjp-eu.coe.int/en/web/roma-local-governance/about-the-project> [Geraadpleegd op 28/05/2020]

Council of Europe, *Albania: monitors call on all political forces to overcome political crisis and commit to electoral reform*, 07/11/2019, <http://assembly.coe.int/nw/xml/News/News-View-EN.asp?newsid=7686&lang=2&cat=3> [Geraadpleegd op 14/05/2020]

Council of Europe, *Anti Corruption digest Albania, Parliament adopts the Law on the Vetting of State Police*, 3/2018, https://www.coe.int/en/web/portal/home?p_p_id=101&p_p_lifecycle=0&p_p_state=maximized&p_p_mode=view&_101_struts_action=%2Fasset_publisher%2Fview_content&_101_type=content&_101_viewMode=view&_101_urlTitle=roma-recognized-as-a-national-minority-in-albania [geraadpleegd op 14/06/2018]

Council of Europe, Commissioner for Human Rights of the Council of Europe, *Report by Dunja Mijatovic following her visit to Albania from 21 to 25 May 2018*, 13/09/2018, <https://rm.coe.int/report-on-the-visit-to-albania-from-21-to-25-may-2018-by-dunja-mijatov/16808d2e22> [Geraadpleegd op 14/05/2020]

Council of Europe, *Future of an integrated child protection system in Albania*, 06/2016, <https://rm.coe.int/1680681ebb> [geraadpleegd op 12 juni 2020]

Council of Europe, *Joint action plans for roma integration at local level*, 13/02/2019, <https://www.coe.int/en/web/tirana/-/joint-action-plans-for-roma-integration-at-local-level> [Geraadpleegd op 28/05/2020]

Council of Europe, *New guide and support to policing hate crimes against LGBTI community in Albania*, 03/04/2018, <https://www.coe.int/en/web/tirana/-/new-guide-and-support-to-policing-hate-crimes-against-lgbti-community-in-albania> [Geraadpleegd op 28/05/2020]

Council of Europe, *Report submitted by Albania pursuant to Article 68, paragraph 1 of the Council of Europe Convention on preventing and combating violence against women and domestic violence (Baseline Report)*, 19/01/2017, <https://rm.coe.int/16806dd216> [geraadpleegd op 12 juni 2020]

Council of Europe, *Report to the Albanian Government on the visit to Albania carried out by the European Committee for the Prevention of Torture and Inhuman or Degrading Treatment or Punishment (CPT) from 20 to 30 November 2018*, 17/09/2019, <https://www.ecoi.net/en/file/local/2016369/2019-28-inf-eng.docx.pdf> [Geraadpleegd op 14/05/2020]

Council of Europe, *Roma recognized as national minority in Albania*, 11/11/201, https://www.coe.int/en/web/portal/home?p_p_id=101&p_p_lifecycle=0&p_p_state=maximized&p_p_mode=view&_101_struts_action=%2Fasset_publisher%2Fview_content&_101_type=content&_101_viewMode=view&_101_urlTitle=roma-recognized-as-a-national-minority-in-albania [geraadpleegd op 14/06/2018]

Council of Europe, *ROMACTED at a glance: ALBANIA*, 01/2020, <https://rm.coe.int/romacted-at-a-glance-albania-january-2020/16809a6272> [Geraadpleegd op 28/05/2020]

Council of the European Union, *Council conclusions on enlargement and stabilization, and Association Process*, 15/12/2015, <http://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-15356-2015-INIT/en/pdf> [geraadpleegd op 14/06/2018]

Courrier International, *Albanie, Vendetta, La Victime de trop*, 27/06/2012, <https://www.courrierinternational.com/article/2012/06/27/vendetta-la-victime-de-trop> [geraadpleegd op 14/06/2018]

Deutsche Welle (DW), *Albanian opposition holds anti-government rally*, 21/02/2019, <https://www.dw.com/en/albanian-opposition-holds-anti-government-rally/a-47614372> [Geraadpleegd op 14/05/2020]

Ergo Network, *Category: Roma Active Albania*, 22/10/2018, <http://ergonetwork.org/2018/10/strengthening-roma-ngos-as-transparent-and-independent-watchdog-organisations/> [Geraadpleegd op 28/05/2020]

Euractiv Media Network, *Albania elects Western-trained prosecutor general as part of judicial reforms*, 06/12/2019, <https://www.euractiv.com/section/enlargement/news/albania-elects-western-trained-prosecutor-general-as-part-of-judicial-reforms/> [Geraadpleegd op 28/05/2020]

Euralius, website, 12/01/2018, <http://www.euralius.eu/index.php/en/news/354-new-legal-aid-law> [geraadpleegd op 14/06/2018]

European Asylum Support Office (EASO), *Country Focus Albania*, 11/2016, <https://www.easo.europa.eu/sites/default/files/EASO%20COI%20Albania%20country%20focus%20final%20final%202015%20Nov.pdf> [geraadpleegd op 14/06/2018]

European Asylum Support Office (EASO), *EASO Country of Origin Information Report Albania Country Focus*, 11/2016, <https://www.easo.europa.eu/sites/default/files/EASO%20COI%20Albania%20country%20focus%20final%20final%202015%20Nov.pdf> [Geraadpleegd op 14/05/2020]

European Asylum Support Office (EASO), *Latest asylum trends - 2019 overview*, s.d., <https://www.easo.europa.eu/asylum-trends-annual-overview> [Geraadpleegd op 14/05/2020]

European Commission (EC), *Albania 2015 Report*, 10/11/2015, https://ec.europa.eu/neighbourhood-enlargement/sites/near/files/pdf/key_documents/2015/20151110_report_albania.pdf [geraadpleegd op 14/06/2018]

European Commission (EC), *Albania 2016 Report*, 9/11/2016, http://ec.europa.eu/neighbourhood-enlargement/sites/near/files/pdf/key_documents/2016/20161109_report_albania.pdf [geraadpleegd op 14/06/2018]

European Commission (EC), *Albania 2019 Report*, 29/05/2019, <https://ec.europa.eu/neighbourhood-enlargement/sites/near/files/20190529-albania-report.pdf> [Geraadpleegd op 14/05/2020]

European Commission (EC), *Communication from the commission Enlargement Strategy and Main Challenges 2014-15*, 08/10/2014, http://ec.europa.eu/enlargement/pdf/key_documents/2014/20141008-strategy-paper_en.pdf [geraadpleegd op 14/06/2018]

European Commission (EC), *First Report under suspension mechanism*, 20/12/2017, https://ec.europa.eu/home-affairs/sites/homeaffairs/files/what-is-new/news/20171220_first_report_under_suspension_mechanism_en.pdf [geraadpleegd op 14/06/2018]

European Commission (EC), *Key findings of the Albania 2019 Report*, 29/05/2019, http://europa.eu/rapid/press-release_COUNTRY-19-2775_de.htm [geraadpleegd op 30/08/2019]

European Commission (EC), *Key Findings on the 2018 Report on Albania*, 17/04/2018, http://europa.eu/rapid/press-release_MEMO-18-3403_en.htm [geraadpleegd op 30/08/2019]

European Commission (EC), *Second Report under the Visa Suspension Mechanism*, 19/12/2018, https://ec.europa.eu/home-affairs/sites/homeaffairs/files/what-we-do/policies/european-agenda-migration/20181219_com-2018-856-report_en.pdf [geraadpleegd op 30/08/2019]

European Commission against Racism and Intolerance (ECRI), *ECRI Report on Albania (sixth monitoring cycle)*, 02/06/2020, <https://www.ecoi.net/en/file/local/2030756/ALB-CBC-VI-2020-023-ENG-color+version.pdf> [geraadpleegd op 12 juni 2020]

- European Commission against Racism and Intolerance (ECRI), *ECRI Report on Albania (sixth monitoring cycle)*, 02/06/2020, <https://www.ecoi.net/en/file/local/2030756/ALB-CBC-VI-2020-023-ENG-color+version.pdf> [geraadpleegd op 12 juni 2020]
- European Commission(EC) , *Albania 2014 Progress Report*, 10/2014, http://ec.europa.eu/enlargement/pdf/key_documents/2014/20141008-albania-progress-report_en.pdf [geraadpleegd op 14/06/2018]
- European Commission(EC) , *Albania 2018 Report*, 17/04/2018, <https://ec.europa.eu/neighbourhood-enlargement/sites/near/files/20180417-albania-report.pdf> [geraadpleegd op 14/06/2018]
- European External Action Service (EEAS), *Albania: EU supports efficient, transparent and fair justice system*, 18/04/2018, https://eeas.europa.eu/headquarters/headquarters-homepage/43102/albania-eu-supports-efficient-transparent-and-fair-justice-system_en [Geraadpleegd op 14/05/2020]
- European External Action Service (EEAS), *Call for written contributions to the Albania 2018 Annual Report*, 12/10/2017, https://eeas.europa.eu/headquarters/headquarters-homepage/33827/call-written-contributions-albania-2018-annual-report_en [geraadpleegd op 30/08/2019]
- European External Action Service (EEAS), *Consultancy to conduct Development of a Database and of a Monitoring Report on "The status of Judiciary system in Albania"*, 15/10/2018, https://eeas.europa.eu/delegations/albania/52172/consultancy-conduct-development-database-and-monitoring-report-%E2%80%93-status-judiciary-system_en [geraadpleegd op 30/09/2019]
- European Western Balkans, *Albania on good path towards establishment of independent judicial system*, 05/01/2019, https://europeanwesternbalkans.com/2019/01/05/albania-good-path-towards-establishment-independent-judicial-system/?utm_source=divr.it&utm_medium=twitter[Geraadpleegd op 14/05/2020]
- European Western Balkans, *Albania's homework: What are the conditions for the next step towards the EU?*, 08/04/2020, <https://europeanwesternbalkans.com/2020/04/08/albanias-homework-what-are-the-conditions-for-the-next-step-towards-the-eu/> [Geraadpleegd op 28/05/2020]
- European Western Balkans, *European Parliament resolution of 30 April 2015 on the 2014 Progress Report on Albania*, 11/05/2015, <http://europeanwesternbalkans.com/2015/05/11/european-parliament-resolution-of-30-april-2015-on-the-2014-progress-report-on-albania/> [geraadpleegd op 14/06/2018]
- European Western Balkans, *Illir Meta elected as new President of Albania*, 29/04/2017, <https://europeanwesternbalkans.com/2017/04/29/illir-meta-elected-as-new-president-of-albania/> [geraadpleegd op 14/06/2018]
- European Western Balkans, *Informal meeting: No agreement on negotiations with Skopje and Tirana yet*, 06/06/2019, https://europeanwesternbalkans.com/2019/06/06/informal-meeting-no-agreement-on-negotiations-with-skopje-and-tirana-yet/?utm_source=divr.it&utm_medium=twitter [Geraadpleegd op 14/05/2020]
- European Western Balkans, *Rama: Albania expects to start eu accession talks*, 25/02/2018, <https://europeanwesternbalkans.com/2018/02/25/rama-albania-expects-start-eu-accession-talks/> [geraadpleegd op 14/06/2018]
- European Western Balkans, *Working group for electoral reform established in Albania*, 15/01/2020, <https://europeanwesternbalkans.com/2020/01/15/working-group-for-electoral-reform-established-in-albania/> [Geraadpleegd op 14/05/2020]
- European Western Balkans, *Working, Albania's homework: What are the conditions for the next step towards the EU?*, 08/04/2020, <https://europeanwesternbalkans.com/2020/04/08/albanias-homework-what-are-the-conditions-for-the-next-step-towards-the-eu/> [Geraadpleegd op 14/05/2020]
- Europese Raad- Raad van de Europese Unie, *Albanië - 2014 - status van kandidaat-lidstaat van de EU*, 30/03/2020, <https://www.consilium.europa.eu/nl/policies/enlargement/albania/> [Geraadpleegd op 14/05/2020]
- Exit News, *Albanians Among Global Top 10 List Seeking Asylum in the EU*, 29/02/2020, <https://exit.al/en/2020/02/29/albanians-among-global-top-10-list-seeking-asylum-in-the-eu/> [Geraadpleegd op 14/05/2020]

- Exit News, *Council of Europe: Electoral Reform and Elections Are the Key to Solving Political Crisis*, 08/11/2019, <https://exit.al/en/2019/11/08/council-of-europe-electoral-reform-and-elections-are-the-key-to-solving-political-crisis/> [Geraadpleegd op 14/05/2020]
- France24, *Albania becomes third European country to ban gay 'conversion therapy'*, 16/05/2020, <https://www.france24.com/en/20200516-albania-becomes-third-european-country-to-ban-gay-conversion-therapy> [Geraadpleegd op 28/05/2020]
- Freedom House, *Freedom in the World 2016*, 25/08/2016, <https://freedomhouse.org/report/freedom-world/2016/albania> [geraadpleegd op 14/06/2018]
- Freedom House, *Freedom in the World 2017*, 01/09/2017, <https://freedomhouse.org/report/freedom-world/2017/albania> [geraadpleegd op 14/06/2018]
- Freedom House, *Freedom in the World 2019*, 04/02/2019, <https://freedomhouse.org/country/albania/freedom-world/2019> [Geraadpleegd op 14/05/2020]
- Freedom House, *Freedom in the World 2020*, 25/02/2020, https://freedomhouse.org/sites/default/files/2020-02/FIW_2020_REPORT_BOOKLET_Final.pdf [Geraadpleegd op 14/05/2020]
- Freedom house, *Nations in Transit 2017*, 03/04/2017, <https://freedomhouse.org/report/nations-transit/2017/albania> [geraadpleegd op 14/06/2018]
- Freedom House, *Nations in Transit 2018 – Albania*, 11/04/2018, <https://www.ecoi.net/de/dokument/1429166.html> [Geraadpleegd op 14/05/2020]
- Freedom House, *Nations in Transit 2018*, 20/04/2018, <https://freedomhouse.org/report/nations-transit/2018/albania> [geraadpleegd op 14/06/2018]
- Freedom House, *Nations in Transit 2020*, 30/04/2020, https://freedomhouse.org/sites/default/files/2020-04/05062020_FH_NIT2020_vfinal.pdf [Geraadpleegd op 14/05/2020]
- Gjoksi Nisida, The University of Nottingham, *Elections in Albania: a country in need of democratic representation towards European Integration*, 28/06/2017, <https://whogoverns.eu/elections-in-albania-a-country-in-need-of-democratic-representation-towards-european-integration/> [geraadpleegd op 30/08/2019]
- Government of Albania, *Report on the implementation of Roma Integration public Policy in Albania for 2018*, 13/06/2019, <https://www.rcc.int/romaintegration2020/download/docs/Albania%20Final%20Report%202018.pdf/81ea3bdbaa42b9021183242ba28f09be.pdf> [geraadpleegd op 28/05/2020]
- Group for Legal and Political Studies, *Albania's National Bureau of Investigation (NBI) – Three Lessons for the Region*, 02/05/2018, <http://www.legalpoliticalstudies.org/albanias-national-bureau-investigation-nbi-three-lessons-region/> [Geraadpleegd op 28/05/2020]
- Group for Legal and Political Studies, *An Analysis of the Vetting Process in Albania*, 06/2017, <http://www.legalpoliticalstudies.org/wp-content/uploads/2017/06/Policy-Analysis-An-Analysis-of-the-Vetting-Process-in-Albania.pdf> [Geraadpleegd op 28/05/2020]
- Historia Ime, *The first LGBT Shelter opened in Tirana*, 11/12/2014, <http://historia-ime.com/2014/12/11/the-first-lgbt-shelter-opened-in-tirana/> [geraadpleegd op 14/06/2018]
- Independent Balkan News Agency (IBNA), *Albania: Constitutional Court chief justice impeached*, 17/12/2018, <https://balkaneu.com/albania-constitutional-court-chief-justice-impeached/> [Geraadpleegd op 14/05/2020]
- Independent Balkan News Agency (IBNA), *Albania: Vetting impeaches Supreme Court chief justice*, 26/07/2019, <https://balkaneu.com/albania-vetting-impeaches-supreme-court-chief-justice/> [Geraadpleegd op 14/05/2020]
- Independent Balkan News Agency (IBNA), *Albania's progress in the fight against corruption*, 27/01/2016, http://www.balkaneu.com/albanias-progress-fight-corruption/?utm_source=twitterfeed&utm_medium=twitter [geraadpleegd op 14/06/2018]
- Independent Balkan News Agency (IBNA), *OP-ed Medium term achievements and long term challenges of the Albanian Police*, 11/06/2018, <http://balkaneu.com/op-edmedium-term-achievements-and-long-term-challenges-of-the-albanian-police/> [geraadpleegd op 14/06/2018]

Independent Balkan News Agency (IBNA), *SMI withdraws from Parliament, Albania is officially without an opposition*, 18/02/2019, <https://balkan.eu.com/smi-withdraws-from-parliament-albania-is-officially-without-an-opposition/> [Geraadpleegd op 14/05/2020]

Infocip, *The whole judicial system in Albania is corrupt". Chief of EURALIUS reveals the truth for VOA / VIDEO interview in English*, s.d., <http://www.infocip.org/en/?p=1199> [geraadpleegd op 14/06/2018]

Institute for Democracy and Mediation (IDM), *Police integrity and corruption in Albania 2.0*, 2016, <http://idmalbania.org/wp-content/uploads/2016/11/Police-Integrity-and-Corruption-in-Albania-2.0.pdf> [geraadpleegd op 14/06/2018]

International Lesbian and Gay Association (ILGA), *Annual Review of the Human Rights situation of lesbian, gay, bisexual, trans and intersex people 2019*, 25/02/2019, https://www.ecoi.net/en/file/local/2003309/full_annual_review.pdf [Geraadpleegd op 14/05/2020]

Institute for Democracy and Mediation (IDM), *Assesment of State Police Ethics and Integrity (using hypothetical scenarios)*, 06/2019, <https://idmalbania.org/report-on-assessment-of-state-police-ethics-and-integrity-june-2019/> [geraadpleegd op 28/05/2020]

IRES EUROPE, *Report on Situation LGBT 2018 community 2018*, 23/05/2019, <http://ires-europe.fr/wp-content/uploads/2019/06/Annual-Report-2018.pdf> [Geraadpleegd op 28/05/2020]

IRES EUROPE, *Tirana PRIDE Parade 2019: the biggest celebration of LGBTI rights ever to take place in Albania*, 07/06/2019, <https://ires-europe.fr/2019/06/07/tirana-pride-parade-2019-the-biggest-celebration-of-lgbti-rights-ever-to-take-place-in-albania/> [Geraadpleegd op 28/05/2020]

Konrad-Adenauer-Stiftung, *Media Freedom in Albania*, s.d., <https://www.kas.de/en/web/balkanmedia/media-freedom> [Geraadpleegd op 14/05/2020]

Law on State Guaranteed Legal Aid, in *Official Bulletin* n°. 241, 8/01/2018, <https://qbz.gov.al/eli/liqj/2017/12/14/111/ffc1a144-5e1c-4b6f-9a6a-f5b53b6d06b2;q=241> [geraadpleegd op 30/09/2019]

LIFOS - Migrationsverket - Swedish Migration Board, *Albanien – rätts- och säkerhetssektorn*, 29/03/2019, <https://www.ecoi.net/en/file/local/2006051/190329200.pdf> [Geraadpleegd op 14/05/2020]

Nottingham University, *The database of who governs in Europe and beyond*, 28/06/2017, <https://whogoverns.eu/elections-in-albania-a-country-in-need-of-democratic-representation-towards-european-integration/> [geraadpleegd op 14/06/2018]

Office for Democratic Institutions and Human Rights (ODIHR) - The Organization for Security and Co-operation in Europe (OSCE), *lection Observation Mission Republic of Albania – Local Elections*, 30 June 2019, 01/07/2019, <https://www.osce.org/odihr/elections/albania/424433?download=true> [Geraadpleegd op 14/05/2020]

Office for Democratic Institutions and Human Rights (ODIHR) - The Organization for Security and Co-operation in Europe (OSCE), *Corruption Perceptions Index for Albania concerning and indicates that ongoing reforms have to continue, says OSCE Head of Presence Bernd Borchardt*, 31/01/2019, <https://www.osce.org/presence-in-albania/410531> [Geraadpleegd op 14/05/2020]

Office for Democratic Institutions and Human Rights (ODIHR) - The Organization for Security and Co-operation in Europe (OSCE), *Republic of Albania Local Elections 30 June 2019 ODIHR Election Observation Mission Final Report*, 05/09/2019, <https://www.osce.org/odihr/elections/albania/429230?download=true> [Geraadpleegd op 14/05/2020]

Office for Democratic Institutions and Human Rights (ODIHR) - The Organization for Security and Co-operation in Europe (OSCE), *Well-being and safety of women*, 2019, <https://www.osce.org/secretariat/434849?download=true> [Geraadpleegd op 28/05/2020]

Operazione Colomba, *Blood feuds in 2018 – numbers from the press*, 04/03/2019, <https://www.operazionecolomba.it/njepopullkundergjakmarrie/blood-feuds-in-2018-numbers-from-the-press/> [Geraadpleegd op 14/05/2020]

Operazione Colomba, *Monthly report*, 20/01/2020, <https://www.operazionecolomba.it/njepopullkundergjakmarrie/category/reports/monthly-report/> [Geraadpleegd op 14/05/2020]

Organization for Security and Co-operation in Europe (OSCE) - Office for Democratic Institutions and Human Rights (ODIHR), *Election Observation Mission. Republic of Albania – Local Elections, 30 June 2019. Statement of Preliminary Findings and Conclusions*, 01/07/2019,

<https://www.osce.org/odihr/elections/albania/424433?download=true> [geraadpleegd op 30/08/2019]

Organization for Security and Cooperation in Europe (OSCE), *Annual Report of the Secretary General on Police-Related Activities 2018*, 2019, <https://www.osce.org/secretariat/427427?download=true> [Geraadpleegd op 28/05/2020]

Organization for Security and Cooperation in Europe (OSCE), *Enhancing co-operation and co-ordination between prosecution and judicial police in Albania*, 2019, <https://www.osce.org/files/f/documents/3/f/442660.pdf> [geraadpleegd op 28/05/2020]

OSAC, *Albania 2017 crime and safety report*, 17/03/2017, <https://www.osac.gov/pages/ContentReportDetails.aspx?cid=21471>

OSCE/ODIHR, *Local Elections 21 June 2015 election and observations mission, final report*, 08/09/2015, <https://www.osce.org/odihr/elections/albania/180731> [geraadpleegd op 14/06/2018]

Osservatorio Balcani e Caucaso Transeuropa, *Albania, the controversial media law*, 06/08/2019, <https://www.balcanicaucaso.org/eng/Areas/Albania/Albania-the-controversial-media-law-195917> [Geraadpleegd op 14/05/2020]

Osservatorio Balcani e Caucaso Transeuropa, *Albania: the winter of representative democracy*, 09/01/2020, <https://www.balcanicaucaso.org/eng/Areas/Albania/Albania-the-winter-of-representative-democracy-198553> [Geraadpleegd op 14/05/2020]

peacebuilding [Geraadpleegd op 28/05/2020]

Pointpulse, *Assessment of police integrity in Albania 2016*, 30/12/2016, <http://pointpulse.net/publications/assessment-police-integrity-albania-2016/> [geraadpleegd op 14/06/2018]

Pointpulse, *Vetting Process as a Dead Letter in Albania*, 06/03/2018, <https://pointpulse.net/magazine/vetting-process-as-a-dead-letter-in-albania/> [Geraadpleegd op 28/05/2020]

Prishtina Insight, *Albania's layered homophobia*, 18/04/2018, <https://prishtinainsight.com/albanias-layered-homophobia/> [geraadpleegd op 14/06/2018]

Regional Anti Corruption Initiative, *Albania Police vetting to fire individuals involved in corruption*, 21/02/2018, <http://rai-see.org/albania-police-vetting-to-fire-individuals-involved-in-corruption/> [geraadpleegd op 14/06/2018]

Regional Anti Corruption Initiative, *Albania top robe police force, to crack down on corruption*, 28/02/2018, <http://rai-see.org/albania-to-probe-police-force-to-crack-down-on-corruption/> [geraadpleegd op 14/06/2018]

Regional Anti-Corruption Initiative, *Albanian judge arrested on corruption bribery charges*, 13/11/2017, <http://rai-see.org/albanian-judge-arrested-on-corruption-bribery-charges/> [geraadpleegd op 14/06/2018]

Regional Anti-Corruption Initiative, *US bans Albanian former general prosecutor*, 19/02/2018, <http://rai-see.org/us-bans-albanian-former-general-prosecutor/>, [geraadpleegd op 14/06/2018]

Regional Cooperation Council, *Roma Integration 2020*, 07/06/2019, <https://www.rcc.int/romaintegration2020/docs/106/policy-brief-from-the-third-national-platform-on-roma-integration-in-albania-tirana-2019> [geraadpleegd op 28/05/2020]

Reporter.al, *Gjyqtari Luan Daci me raport mjekësor, shtyhet ballafaqimi me gjykatën*, 22/05/2020, <https://reporter.al/vetingu/> [Geraadpleegd op 28/05/2020]

Reporters without Borders, *Albania Journalist who covers corruption hospitalized after attack*, 14/03/2017, <https://rsf.org/en/news/albania-journalist-who-covers-corruption-hospitalized-after-attack> [geraadpleegd op 14/06/2018]

Reuters, *Albanian prosecutors seek arrest of ex-minister on corruption drug charges*, 19/10/2017, <https://www.reuters.com/article/uk-albania-corruption-exminister/albanian-prosecutors-seek-arrest-of-ex-minister-on-corruption-drug-charges-idUKKBN1CO2HC> [geraadpleegd op 14/06/2018]

RWB-RSF, *World Press Freedom Ranking*, <https://rsf.org/en/ranking> [geraadpleegd op 28/05/2020]

- Schweizerische Flüchtlingshilfe (SFH-OSAR), *Albanien: Korruption in Politik, Verwaltung, Justiz und Polizei*, 03/09/2019, <https://www.fluechtlingshilfe.ch/assets/herkunftslander/europa/albanien/190903-alb-korruption-web.pdf> [Geraadpleegd op 14/05/2020]
- Shqip, *Vrasja e Mario Majollarit, arrestohet në Kosovë autori i dyshuar*, 19/04/2018, <http://gazeta-shqip.com/lajme/2018/04/19/vrasja-e-mario-majollarit-arrestohet-ne-kosove-autori-i-dyshuar/> [geraadpleegd op 14/06/2018]
- Southeast Europe Coalition on Whistleblower Protection, *Albania's New Whistleblower Law Has Great Promise to Curb Corruption. But Will it Deliver?*, 22/02/2017, <https://see-whistleblowing.org/albanias-new-whistleblower-law-has-great-promise-to-curb-corruption-but-will-it-deliver/> [Geraadpleegd op 14/05/2020]
- ternYpe International Roma Youth Network, *Albania: Roma Active Albania*, s.d., <http://www.ternype.eu/albania-roma-active-albania> [Geraadpleegd op 28/05/2020]
- Terre Des Hommes [website], *Albania*, s.d., <https://paleo.tdh.ch/en/our-interventions/albania#projet-petit> [geraadpleegd op 12 juni 2020]
- The People's Advocate, *Annual Report 2018*, 24/05/2019, <https://www.avokatipopullit.gov.al/media/manager/website/reports/Raport%20Vjetor%202018.pdf> [geraadpleegd op 30/09/2019]
- The People's Advocate, *Raport Vjetor 2018*, 24/05/2019, pp. 78-80, <https://www.avokatipopullit.gov.al/media/manager/website/reports/Raport%20Vjetor%202018.pdf> [Geraadpleegd op 14/05/2020]
- The World Bank, *Supporting the Effective Reintegration of Roma Returnees in the Western Balkans*, 2019, <https://openknowledge.worldbank.org/bitstream/handle/10986/32020/Supporting-the-Effective-Reintegration-of-Roma-Returnees-in-the-Western-Balkans.pdf?sequence=1&isAllowed=y> [Geraadpleegd op 28/05/2020]
- Tirana Times, *Two prosecutors arrested on graft charges*, 03/12/2015, <http://www.tiranatimes.com/?p=124962> [geraadpleegd op 14/06/2018]
- Top Channel, *Commission of Laws approves resolution for preventing blood feuds*, 25/02/2015, <http://www.top-channel.tv/english/artikull.php?id=13671&ref=fp> [geraadpleegd op 14/06/2018]
- Transparency International, *Corruption Perceptions Index Albania*, <https://www.transparency.org/country/ALB> [geraadpleegd op 14/06/2018]
- Transparency International, *Corruption Perceptions Index*, 25/01/2017, https://www.transparency.org/news/feature/corruption_perceptions_index_2016 [geraadpleegd op 14/06/2018]
- Transparency International, *Fighting Corruption in the Western Balkans and Turkey*, 10/11/2016, https://www.transparency.org/whatwedo/publication/fighting_corruption_in_the_western_balkans_and_turkey_priorities_for_reform [geraadpleegd op 14/06/2018]
- U.S. Department of State - Bureau of Democracy, Human Rights and Labor (USDoS), *2018 Country Report on Human Right Practices – Albania*, 13/03/2019, <https://www.state.gov/wp-content/uploads/2019/03/ALBANIA-2018.pdf> [Geraadpleegd op 14/05/2020]
- U.S. Department of State - Bureau of Democracy, Human Rights and Labor (USDoS), *2019 Country Report on Human Right Practices – Albania*, 11/03/2020, <https://www.state.gov/wp-content/uploads/2020/02/ALBANIA-2019-HUMAN-RIGHTS-REPORT.pdf> [Geraadpleegd op 14/05/2020]
- U.S. Department of State (USDoS), *2016 Report on International Religious Freedom – Albania*, 10/08/2016, <http://www.state.gov/j/drl/rls/irf/2015/eur/256157.htm> [geraadpleegd op 14/06/2018]
- U.S. Department of State (USDOS), *2018 Country Reports on Human Rights Practices – Albania*, 13/03/2019, <https://www.state.gov/reports/2018-country-reports-on-human-rights-practices/albania/> [geraadpleegd op 30/08/2019]
- U.S. Department of State (USDoS), *Albania International Religious Freedom Report for 2017*, <https://www.state.gov/j/drl/rls/irf/religiousfreedom/index.htm?year=2017&dldid=280874#wrapper> [geraadpleegd op 14/06/2018]

- U.S. Department of State (USDoS), *Country Report on Terrorism 2018 - Chapter 1 – Albania*, 01/11/2019, <https://www.ecoi.net/en/document/2019297.html> [Geraadpleegd op 14/05/2020]
- U.S. Department of State (USDoS), *Human Rights Report, Albania 2017*, 20/04/2018 <https://www.state.gov/j/drl/rls/hrrpt/humanrightsreport/index.htm?year=2017&dliid=277133#wrapper> [Geraadpleegd op 28/05/2020]
- UK Border Agency - Home Office, *Albania Background Information including actors of protection and internal relocation*, 07/2017, [https://assets.publishing.service.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/632457/Albania - Bkgnd - CPIN - v2 0 July 2017 .pdf](https://assets.publishing.service.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/632457/Albania_-_Bkgnd_-_CPIN_-_v2_0_July_2017_.pdf) [geraadpleegd op 30/08/2019]
- UK Border Agency - Home Office, *Country Policy and Information Note Albania: Blood feuds*, 02/2020, [https://assets.publishing.service.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/865400/Albania - Blood feuds - CPIN - v.4 .pdf.pdf](https://assets.publishing.service.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/865400/Albania_-_Blood_feuds_-_CPIN_-_v.4_.pdf.pdf) [Geraadpleegd op 14/05/2020]
- UK Home Office, *Albania: Background information, including actors of protection, and internal relocation*, 07/2017, <http://www.refworld.org/docid/5978ae394.html>, [geraadpleegd op 14/06/2018]
- UK Home Office, *Country Information and Guidance Albania: Blood feuds 2.0*, 06/07/2016, <http://www.refworld.org/pdfid/53b698e74.pdf> [geraadpleegd op 14/06/2018]
- UK Home Office, *Country Policy and Information Note Albania: Ethnic minority groups*, 05/2017 [https://assets.publishing.service.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/613731/Albania - Eth Mins - CPIN - v3.0.pdf](https://assets.publishing.service.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/613731/Albania_-_Eth_Mins_-_CPIN_-_v3.0.pdf) [Geraadpleegd op 28/05/2020]
- UK Home Office, *Country Policy and Information Note Albania: Sexual orientation and gender identity*, 05/2017, <http://www.refworld.org/docid/591d65e14.html> [geraadpleegd op 14/06/2018]
- UK Home Office, *Country Policy and Information Note Albania: Sexual orientation and gender identity*, 12/2019, [https://assets.publishing.service.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/849856/Albania - SOGIE - CPIN - v6.0 December 2019 .pdf](https://assets.publishing.service.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/849856/Albania_-_SOGIE_-_CPIN_-_v6.0_December_2019_.pdf) [Geraadpleegd op 28/05/2020]
- UN Albania, *Programme of Cooperation for Sustainable development 2017-2021 Progress Report 2018*, 28/05/2019, https://www.un.org.al/sites/default/files/GoA-UN-Progress%20Report%202018_1.pdf [Geraadpleegd op 14/05/2020]
- UN Human Rights Council, *Report of the Special Rapporteur on extrajudicial, summary or arbitrary executions, Christof Heyns; Addendum; Follow-up to country recommendations: Albania [A/HRC/23/47/Add.4]*, 23/04/2013, http://www.ecoi.net/file_upload/1930_1368621172_a-hrc-23-47-add-4-en.pdf [geraadpleegd op 14/06/2018]
- United Nations (Albania), *Progress Report 2019*, 06/2020, https://www.un.org.al/sites/default/files/Government%20of%20Albania%20-%20United%20Nations%20Progress%20Report%202019_0.pdf [geraadpleegd op 12 juni 2020]
- United Nations Development Programme (Albania) UNDP, *Economic and Social Empowerment for Roma and Egyptians - a booster for social inclusion -*, 08/2019, <https://www.al.undp.org/content/albania/en/home/projects/economic-and-social-empowerment-for-roma-and-egyptians.html> [geraadpleegd op 12 juni 2020]
- United Nations Development Programme (UNDP), *Being LGTBI in eastern Europe, Albania country report 2017*, <http://www.eurasia.undp.org/content/dam/rbec/docs/undp-rbec-blee-ALBANIA%20FINAL%20REPORT.pdf> [geraadpleegd op 14/06/2018]
- United Nations Development Programme (UNDP), *Being LGTBI in eastern Europe, progress, drawbacks and recommendations 2017*, <http://www.eurasia.undp.org/content/dam/rbec/docs/undp-rbec-Factsheet-Being%20LGBTI%20in%20Eastern%20Europe.pdf> [geraadpleegd op 14/06/2018]
- United Nations Development Programme (UNDP), *Light at the end of the tunnel: Domestic violence in Albania*, s.d., <https://www.eurasia.undp.org/content/rbec/en/home/ourwork/democratic-governance-and-peacebuilding/successstories/light-at-the-end-of-domestic-violence-in-albania.html> [Geraadpleegd op 28/05/2020]

United Nations Entity for Gender Equality and the Empowerment of Women (UN Women), *New Law in Albania will provide low-cost housing for domestic violence survivors*, 05/03/2019, <https://www.ecoi.net/en/document/2004218.html> [geraadpleegd op 30/08/2019]

US Department of State (USDoS), 2017 Report on International Religious Freedom –Albania, 15/08/2017, <https://al.usembassy.gov/2016-international-religious-freedom-report/> [geraadpleegd op 14/05/2020]